Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld; given Stockholms slott den 18 december 1936.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld.

GUSTAF.

Axel Pehrsson.

Förslag
till
Lag
om förekommande och släckning av skogseld.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna gräs, ris eller ljung eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, åligger det honom att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

2 §.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogseld föreligger, må svedjning eller bränning av gräs, ris eller ljung icke förehavas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

3 §.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

4 §.

Ej må någon handskas ovarsamt med brinnande eller glödande föremål å sådan plats och under sådana omständigheter, att skogseld därav lätt kan uppstå.

5 §.

Sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogseld uppstår, äger brandfogden eller järnvägsförvaltningen på markägarens bekostnad verkställa de behövliga åtgärderna.

6 §.

Det åligger kommun att i enlighet med bestämmelserna i denna lag vidmakthålla ett skogsbrandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld. För fullgörandet av dessa åliggande indelas kommunerna i brandrotar.

Länsstyrelse skall, var inom sitt län, vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat.

7 §.

Varje socken å landet skall utgöra en brandrote; dock äger länsstyrelsen efter framställning medgiva, att vad sålunda är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om viss socken eller att två eller flera socknar må förenas till en brandrote.

Länsstyrelsen äger ock efter vederbörandes hörande besluta, att socken skall utgöra mer än en brandrote och huru i sådant fall socknen skall till brandrotar indelas.

Stads icke planlagda område så ock dylikt område inom köping, som utgör egen kommun, skall, där länsstyrelsen efter vederbörandes hörande finner skäligt så förordna, utgöra en eller flera brandrotar.

8 §.

Består brandrote av kommun eller del av kommun, skall kommunen utöva brandrotens rättigheter och fullgöra dess skyldigheter. Handhavandet av brandrotens angelägenheter tillkommer närmast, å landet kommunalnämnden och i stad drätselkammaren, därest handhavandet ej uppdrages åt en för sådant ändamål utsedd skogsbrandstyrelse eller annan kommunal förvaltningsmyndighet.

Äro två eller flera kommuner förenade till en brandrote och överenskomma de ej att bilda kommunalförbund för vidmakthållande av skogsbrandväsendet, ankommer det på dem att sinsemellan träffa de avtal, som i följd av gemenskapen må erfordras.

Bildas kommunalförbund, skall förbundet utöva brandrotens rättigheter och fullgöra dess skyldigheter.

9 §.

För varje brandrote skola finnas en brandfogde och en vice brandfogde.

Till brandfogde och vice brandfogde förordnas efter brandrotens hörande av länsstyrelsen för en tid av fyra år därtill lämpliga personer, vilka äro mantalsskrivna inom kommun, som ingår i brandroten. Då förordnande meddelats, skall brandroten genast underrättas.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara brandfogde eller vice brandfogde än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av länsstyrelsen; eller

d) den som de fyra senaste åren tjänstgjort såsom brandfogde eller vice brandfogde.

Befinnes brandfogde eller vice brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äger länsstyrelsen skilja honom från densamma.

Vid uppkommen ledighet äger länsstyrelsen förordna lämplig person att uppehålla befattningen, intill dess densamma blivit i föreskriven ordning tillsatt.

10 §.

Brandfogde åligger: att vaka över att de till förekommande av skogseld meddelade bestämmelserna varda noggrant iakttagna; att utöva närmaste inseendet över brandrotens skogsbrandväsen; samt att till laga beivran anmäla förseelser mot denna lag eller mot skogsbrandordning.

Vice brandfogde skall vid brandfogdens frånvaro träda i hans ställe samt eljest, i den mån så finnes erforderligt, biträda brandfogden i dennes åligganden.

11 §.

Brandrote är pliktig att till brandfogde och vice brandfogde utgiva skäligt arvode för uppdraget.

12 §.

För brandrote skall finnas skogsbrandordning, upptagande de föreskrifter, som utöver i denna lag eller eljest i vederbörlig ordning meddelade bestämmelser äro erforderliga till förekommande och släckning av skogseld.

Beslut om antagande av skogsbrandordning fattas av den eller de kommuner, som bilda brandroten, eller, där brandroten utgör del av kommun, av kommunen.

Skogsbrandordning skall angiva:

a) då särskild skogsbrandstyrelse finnes, dennas sammansättning;

b) de åligganden och befogenheter, som ankomma å den förvaltande myndigheten;

c) skogsbrandväsendets organisation; samt

d) de åligganden och befogenheter, som ankomma å brandfogden och vice brandfogden.

I skogsbrandordning må för överträdelse av dess föreskrifter stadgas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag.

13 §.

1 mom. Beslut om arvode till brandfogde eller vice brandfogde eller om skogsbrandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Beslut angående arvode må ej ogillas på den grund, att arvodet an-

ses bestämt till för lågt belopp, med mindre beloppet uppenbarligen icke är skäligt. Vägras fastställelse, skall skäl därtill uppgivas.

Har beslut fastställts, skall det utan hinder av besvär lända till efterrättelse, till dess annat vederbörligen förordnas.

2 mom. Finner länsstyrelse, att arvode icke blivit bestämt till skäligt belopp eller att skogsbrandordning, innehållande erforderliga bestämmelser till förekommande och släckning av skogseld, icke blivit antagen eller att brandrote eljest uppenbarligen åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos brandroten göra framställning om rättelse. Vidtages ej i anledning av länsstyrelsens framställning erforderlig åtgärd, äger länsstyrelsen därom förordna. Finnes det vara av nöden, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

14 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

15 §.

Då brandfogde eller vice brandfogde förordnats samt då skogsbrandordning fastställts, skall meddelande härom av länsstyrelsen ofördröjligen införas i länskungörelserna.

16 §.

Vid släckning av skogseld utövas befälet av brandfogden. Har elden tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna befälhavare.

17 §.

Skyldig att deltaga i släckning av skogseld är envar i trakten, å landet eller i stad, bosatt arbetsför man, som fyllt aderton men icke sextio år.

Vid skogseld eller överhängande fara därför åligger det ägare av häst, fordon eller båt att på begäran av befälhavaren ställa sådant fortskaffningsmedel till hans förfogande samt innehavare av telefon att upplåta densamma åt befälhavaren eller den, som går hans ärenden.

18 §.

Uppkommer skogseld eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varsnar elden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka elden eller undanröja faran, åligger det honom dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels ock att, så fort ske kan, underrätta brandfogden eller annat brandbefäl eller polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person. Har polisman eller vid skogsstaten eller hos

skogsvårdsstyrelsen anställd person erhållit sådant meddelande, skall han genast underrätta brandfogden härom.

Har brandfogde erhållit kunskap om skogseld eller överhängande fara därför, skall han ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för eldens släckning samt, så fort ske kan, underrätta vederbörande polismyndighet.

Kallelse till eldsläckning skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Envar släckningsskyldig är efter kallelse pliktig att, försedd med tillgängliga släckningsredskap, genast begiva sig till anvisad plats och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i nämnda arbete.

För släckning av skogseld, som tagit eller hotar taga större omfattning, skall befälhavaren, där så erfordras, göra framställning om militärhandräckning hos länsstyrelsen eller annan myndighet, som är behörig att begära sådan handräckning.

19 §.

För hämmande av skogseld må släckningsmanskap fälla träd, anlägga moteld, undanskaffa hägnad eller vidtaga andra dylika för ändamålets vinnande nödiga åtgärder, dock att, där befälhavaren eller annat brandbefäl är tillstädes, hans föreskrift först skall inhämtas.

20 §.

Ej må släckningsskyldig utan giltigt skäl lämna släckningsarbetet, förrän han erhållit hemlov.

Befälhavaren äger, där så erfordras, ålägga en eller flera släckningsskyldiga att, sedan elden dämpats, hålla vakt vid brandstället, till dess släckningen är fullbordad.

21 §.

Såsom giltigt skäl att utebliva från eller lämna släckningsarbete gäller, om någon icke utan fara för hälsan eller utan eftersättande av viktiga göromål, som icke tåla uppskov, kan infinna sig eller kvarstanna eller om ledighet härför vägrats honom av arbetsgivare eller arbetsledare.

Den, som är i annans tjänst eller arbete anställd, må ej av arbetsgivaren eller arbetsledaren förvägras den ledighet, som för släckning av skogseld må ifrågakomma och som kan utan synnerlig olägenhet medgivas.

22 §.

Den, som bryter mot vad i 1, 2, 3 eller 4 § finnes stadgat eller ej ställer sig till efterrättelse vad i 17 § andra stycket, 18 § första, tredje eller fjärde stycket eller 20 § första stycket föreskrives eller åläggande, som givits enligt 20 § andra stycket, så ock släckningsskyldig, som ej åtlyder vad befälhavaren eller annat brandbefäl i eller för släckningsarbetet befaller, straffes med dagsböter.

Har den, som är i annans tjänst eller arbete, uteblivit från släckningsarbete till följd därav, att arbetsgivare eller arbetsledare i strid mot föreskriften i 21 § andra stycket vägrat honom ledighet, eller har han av sådan anledning lämnat släckningsarbete, förrän han erhållit hemlov, vare arbetsgivaren eller arbetsledaren förfallen till samma ansvar, som i första stycket av denna paragraf sägs.

23 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse mot denna lag eller mot skogsbrandordning.

24 §.

Böter och viten, vilka ådömas efter denna lag eller efter skogsbrandordning, skola tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna lag, varigenom upphäves lagen den 14 oktober 1914 (nr 281) om förekommande och släckning av skogseld, träder i kraft den 1 januari 1939. Om indelning i brandrotar och om skogsbrandordning, att tillämpas från och med sistnämnda dag, må dock jämväl dessförinnan beslutas i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med t. f. chefen för justitiedepartementet samt cheferna för försvars- och kommunikationsdepartementen:

I skrivelse den 22 januari 1935 har svenska brandskyddsföreningen anfört, att de senare årens erfarenheter lett till den allmänna uppfattningen, att skogsbrandskyddet behövde förbättras, samt att en av föreningen med anledning därav tillsatt kommitté, den s. k. skogsbrandkommittén, på uppdrag av föreningen den 13 oktober 1934 avgivit betänkande med förslag till revision av lagen den 14 oktober 1914 om förekommande och släckning av skogseld m. m.; och har föreningen hemställt, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att godkänna nämnda lagförslag.

Den sålunda uppkomna lagstiftningsfrågan torde jag nu få underställa Kungl. Maj:ts prövning. I anslutning därtill torde lämpligheten av hittills tillämpade grunder angående ersättning i vissa fall av statsmedel för deltagande i släckning av skogseld samt för kostnader därvid böra tagas under övervägande. Jag erinrar i detta hänseende, att för bestridande av statsverkets utgifter härutinnan under en följd av år i riksstaten under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag uppförts, vilket från och med budgetåret 1931/1932 upptagits med 20,000 kronor. Under budgetåret 1933/1934 belastades anslaget med 576,832 kronor 48 öre. Sedan riksdagens revisorer i berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning sistnämnda budgetår framställt vissa anmärkningar rörande utgifterna för ifrågavarande ändamål, har 1935 års riksdag i skrivelse nr 279 anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad revisorerna anfört.

Historik och gällande bestämmelser.

I 1734 års lag, 15 kap. byggningabalken, meddelades, bland annat, bestämmelser om de försiktighetsmått, som skulle vidtagas i syfte att motverka uppkomst av skogseld, om bötesansvar och ersättningsskyldighet vid ovarsamt handhavande av eld, om skyldighet för »grannar och socknemän» att

biträda vid släckning av skogseld, om uppbåd av folk i händelse av större skogseld samt om straffansvar vid underlåtenhet att inställa sig vid släckning av skogseld m. m. 1805 års skogsordning, § 61, innehöll bestämmelse om belöning under vissa villkor åt upptäckare av upphovsmannen till skogseld.

Sedan vid upprepade tillfällen förslag framställts om ändring av omförmälda bestämmelser (se närmare härom norrländska skogsvårdskommitténs betänkande den 16 mars 1912, del I s. 491 o. f., samt prop. 1914, nr 123, s. 9 o. f.), överlämnade Kungl. Maj:t genom remiss den 10 juli 1909 till norrländska skogsvårdskommittén en vid 1908 års möte med rikets skogsvårdsstyrelser till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, däri hemställdes om vidtagande av åtgärder för att då gällande lagbestämmelser till förekommande och hämmande av skogseld bleve underkastade skyndsam revision. Nämnda kommitté avgav slutligt betänkande den 16 mars 1912 med förslag, bland annat, till lag, innefattande vissa föreskrifter till förekommande och släckning av skogseld. Sedan detta förslag i vissa delar omarbetats inom jordbruksdepartementet och efter granskning av lagrådet ytterligare överarbetats, föreslog Kungl. Maj:t genom proposition, nr 123, 1914 års senare lagtima riksdag att antaga förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld. Efter behandling inom sammansatt lag- och jordbruksutskott biföll riksdagen förslaget med vissa ändringar. Lag i ämnet utfärdades den 14 oktober 1914 (nr 281). Denna lag är alltjämt oförändrad gällande.

Även i andra författningar återfinnas emellertid bestämmelser om skogsbrand. I 19 kap. 3, 5 och 22 §§ strafflagen stadgas straff för uppsåtligt sättande av eld å annans skog, för försök till dylikt brott samt för vållande till eldskada å annans skog. Enligt förordningen den 31 december 1915 (nr 585) angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål, sådan sagda förordning lyder enligt kungörelserna den 16 september 1932 (nr 450) och den 30 december samma år (nr 600), äger länsstyrelse och, under vissa omständigheter, jämväl annan civilmyndighet begära militärhandräckning för släckning av mera betydande brand. Slutligen hava genom Kungl. Maj:ts brev den 14 november 1913 och den 26 augusti 1921 föreskrifter meddelats om utsträckt användande av rikstelefon såsom brandbevakningsmedel vid skogseld m. m.

I *1914 års lag* är såsom en allmän medborgerlig plikt fastslagen skyldighet att deltaga i släckning av skogseld (8 §).

Skogsbrandväsendet är närmast en kommunal angelägenhet, om än länsstyrelse har medbestämmande- eller prövningsrätt beträffande vissa frågor. Till grund för brandväsendet ligger den s. k. brandroteindelningen (5 §). Vad angår landet är huvudregeln den, att varje socken skall utgöra en brandrote. Efter framställning äger dock länsstyrelse fritaga socken från skyldighet att utgöra brandrote eller medgiva, att två eller flera socknar må förenas till en brandrote. Länsstyrelse äger vidare efter vederbörandes höran-

de förordna, att socken skall utgöra mer än en brandrote, och bestämma socknens indelning i brandrotar. Vad angår städer samt köpingar, som utgöra egna kommuner, äger länsstyrelse efter vederbörandes hörande förordna, att icke planlagt område skall utgöra en eller flera brandrotar. I varje brandrote skall finnas en brandfogde och en suppleant för denne (6 §). Såväl brandfogden som suppleanten väljes av kommunen, men för att valet skall bliva gällande erfordras länsstyrelsens godkännande.

Ändamålet med denna organisation är att tillskapa en effektiv ledning för själva eldsläckningsarbetet. Men i övrigt ålägger 1914 års lag kommun inga särskilda förpliktelser med avseende å skogsbrandväsendet utan meddelar endast föreskrifter rörande förfarandet, då skogseld uppkommit eller hotar att utbryta (9—13 §§). Det beror på kommunens gottfinnande att vidtaga sådana åtgärder som förberedande planläggning av eldsläckningsarbetet, anskaffande av eldsläckningsredskap, anordnande av brandbevakning o. s. v. För sådant ändamål äger kommun att med länsstyrelsens godkännande antaga särskilda ordningsföreskrifter (14 och 16 §§). En dylik bestämmelse fanns upptagen redan i norrländska skogsvårdskommitténs förslag. Nämnda kommitté anförde härom, bland annat:

Härvid (vid uppgörandet av förslaget) har det, med hänsyn till de många växlande ortsförhållandena i landet, synts kommittén icke vara lämpligt att i lag stadga allt vad till förekommande av skogseld och till släckning därav kan vara tjänligt, utan att i lagen borde införas endast sådana bestämmelser, som för allmänt rådande förhållanden kunna finnas lämpliga, medan däremot de för de särskilda orterna behövliga reglerna skulle fastställas av de lokala myndigheterna, detta så mycket hellre som det förefallit kommittén mindre önskligt att i lag fastslå skyldigheter, måhända föranledande utgifter, som kunna bliva för de särskilda orterna avsevärt betungande.

1914 års lag förutsätter, att skogsbrandväsendet åtminstone i regel ej skall åsamka kommunen några kostnader. Brandfogdebefattningen är principiellt oavlönad, ehuruväl kommunen äger att med länsstyrelsens godkännande besluta, att arvode för uppdraget skall utgå av kommunens medel (15 och 16 §§). Ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogseld utgår — under vissa förutsättningar — av statsmedel (17 §).

Skogseldarnas orsaker och skadegörelse m. m. samt frågan om behovet av och principerna för ny lagstiftning.

Skogsbrandkommittén har verkställt *statistisk undersökning* angående förekomsten av och orsakerna till skogseldar samt angående skogseldarnas ekonomiska skadegörelse. Kommittén anför härom följande.

Möjlighet att få ett mera siffermässigt grepp på ämnet erbjudes först från och med år 1870, då på allmänna skogar timade eldar började redovisas i domänstyrelsens årsberättelser. Från och med år 1914 hava jämväl i skogsvårdsstyrelsernas årliga redogörelser lämnats översikter rörande skogseldar på enskild mark inom styrelsernas verksamhetsområden. På grund-

val av de uppgifter, som härigenom stått till buds, har kommittén sökt upprätta en skogseldstatistik, vars huvudsakliga resultat nedan framläggas. Framställningen kompletteras med vissa uppgifter, som på annat sätt inhämtats.

Kommittén finner angeläget framhålla, att det tillgängliga primärmaterialet, särskilt under tidigare år, är behäftat med brister, vilka ej kunnat avhjälpas. De i det följande framlagda uppgifterna göra därför icke anspråk på ett exakt återgivande av de behandlade förhållandena. Men då uppgifterna likväl synts ägnade att i sin mån giva en bild av skogseldarnas betydelse för landet, har kommittén ansett dem vara för ändamålet användbara.

I *tabell 1* redovisas av skogseld härjade arealer å *allmänna skogar* inom hela landet under tiden 1870—1933; uppgifterna avse, med ett undantag, 5-årssummor.

Tabell 1.

År	Å allmänna skogar brunnen areal, har	År	Å allmänna skogar brunnen areal, har
1870—74	8,115	1914—18	11,481
1875—79	38,017	1919—23	5,112
1880—84	24,277	1924—28	3,788
1885—89	20,570	1929—33	11,931
1890—94	14,850	Summa 1914—1933	32,312
1895—99	2,952		
1900—04	18,918	Summa 1870—1933	163,146.
1905—09	929		
1910—13 (fyra år)	2,206		
Summa 1870—1913	130,834		

Först från och med 1914 finnas, som redan nämnts, uppgifter jämväl för *enskilda skogar under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt.* I *tabell 2* återgivas, i 5-årssummor, de av styrelserna under tiden 1914—1933 redovisade brandarealerna.

Tabell 2.

År	Å enskilda skogar under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt brunnen areal, har
1914—18	22,188
1919—23	9,325
1924—28	5,829
1929—33	12,443
Summa 1914—1933	49,785.

Med stöd av nu anförda siffror kan man få ett begrepp om skogseldarnas *totala omfattning inom hela landet* under tiden 1914—1933. Å samtliga allmänna skogar uppgick brandarealen under sagda period enligt tabell 1 till 32,312 har. Vad beträffar de enskilda skogarna må beaktas, att sådana inom Norr- och Västerbottens län endast delvis och under ett mindre antal år (kustlandet från och med år 1925) tillhört skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde. För att komplettera den lucka i statistiken, som därigenom uppstått, har följande beräkning verkställts. Å enskilda skogar inom hela landet med undantag av Norr- och Västerbottens län utgjorde brandarealen

under tiden 1914—1933 45,032 har. För dylika skogar inom nämnda län har med stöd av brandfrekvensen å övriga skogar i landet den under ifrågavarande tidsperiod brunna arealen uppskattats till omkring 16,600 har. Totalarealen av skogseld under tiden 1914—1933 övergången mark skulle alltså utgöra 32,300 + 45,000 + 16,600 = 93,900 har eller i genomsnitt c:a 4,700 har per år.

Med stöd av skogsvårdsstyrelsernas berättelser för tiden 1914—1933 har en utredning verkställts i syfte att belysa de vanligaste orsakerna till skogseldarnas uppkomst. Härav framgår, att av de kända brandorsakerna de vanligaste varit: *åskslag* (23.1 %) och *gnistor från lokomotiv* (15.5 %) samt *lägereldar* (13.6 %), *risbränning* (11.7 %) och *tobaksrökning* (8.3 %).

Under vinterhalvåret (oktober—mars) förekomma knappast några skogseldar.

Beträffande sommarhalvåret har man funnit, att detta i de södra delarna av landet i regel medfört två för skogseldar särskilt farliga perioder. Den första inträder på våren — under senare delen av april samt i maj — när den gamla markbetäckningen av ris och gräs hunnit torka efter snösmältningen, och innan den nya vegetationen utvecklats. Risken för antändning blir därvid stor, i synnerhet i mera öppen terräng, där gräs rikligt förekommer. De eldar, som vid denna årstid inträffa, utgöras i allmänhet av gräs- och andra markbränder. Verkliga skogseldar av större omfattning uppstå däremot ej så ofta på våren. Den andra riskperioden inträder på högsommaren särskilt under juli månad — då markbetäckningen även i tätare skogsbestånd vid torr väderlek kan vara starkt eldfängd. Detta är den tid, då de mest skadegörande eldarna uppstått.

Ju längre norrut man kommer, desto mindre är vanligen risken i skogseldshänseende under vårperioden. I Norrland förekomma över huvud taget knappast skogseldar under våren. Den sena snösmältningen och sommarens hastiga inbrott medverka till att där skapa endast en riskperiod att räkna med, nämligen högsommaren.

Skogseldarnas antal och storlek synas stå i intimt samband med väderleksförhållandena. Åtskilligt tyder på, att växlingarna i skogseldarnas förekomst betingas av vissa meteorologiska faktorer. Bland annat har utrönts, att mellan de avbrända arealerna och medelnederbördstalen för sommarmånaderna förefinnes en ganska god relation. Torra somrar motsvaras alltid av flera skogseldar och större brunnen areal, än vad fallet är med de regniga somrarna.

I regel utgöra värme och lång torka, tillika med hård blåst vid själva brandtillfället, förutsättningar för skogseldar av större omfattning, s. k. katastrofbränder. Detta bestyrkes därav, att sådana år som 1878, 1888, 1901, 1914, 1920, 1921 och 1933 med mycket torra somrar voro mer eller mindre utpräglade katastrofår beträffande skogseldar.

För att belysa att somrar med förhållandevis omfattande bränder kunna infalla med jämförelsevis korta intervaller må nämnas, att under perioden 1914—1933 inträffade icke mindre än sju år med vartdera en brunnen yta på allmänna skogar och enskilda skogar under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt av minst 3,000 har, nämligen 1914, 1917, 1918, 1920, 1921, 1925 och 1933.

För tiden 1914—1933 hava skogsvårdsstyrelserna för de enskilda skogarnas vidkommande beräknat värdet å brandskadan på skogsbeståndet till omkring 4.4 milj. kronor och släckningskostnaden till omkring 0.9 milj. kronor. Dessa siffror giva stöd för en beräkning av brandskadevärdet och släckningskostnaden för samtliga skogar under sagda tid. Sättas nämnda belopp i re-

lation till den motsvarande avbrända arealen, erhållas nämligen genomsnittsvärden per har för brandskada och släckningskostnad, vilka, tillämpade på hela brandarealen, böra närmelsevis giva ett uttryck för totalförlusten. I avrundade tal uppgå dessa genomsnittsvärden till respektive 88 och 17 kronor. Av allt att döma synas de emellertid böra icke oväsentligt höjas för att någorlunda motsvara de skador icke blott å skogsbeståndet utan även å byggnader, hägnader, broar, bete och slåtter, åker och gröda m. m., vilka uppstått till följd av skogseld. De erfarenheter, som vunnits av skogsbrandförsäkringsbolagen, bestyrka denna uppfattning. Ett brandskadevärde av 100 kronor och en släckningskostnad av 25 kronor, i genomsnitt per har räknat, har sålunda ansetts ligga verkligheten närmare. Utgår man från sistnämnda tal, erhålles för de *enskilda skogarna* en totalkostnad för brandskada och släckning under tiden 1914—1933 av respektive 6.2 och 1.5 milj. kronor.

Uppgifter om brandskada och släckningskostnad för de allmänna skogarna saknas i primärmaterialet. Det lärer emellertid i stort sett förhålla sig så, att den genomsnittliga brandskadan per har dylik skog under en längre period understiger motsvarande tal för de enskilda skogarna. Härför talar bland annat att de förra, som till väsentlig del äro belägna i Norrland och i betydande utsträckning i de två nordligaste länens inland, innefatta större arealer impediment och mindre väl belägna marker än de senare. Utgår man därför från den godtyckligt valda förutsättningen, att nämnda skada per har allmän skog är två tredjedelar av den för de enskilda skogarna samt att släckningskostnaden per har i båda fallen är lika, så erhålles för de *allmänna skogarna* under perioden 1914—1933 en brandskada av c:a 2.2 milj. kronor och en släckningskostnad av 0.8 milj. kronor.

Enligt nu angivna beräkningar skulle sålunda under tiden 1914—1933 på samtliga skogar brandskadan belöpa å c:a 8.4 milj. kronor och släckningskostnaden utgöra c:a 2.3 milj. kronor. Totalförlusten skulle alltså vara 10.7 milj. kronor, eller i genomsnitt 0.5 milj. kronor per år.

Skogsbrandkommittén har ansett sig kunna fastslå, att gällande bestämmelser angående förekommande och släckning av skogseld äro behäftade med väsentliga brister. Kommittén anför i sitt betänkande:

Vid upprepade tillfällen har ådagalagts, att skogsbrandväsendets organisation enligt nuvarande författningar lämnar åtskilligt övrigt att önska. En omarbetning av dessa, i syfte att åvägabringa ett bättre brandskydd, måste därför anses vara nödvändig.

Man har gjort gällande, att mera tillfredsställande förhållanden skulle kunna uppnås, därest blott kommunerna mera allmänt ville antaga ordningsföreskrifter jämlikt 14 § av 1914 års skogseldslag. Förvisso torde en del härmed kunna vinnas. Men möjligheten att härigenom ernå ett nöjaktigt brandskydd är begränsad, ty föreskrifterna måste självfallet hållas inom ramen för de syftemål, de äro avsedda att befordra. Ordningsföreskrifterna skola också av denna anledning lagligen underställas länsstyrelses prövning och fastställas oförändrade eller ogillas. Det har visat sig, att kommunernas ansträngningar att på denna väg ordna brandskyddet ofta strandat på deras överskattning av de möjligheter, som här erbjuda sig, eller på ett kanske obetydligt förbiseende, som föranlett dem att vid upprättandet av de ifrågavarande bestämmelserna överskrida gränserna till den egentliga lagstiftningens område. Häri ligger nog till ej ringa del orsaken, varför blott ett fåtal kommuner antagit dylika ordningsföreskrifter.

Av nu angivna skäl har kommittén utarbetat ett förslag till reviderad lag

om förekommande och släckning av skogseld, vilket åsyftar att undanröja bristerna i 1914 års lag och anpassa de däri upptagna bestämmelserna efter den utveckling, som på området ägt rum efter lagens tillkomst. Av hänsyn till de växlande ortsförhållandena har kommittén utgått från, att i lagen såsom hittills endast böra upptagas sådana regler, som kunna tilläggas allmännare giltighet. Då lokala ordningsföreskrifter, vilka i det följande föreslås skola inrymmas i en s. k. skogsbrandordning, därvid bliva ofrånkomliga för fullständigande av i lagen meddelade bestämmelser, hava ett antal förslag till normaltyper för sådana brandordningar upprättats. De äro avsedda att tjäna till ledning vid utarbetande av skogsbrandordningar. De senare komma därigenom att i viss mån motsvara såväl de ordningsföreskrifter, som omnämnas i gällande skogseldslags 14 §, som ock brandordningarna enligt 1923 års brandstadga.

Kommittén har ansett ändamålsenligt att bygga vidare på den grund, som utgöres av 1914 års lag. Väckta förslag om sammanfattande av kommuns hela brandväsen till en enhet, med därav följande lagstiftning som konsekvens, hava icke kunnat förordas. En dylik ordning synes nämligen mindre lämplig bland annat på grund av de vittgående och svåröverskådliga följder i förvaltningshänseende, densamma torde komma att medföra. Däremot hava bestämmelserna i brandstadgan beaktats i den utsträckning, de kunna tjäna som förebild på skogseldsområdet. Dessutom har kommittén funnit skäl att i sitt lagförslag intaga ett stadgande, åsyftande minskning av faran för skogseld i följd av järnvägsdrift.

Skogsbrandkommittens förslag.

Såsom av det föregående framgår, åsyftar skogsbrandkommitténs förslag i främsta rummet en utvidgning och förstärkning av skogsbrandväsendets organisation. Därjämte föreslås vissa ändringar i de bestämmelser i 1914 års lag, som närmast avse själva eldsläckningsförfarandet, medan övriga stadganden lämnas i huvudsak oförändrade. I det närmast följande skall jag huvudsakligen uppehålla mig vid de allmänna grunderna för skogsbrandväsendets organisation och vissa därmed sammanhängande frågor. Till övriga ändringsförslag återkommer jag senare.

Skogsbrandkommitténs lagförslag, vilket torde få såsom *bilaga A* fogas till statsrådsprotokollet, är uppbyggt efter samma system som 1914 års lag. Sålunda hava brandrote- och brandfogdeinstitutionerna bibehållits i huvudsak oförändrade. Däremot har kommittén föreslagit en betydlig utvidgning av kommunens ävensom av länsstyrelsens skyldigheter beträffande skogsbrandväsendet. Det skall åligga kommun att upprätthålla ett brandskydd, som anses kunna tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld (7 § första stycket), samt länsstyrelse att vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat (6 § första stycket). Kommitténs förslag innebär, att det i varje brandrote skall finnas en med hänsyn till ortsförhållandena effektiv organisation av skogsbrandväsendet. De närmare bestämmelserna därom skola meddelas i särskild skogsbrandordning, som skall finnas för varje brandrote (18 §). Sådan skogsbrandordning skall uppgöras av vederbörande kommun samt prövas och fastställas av länsstyrelsen. Kommittén anför härom:

Skogseldslagen skall liksom hittills endast uppdraga de allmänna linjerna för brandskyddets ordnande, under det att skogsbrandordningarna skola full-

ständiga lagen med i varje särskilt fall erforderliga detaljbestämmelser om brandväsendets omfattning och beskaffenhet i övrigt. Brandordningen skall följaktligen innehålla en för försvaret mot skogseld utarbetad plan, avpassad efter brandrotens särskilda betingelser i skogligt hänseende och efter kommunens ekonomiska villkor. Där brandfaran är stor, måste givetvis mera omfattande anstalter påkallas, medan man eljest kan nöja sig med enklare anordningar. I den mån de lokala förhållandena det påfordra, skall därför i skogsbrandordningen lämpligen införas närmare bestämmelser om i stort sett följande angelägenheter: brandordningens tillämpningsområde; förvaltningen av skogsbrandväsendet; brandfogdens och vice brandfogdens åligganden; allmänna försiktighetsmått till förekommande av skogseld; grunderna för förande av brandrulla; val av brandfunktionärer och deras åligganden; uppgörande av mobiliseringsplan vid skogseld; anskaffning och förvaring av släckningsredskap och sjukvårdsutrustning; provianteringens ordnande vid långvarigt släckningsarbete; förfarande vid skogseld; ersättningar, samt, då så erfordras, ansvarsbestämmelser utöver sådana i allmän lag.

Kommittén har i sitt lagförslag (7 §) utgått från att kommun skall upprätthålla ett brandskydd, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld. Detta innebär bland annat, att kommun skall svara för de kostnader, som kunna finnas erforderliga för att tillgodose ett efter förhållandena nöjaktigt brandskydd. I brandordningen skola lämnas föreskrifter i frågor av för kommunen ekonomisk betydelse. Kommittén har därför ansett, att vederbörande kommunala myndigheter böra tillerkännas befogenhet att upprätta förslag till brandordning, som för prövning och fastställelse skall underställas länsstyrelsen. Denna skall givetvis därvid noggrant pröva brandordningens överensstämmelse med gällande lag samt dess ändamålsenlighet i övrigt.

För att tjäna till ledning vid skogsbrandordningarnas upprättande har kommittén utarbetat några normalförslag. Av dessa förslag, som självfallet kunna mer eller mindre modifieras allt efter ortsförhållandena, avser det med nr 1 betecknade att tillämpas i de fall, där brandskyddet påkallar mera omfattande åtgärder, såsom i de skogrikare, mera glest bebyggda landsdelarna. Förslag nr 2 har upprättats med tanke på de särskilda betingelser i eldsläckningshänseende, som råda i synnerhet i de två nordligaste länen. Förslag nr 3 överensstämmer i huvudsak med nr 1 men är avpassat för sådana trakter, där på grund av mycket god tillgång å släckningsskyldiga ett uppbåd av samtliga dessa vid skogseld endast undantagsvis torde erfordras. För landsdelar med liten skogsförekomst och synnerligen goda släckningsmöjligheter har slutligen förslag nr 4 upprättats.

De av kommittén utarbetade normalförslagen torde få såsom *bilaga B* fogas till statsrådsprotokollet.

Av vad kommittén i annat sammanhang anfört synes framgå, att kommittén avsett, att i kommunens allmänna skyldighet att upprätthålla ett tillfredsställande brandskydd även skulle inbegripas förpliktelse att i mån av behov vidtaga eller i varje fall medverka till sådana anordningar som uppförande och underhåll av brandtorn o. dyl., anordnande av brandbevakning och anläggande av cykelstigar m. m.

Vad angår kostnaderna för skogsbrandväsendet innebär kommitténs förslag, att utgifterna för brandväsendets organisation, de s. k. fasta brandberedskapskostnaderna, skola bestridas av kommunala medel, medan de med

själva släckningsarbetet förbundna kostnaderna skola bestridas av statsmedel efter i huvudsak samma grunder som enligt 1914 års lag. Till fasta brandberedskapskostnader höra först och främst arvoden till brandfogde och vice brandfogde. Enligt förslaget skall i regel utgå sådant arvode och i varje fall ersättning för med uppdraget förenade expenskostnader såsom skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton o. dyl. Till fasta brandberedskapskostnader höra vidare utgifter för anskaffning och förvaring av släckningsredskap och sjukvårdsutrustning. Hit skulle även vara att hänföra utgifter för uppförande och underhåll av brandtorn o. dyl., för anläggning av cykelstigar samt för anordnande av brandbevakning. Kommittén har emellertid ifrågasatt, om ej staten i någon form borde lämna sin medverkan därtill. Sålunda har föreslagits, att anläggning av brandbevakningsstationer, cykelstigar o. dyl. skulle utföras såsom statskommunala arbeten samt att bidrag av statsmedel skulle utgå för telefonledningar och telefonapparater. Även kostnaderna för särskilt upprättade s. k. beredskapskårer skulle bestridas av statsmedel.

Rörande de ekonomiska verkningarna av den föreslagna skogsbrandorganisationen anför kommittén:

Vid en omläggning av brandberedskapen enligt de riktlinjer, som i betänkandet uppdragits, torde ökade kostnader i viss utsträckning ej kunna undvikas. Att i siffror angiva den utgiftsökning, ett genomförande av de ifrågasatta lagändringarna skulle medföra, låter sig emellertid av naturliga skäl icke göra.

Av allt att döma torde emellertid dessa stegrade kostnader i regel kunna begränsas till jämförelsevis små belopp. Enligt kommitténs förslag skola de fasta brandberedskapskostnaderna bestridas av kommunala medel. Däremot har kommittén ansett, att liksom hittills varit fallet de med själva släckningsarbetet förbundna kostnaderna skola bestridas av statsmedel; i enlighet härmed har kommittén bland annat tänkt sig, att för skogseldsläckning upprättade s. k. beredskapskårer skola kunna bekostas på sådant sätt. De utgifter, som för ifrågavarande ändamål årligen belastat statsverket, hava uppgått till mycket växlande belopp. Från år 1919 hava de sålunda varierat mellan lägst omkring 3,700 kronor (budgetåret 1923/1924) upp till högst omkring 580,000 kronor (budgetåret 1933/1934).

I och med genomförandet av en mera ändamålsenlig skogseldsläckningsorganisation böra själva släckningskostnaderna, genomsnittligt sett, minska och sålunda statens direkta utgifter sjunka. Detta torde kunna förväntas, trots att kommittén ifrågasatt en utvidgning av möjligheterna att vid skogseld bereda ersättning. Den ökning i de kommunala utgifterna för skogsbrandskyddet, reformen samtidigt skulle medföra, torde sålunda komma att motvägas av en minskning i de statliga utgifterna för samma ändamål. Kommunernas kostnadsstegring lärer, som nyss antytts, i allmänhet kunna hållas inom tämligen snäva gränser. I ekonomiskt hänseende böra därför de förslag till lagändringar, vilka här framlagts, icke behöva vålla betänkligheter.

Utlåtanden. Över skogsbrandkommitténs förslag hava statskontoret, domänstyrelsen, samtliga länsstyrelser, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogvårdsförbund, Sveriges skogsägareförbund och skogsägareföreningarnas riksförbund avgivit infordrade utlå-

tanden. Över särskilda delar av förslaget hava utlåtanden avgivits jämväl av järnvägsstyrelsen, chefen för generalstaben, chefen för flygvapnet och svenska järnvägsföreningen. En del länsstyrelser hava vid sina utlåtanden fogat yttranden av hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelser, kommuner, landsfogdar, landsfiskaler, brandfogdar, brandchefer och militära myndigheter m. fl. Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har vid sitt utlåtande fogat yttranden av samtliga skogsvårdsstyrelser.

Ingen av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna har haft något att erinra mot en omarbetning av 1914 års lag. Flertalet av dem har tillstyrkt en sådan omarbetning och funnit skogsbrandkommitténs förslag ägnat att läggas till grund för ändrad lagstiftning, medan några inskränkt sig till att framställa detaljanmärkningar mot förslaget. Ett par länsstyrelser i södra delen av landet hava uppgivit, att inom deras förvaltningsområden gällande bestämmelser hittills fungerat i stort sett tillfredsställande, men framhållit, att den allmänfara, som under ogynnsamma förhållanden vore förenad med skogseld, likväl gjorde det önskvärt, att åtgärder för en förbättrad organisation vidtoges. Flertalet övriga länsstyrelser, framför allt sådana i de nordligare delarna av landet, hava vitsordat, att gällande bestämmelser ej fungerat tillfredsställande, samt betonat behövligheten av ett förstärkt skogsbrandväsen.

Vad angår den av skogsbrandkommittén föreslagna organisationen av skogsbrandväsendet, hava några erinringar ej framställts mot en utvidgning i och för sig av kommunernas och länsstyrelsernas skyldigheter beträffande skogsbrandväsendet. Flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava likaledes tillstyrkt förslaget om obligatorisk skogsbrandordning. Länsstyrelserna i Södermanlands, Kristianstads och Skaraborgs län ifrågasätta emellertid nödvändigheten av en sådan anordning. Länsstyrelsen i Södermanlands län föreslår sålunda, att i analogi med brandstadgans bestämmelser angående landsbygden skogsbrandordning skall uppgöras endast i de fall, då kommun därom gör framställning eller länsstyrelse så finner erforderligt. Länsstyrelserna i Kristianstads och Skaraborgs län föreslå i stället, att länsstyrelse skall äga befogenhet att på framställning befria kommun från skyldigheten att hava skogsbrandordning för brandrote.

Åtskilliga av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna framhålla, att den av skogsbrandkommittén tänkta organisationen, sådan den kommit till uttryck i de av kommittén utarbetade normalförslagen till skogsbrandordningar, är alltför omständig, invecklad och kostsam. Å andra sidan påpekas emellertid, att lagförslaget ej i och för sig lägger hinder i vägen för antagande av skogsbrandordning av enklare beskaffenhet.

Förslag hava även väckts om skogsbrandväsendets organisation efter helt eller delvis andra grunder än de av skogsbrandkommittén förordade.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län ifrågasätter sålunda, om icke en kombination av skogsbrandskydd och annat brandskydd vore möjlig, särskilt i sådana landskommuner, som icke äro underkastade brandstadgans bestämmelser.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län framhåller vikten av samverkan med de efter hand färdigorganiserade kommunala brandkårerna.

Domänstyrelsen framför, bland annat, förslag om upptagande av särbestämmelser för de större, sammanhängande skogsområdena i mellersta och norra delarna av landet. Domänstyrelsen anför härom:

Av den utredning, som kommittén verkställt för att belysa de vanligaste orsakerna till uppkomsten av skogselden, kan utläsas tvenne slag, å ena sidan sådana, vilka stå i samband med genom människans ingripande orsakad eld i eller i närheten av skog, å andra sidan åskslag. Denna uppdelning vill framhäva de möjligheter som stå till buds att behärska brandorsakerna, varvid det förstnämnda slaget sålunda skulle omfatta orsaker, som genom skärpta lagbestämmelser och på annat sätt meddelade föreskrifter i möjligaste mån direkt kunna förebyggas, till motsats mot åskslag, som icke kan förekommas utan endast minskas i sin verkan och detta endast genom särskilda anordningar som innebära kostnad. Då denna analys av skogseldarnas orsaker förutom att den i stort belyser möjligheterna till förekommande av skogseld, även grupperar dessa i kostnadshänseende, detta angående kostnaderna icke minst betydelsefullt, då kostnaderna för och organisationen av ett eldsläckningsväsende givetvis måste vägas mot det förväntade resultatet av åtgärder i förekommande syfte, vill styrelsen med denna disposition giva en förklaring till de nedan gjorda erinringar mot kommittéförslaget som kunna tänkas ytterligare befordra en ny lags verkningar.

Av kommitténs utredning framgår, att genom åskslag uppkomna skogseldar utgöra 23 procent av samtliga inom viss tid kända skogseldar och att sådana genom ovarsamhet med eld ökat i antal, men det är enligt styrelsens mening icke antalet som härvidlag är utslagsgivande, utan var man har att söka de största och mest ödeläggande eldarna. Det framstår då för styrelsen att man haft och fortfarande har att frukta de största förlusterna i de större sammanhängande skogsområdena i mellersta och norra delarna av landet, där skogseldar uppkomma efter åskslag på avsides belägna platser, och att det är till förekommande av dessa man särskilt här bör inrikta sig. Styrelsen vill härvid poängtera, vad kommittén, då den berör denna fråga, framhåller, nämligen att »med duglig ledning och vant skogsfolk behöves i allmänhet inga större manskapsstyrkor, om man får taga hand om släckningen i tid».

Enligt styrelsens mening borde lagen upptaga direkta särbestämmelser angående brandskydd för brandrotar inom förberörda områden. Kommittén har visserligen i lagförslagets 6 § stadgat att »länsstyrelse skall var inom sitt län vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat», i förslagets 7 § att kommun »skall upprätthålla ett brandskydd, som anses kunna tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld» samt enligt kap. C § 4 i förslag till brandordning ålagt brandfogde »att vårda sig om att rotens brandväsende är efter förhållandena nöjaktigt ordnat», men har styrelsen svårt att ur dessa i allmänna ordalag hållna bestämmelser utläsa den effektivitet, som förhållandena fordra.

Beträffande ovan av styrelsen förordade särbestämmelser, har styrelsen tänkt sig att det i första hand skulle åligga brandrote, att under den årstid, då särskild risk för skogseld föreligger, uppehålla ständig brandbevakning i den utsträckning, att området nöjaktigt behärskades. Var dylika bevakningsposter skulle förläggas, finge omständigheterna i varje särskilt fall avgöra, men har styrelsen ansett att dessa i största möjliga utsträckning skulle förläggas till byar eller gårdar. Förhållandet är ju det att bebyggelsen ofta sökt sig till de högre delarna av lider och åsar, och som telefonnätet numera berör

de flesta byar, varigenom förbindelse dem emellan kan uppehållas, skulle bevakning på detta sätt med små omkostnader på ett nöjaktigt sätt kunna ordnas och ersätta de med stora kostnader förknippade brandtornen, som brandrote endast i undantagsfall, om för brandpostnätets sammanbindande så vore oundgängligen nödvändigt, skulle åläggas uppföra. Vid bevakningsposterna skulle under den för skogseldar riskfyllda tiden finnas ständig brandvakt och till dennes förfogande stå ett av brandfogden, vilken institution bör bibehållas, utsett beredskapsuppbåd om högst 10 man, vilka skulle vara skyldiga att uppehålla sig i närheten av posten och vara beredda att, utrustade med erforderliga redskap ävensom proviant för cirka 3 dagar, omedelbart efter kallelse begiva sig till brandplatsen. Med en sålunda från 2 à 3 bevakningsposter hopbragt styrka på 20—30 man borde en i tid observerad skogseld snart kunna släckas. En på detta sätt ordnad brandbevakning synes mera effektiv än den tungarbetade och i praktiken säkert dyra organisation, som av kommittén föreslagits.

Enighet synes i stort sett råda därom, att vårt nuvarande skogsbrandskydd icke är tillfredsställande. Bristerna torde i främsta rummet vara att söka på det organisatoriska området. Gällande lagbestämmelser hava ej medfört den planmässighet och stadga i skogsbrandväsendets organisation, som torde krävas för ett verksamt bekämpande av den fara, vilken skogseldarna innebära. En effektivare brandberedskap än den som för närvarande i allmänhet förefinnes synes behövlig. Ny lagstiftning i ämnet torde därför vara erforderlig. Skogsbrandkommitténs förslag synes härvid i huvudsak kunna läggas till grund. Vid den granskning, för vilken förslaget varit föremål inom jordbruksdepartementet, har emellertid, delvis till följd av inkomna utlåtanden, en omarbetning av detsamma i vissa delar ägt rum. Det *förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld,* vari denna omarbetning resulterat, torde få såsom *bilaga* fogas till statsrådsprotokollet. *Departementschefen.*

Vad angår innehållet i departementsförslaget har jag ej funnit anledning att frångå den princip, som ligger till grund för 1914 års lagstiftning, eller att i lagen endast böra införas sådana bestämmelser, som äro tillämpliga för allmänt rådande förhållanden. Åt de lokala myndigheterna bör sålunda anförtros att fastställa de för de särskilda orterna behövliga närmare reglerna. Att, såsom föreslagits, i lagen inrymma särbestämmelser för vissa delar av landet torde ej vara lämpligt. Den gränsdragning, en sådan anordning skulle förutsätta, måste bliva ytterst schematisk, vilket med stor sannolikhet skulle medföra, såväl att områden, vilka borde vara underkastade dessa särbestämmelser, bleve undantagna därifrån, som att områden, där särbestämmelserna ej erfordrades, bleve underkastade desamma. Genom införandet av bestämmelse om skyldighet för länsstyrelse att vaka över skogsbrandväsendet torde erforderliga garantier vinnas för att varje ort erhåller det för dess förhållanden behövliga skogsbrandväsendet.

Såsom grundval för skogsbrandväsendet har i departementsförslaget liksom i skogsbrandkommitténs förslag den nuvarande brandrote- och brandfogdeinstitutionen bibehållits. Några mera vägande anmärkningar mot densamma hava icke blivit anförda. Väl har påtalats, att brandroteindelning på

sina håll ej skett på lämpligaste sätt samt att brandfogdebefattningar stundom blivit tillsatta med för sådant uppdrag olämpliga personer. Dessa anmärkningar beröra emellertid ej brandrote- och brandfogdeinstitutionen såsom sådan. Den främsta anledningen till att gällande bestämmelser ej alltid fungerat tillfredsställande torde fastmer vara att söka däri, att kommunen — förutom skyldighet att utse brandfogde — ej ålagts några särskilda förpliktelser med avseende å skogsbrandväsendet. Det beror helt på kommunens gottfinnande att vidtaga anordningar för ett effektivt skogsbrandskydd, och i praktiken har det visat sig, att endast ett fåtal kommuner vidtagit sådana anordningar. Det torde därför vara ofrånkomligt att vid ny lagstiftning å förevarande område utvidga kommunens skyldigheter beträffande skogsbrandväsendet. Av vad förut anförts framgår, att det med hänsyn till de växlande ortsförhållandena ej låter sig göra att i lagen närmare angiva kommuns åligganden i sådant hänseende. Det torde emellertid vara tillräckligt att i lagen fastslå en allmän skyldighet för kommun att vidmakthålla ett betryggande skogsbrandväsen samt låta det ankomma på kommunen att under länsstyrelsens överinseende utfärda närmare bestämmelser i ämnet. På grund av det allmännas intresse av ett effektivt skogsbrandväsen bör nämligen kommun i förevarande hänseende, på sätt skogsbrandkommittén föreslagit, vara underkastad länsstyrelses övervakning (14 §).

Vad angår omfattningen av den skyldighet, som sålunda bör åvila kommun, synes ej rimligtvis kunna begäras vidmakthållande av ett skogsbrandväsen, som även under de mest ogynnsamma omständigheter har högsta möjliga effektivitet. Ett sådant skogsbrandväsen skulle draga alltför stora kostnader. Kraven hava i departementsförslaget i överensstämmelse med skogsbrandkommitténs förslag angivits sålunda, att skogsbrandväsendet skall kunna anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld (6 §). Skogsbrandväsendet bör alltså avpassas efter den skogbeväxta arealens omfattning och beskaffenhet, den normala faran för skogseld och andra dylika omständigheter. På många håll torde endast behövas en förberedande planläggning av eldsläckningsförfarandet. I andra fall kan därjämte erfordras släckningsredskap, sjukvårdsutrustning, anordningar för gemensam proviantering m. m. I skogrika trakter eller under särskilda omständigheter, exempelvis stark torka, kan det vara nödvändigt att upprätta s. k. beredskapskårer. En viss hänsyn kunde måhända även böra tagas till kommunens ekonomiska förhållanden. Jag kommer emellertid i det följande att föreslå, att kommun under vissa förutsättningar skall kunna av statsmedel erhålla bidrag till kostnaderna för skogsbrandväsendet. Vid bifall härtill torde kommunernas ekonomiska intressen bliva tillräckligt beaktade.

Vad angår vidtagandet av sådana åtgärder som uppförande av brandtorn eller anordnande på annat sätt av brandbevakning i syfte att utbruten skogseld snabbt må kunna upptäckas, anläggande av cykelstigar och dylikt må nämnas, att redan norrländska skogsvårdskommittén hade under omprövning frågan om utvidgad användning av brandtornsystemet. Med hänsyn till de stora anläggnings- och bevakningskostnaderna och svårigheterna att

rättvist fördela dessa kostnader ansåg kommittén, att anordnande av brandtorn och därmed förenad bevakning fortfarande borde överlåtas å det enskilda initiativet. Jag ansluter mig till denna uppfattning. Detta gäller även sådana andra anordningar, varom nyss nämnts. Skogsbrandskyddet är ju icke uteslutande ett allmänt intresse utan även ett rent privatekonomiskt intresse för vederbörande skogsägare och försäkringsbolag. Det allmännas skyldigheter med avseende å skogsbrandväsendet böra lämpligen begränsas till eldsläckningsförfarandet och därmed sammanhängande förberedande åtgärder, medan det, åtminstone i första hand, bör tillkomma det enskilda initiativet att ombesörja brandbevakning och dylikt. Detta innebär naturligtvis ej, att kommun skulle vara förhindrad att, om den så finner erforderligt eller lämpligt, vidtaga eller medverka till även sistnämnda slag av åtgärder.

De närmare bestämmelserna om skogsbrandväsendet avses enligt departementsförslaget skola, på sätt skogsbrandkommittén föreslagit, meddelas i skogsbrandordningar (12 §). Dessa böra hädanefter bliva obligatoriska. Även för brandrotar, där faran för skogseld kan synas ringa, är en förberedande planläggning av eldsläckning nödvändig. De av skogsbrandkommittén utarbetade normalförslagen synas dock förutsätta en alltför vidlyftig organisation och torde såväl med hänsyn härtill som på grund av de vidtagna ändringarna i kommitténs lagförslag icke kunna i oförändrat skick komma till användning. Då skogsbrandordning enligt departementsförslaget skall — såsom jämväl skogsbrandkommittén föreslagit — prövas och fastställas av länsstyrelse, torde kunna förutsättas att nödig tillsyn utövas därå, att brandordningarna givas det innehåll, som med hänsyn till omständigheterna är i varje särskilt fall skäligt och lämpligt. I sista hand torde avgörandet i dylikt ärende böra tillkomma Kungl. Maj:t.

Specialmotivering.

Jag övergår härefter till de särskilda paragraferna i det inom jordbruksdepartementet utarbetade lagförslaget, därvid jag till behandling upptager endast sådana frågor, beträffande vilka ändringar i 1914 års lag av annan än huvudsakligen formell karaktär ansetts böra vidtagas eller som eljest påkalla särskilt yttrande.

1—4 §§.

Dessa paragrafer motsvara 1—4 §§ i såväl 1914 års lag som skogsbrandkommitténs förslag.

Skogsbrandkommittén.

Kommittén har endast hemställt om den ändring av gällande bestämmelser, att i 1 och 2 §§ måtte omnämnas jämväl bränning av gräs. Kommittén anför härom:

Med hänsyn till, dels att gräsbränning särskilt i södra och mellersta Sverige utföres i betydande omfattning och på grund av ovarsamhet ofta ger

upphov till skogseld, dels att i lagen nu omförmäles »bränning av ris eller ljung» men icke bränning av gräs, har kommittén velat föreslå, att lagtexten (1—2 §§) kompletteras med särskilt omnämnande även av gräsbränning. Avsikten härmed är att direkt rikta uppmärksamheten på att de om förekommande av skogseld meddelade bestämmelserna jämväl gälla vid detta slag av bränning.

Utlåtande. Länsstyrelsen i Södermanlands län har hemställt, att i 1 § efter ordet »grävning» måtte tilläggas »och, där så med hänsyn till eldens omfattning kan ske, vattenbegjutning i erforderlig omfattning».

Departementschefen. Kommitténs förslag torde visserligen ej innebära någon ändring i sak men synes vara motiverat av praktiska skäl, varför jag ansett mig böra biträda detsamma. — Då det torde vara uppenbart, att vattenbegjutning bör verkställas, där så är ändamålsenligt, har jag ej ansett erforderligt att i 1 § intaga bestämmelse härom.

5 §.

Denna paragraf är ny och motsvarar 5 § i skogsbrandkommitténs förslag. I 5 § första stycket av lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift stadgas, att om eld kommer lös från lokomotiv eller från eldstad i annat järnvägsfordon och därigenom sker skada å fast egendom eller å lös egendom, som icke av järnvägens förvaltning eller betjäning för befordran mottagits, järnvägens innehavare skall ersätta skadan. I tredje stycket av samma paragraf stadgas, att järnvägens innehavare skall vara fri från ersättningsskyldighet, om skadan, utan att hava sin orsak i vårdslöshet vid järnvägens drift, föranletts därigenom, att annan än järnvägens innehavare, efter det järnvägens anläggning påbörjades, utanför järnvägens område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än 30 meter upplagt brännbart löst gods utan säkert skydd eller uppfört byggnad av lätt antändligt ämne eller täckt förut uppförd byggnad med sådant ämne eller vidtagit annan dylik åtgärd, som uppenbarligen i väsentlig mån ökat den från järnvägstrafiken hotande eldfaran.

I samband med antagandet av 1914 års lag anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vad sätt särskilda lagbestämmelser kunde meddelas till förebyggande av faran för skogseld genom antändning i följd av järnvägs drift, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. I anledning därav anmodade Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsen och domänstyrelsen att gemensamt verkställa ifrågavarande utredning. Ämbetsverken överlämnade i sin tur uppdraget till särskilda sakkunniga, vilka den 10 oktober 1916 avgåvo betänkande med förslag till lag om förekommande av skogseld genom antändning i följd av järnvägs drift. Den 16 mars 1918 överlämnades lagförslaget av ämbetsverken till Kungl. Maj:t, därvid dessa, med godkännande av de principer som lågo till grund för lagförslaget men med vissa erinringar och ändringsförslag, hemställde om avlåtande till riksdagen av proposition i frågan. Utred-

ningen föranledde emellertid enligt beslut den 31 mars 1933 icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Skogsbrandkommittén.

Enligt skogsbrandkommitténs förslag skulle markägare, om avverkning ägt rum å område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår, å vilket bantåg framfördes, än trettio meter, vara pliktig att, på anmodan av vederbörande järnvägsförvaltning och på dess bekostnad, vidtaga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogseld uppstode.

Kommittén anför bland annat:

Förvisso kan man hävda, att en lagstiftning till förekommande av skogseld är ofullständig, om den ej beaktar faran för antändning från järnvägar. Med hänsyn till att frågan om bestämmelser till skydd mot denna fara nyligen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning och ej föranlett åtgärd, har kommittén emellertid icke ansett sig böra framlägga ett mera genomgripande förslag i ämnet.

Att alldeles lämna denna angelägenhet åsido är dock icke försvarligt, särskilt som det visat sig, att de av järnvägarna hittills vidtagna åtgärderna ej förmått att tillfyllest minska risken för skogseld. Otvivelaktigt torde ännu åtskilligt kunna vinnas i säkerhetshänseende blott man söker undanröja den ökade fara för skogseld, som uppstår därigenom, att ris och annat avfall efter skogsavverkning kvarlämnas invid järnvägslinje. Ur allmän säkerhetssynpunkt synas därför sådana åtgärder vara befogade, som avse att framtvinga ett avlägsnande av sålunda utmed järnväg hopat ris och avfall, utan att markägarens behöriga intressen åsidosättas.

Ett naturligt förhållande är, att vid varje skogsavverkning större eller mindre mängder ris och annat avfall från de fällda träden kvarligga å marken utan att kunna tillvaratagas. Enligt kommitténs uppfattning kan det ej läggas avverkaren eller markägaren till last, om därigenom vid avverkning utmed järnväg uppstår ökad fara för antändning av skogen från bantåg. Kommittén har i sitt lagförslag intagit ett stadgande (5 §) av innebörd, att, där avverkning efter lagens ikraftträdande ägt rum inom kortare avstånd från närmaste järnvägsspår, å vilket bantåg framföres, än trettio meter, markägaren skall vid ansvar för uppkommen skada vara pliktig att, på anmodan av vederbörande järnvägsförvaltning och på dess bekostnad, omedelbart vidtaga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen i och för sig ökad fara för skogseld uppstår. Kommittén förutsätter därvid, att om järnvägsförvaltning underlåter att i vederbörlig ordning göra dylik anmodan, och eld till följd av tågdriften uppstår å det ifrågavarande området, järnvägen ensam skall bära ansvaret härför på sätt nu gällande lag bestämmer.

Detta förslag är så utformat, att man synes hava rätt räkna med att enighet mellan järnvägsförvaltningen och markägaren beträffande sättet för åtgärdens utförande lätt bör kunna ernås.

Utlåtanden.

Samtliga de myndigheter och sammanslutningar, som uttalat sig särskilt i denna del, hava förordat upptagandet av bestämmelser om röjning vid avverkning invid järnväg. Länsstyrelserna i Uppsala och Kronobergs län samt Sveriges skogsägareförbund hava tillstyrkt kommittéförslaget, men eljest hava åtskilliga anmärkningar framställts mot detsamma.

Beträffande frågan om vem som bör vidkännas kostnaden för röjningen gör järnvägsstyrelsen gällande, att det enligt 5 § i 1886 års lag jämte därå

grundad rättspraxis är markägaren, som står risken för eldskada, uppkommen genom antändning av kvarlämnat ris och avfall, samt att markägaren följaktligen även bör vidkännas kostnaden för den föreslagna röjningen. Styrelsen anför vidare i sitt utlåtande, bland annat, följande.

Därest emellertid någon tvekan ur formell synpunkt angående järnvägarnas ställning i föreliggande hänseende skulle förefinnas, torde dock icke några bärande reella skäl kunna anföras till stöd för skogsbrandkommitténs uppfattning, att järnvägarna böra vidkännas i § 5 i dess förslag omförmälda kostnad.

De områden, det här rör sig om, äro av naturliga skäl för varje särskild markägare i regel mycket begränsade, varför ock röjningskostnader för denne bli obetydliga, i synnerhet om avröjningen sker i omedelbart sammanhang med avverkningen. Men härtill kommer, att det endast torde vara i överensstämmelse med god ordning å en fastighet, att upprensning sker efter företagen avverkning, och lärer väl sådan även vara till fördel för befrämjande av återväxt eller eventuellt bete. Då alltså nu ifrågavarande åtgärder — icke blott ur brandskyddssynpunkt — äro i icke ringa grad ett markägarens eget intresse, kan det icke anses vara med billighet och rättvisa förenligt att lägga kostnaderna för desamma på järnvägarna, så mycket mindre som järnvägarna redan vidtagit — vilket av kommittén ock vitsordas — och alltjämt vidtaga omfattande åtgärder till förhindrande av eldfara från lokomotiv.

Dessa åtgärder medföra självfallet icke obetydliga kostnader och skulle för visso komma att ökas ganska väsentligt, om föreliggande förslag genomfördes, dels på grund av järnvägarnas stora utsträckning, dels ock med hänsyn till det ringa intresse, markägare skulle hava att hålla dem nere. Många tvistigheter om ersättningsbeloppens storlek vore ock, under nyss angivna förutsättning, att befara, då säkerligen åtskilliga markägare icke skulle underlåta att framställa överdrivna krav, i synnerhet när de riktades mot staten.

Jämväl länsstyrelserna i Blekinge, Malmöhus och Västmanlands län samt svenska järnvägsföreningen hava uttalat sig mot eller ifrågasatt riktigheten av att lägga kostnaden för röjningen å järnvägsinnehavaren. Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och svenska skogsvårdsföreningen hava däremot tillstyrkt förslaget på denna punkt.

Mot kommitténs förslag hava även riktats åtskilliga andra anmärkningar såsom att röjning borde ske utan anmodan samt att kompletterande bestämmelser erfordrades om den tidpunkt, då anmodan borde göras, om den tid, inom vilken röjning borde vara verkställd, om godkännande av röjning, om påföljd för underlåtenhet att efterkomma anmaning, om föreläggande att verkställa röjning o. s. v.

Departementschefen. Statistiken utvisar, att ett ganska betydande antal skogseldar uppkommit genom eldspridning från lokomotiv. Uppenbart är, att faran för skogseld väsentligt ökas, om vid avverkning invid järnväg ris, avfall o. dyl. kvarlämnas inom sådant avstånd från järnvägen, att det lätt kan nås av kringflygande gnistor. En ej obetydlig del av de genom eldspridning från lokomotiv uppkomna skogseldarna torde också vara att tillskriva den omständigheten, att erforderlig röjning försummats. Jag har därför lika med skogs-

brandkommittén funnit bestämmelser om röjningsskyldighet böra införas i förevarande lag.

Enligt 5 § i 1886 års lag jämte därå grundad rättspraxis (jfr N. J. A. 1906: 501 och 1909: 38) torde järnvägsinnehavare vara fritagen från skyldighet att ersätta skada, som uppkommit därigenom, att eld från lokomotiv eller från eldstad å annat järnvägsfordon antänt vid avverkning inom trettiometersgränsen kvarlämnat ris eller avfall, upplagt timmer eller dylikt. Redan därav lärer följa, att det bör ankomma på markägaren ej blott att ombesörja röjningen utan även att bekosta densamma. Härför tala även praktiska och ekonomiska skäl. För markägaren torde det vara en enkel sak att ombesörja röjningen och densamma torde i regel ej behöva föranleda några större kostnader, i varje fall ej om röjningen verkställes i samband med avverkningen. För järnvägarna skulle däremot en skyldighet att bekosta eller verkställa röjning nödvändiggöra ett vidlyftigt övervakningsoch kontrollväsen och de sammanlagda kostnaderna skulle sannolikt stiga till avsevärda belopp.

Röjning torde i regel ske lättast i samband med avverkningen och bör i varje fall vara verkställd, innan riset och avfallet hunnit torka. Har markägaren försummat röjning, torde det vara lämpligast att låta det ankomma på vederbörande brandfogde eller, om sådan ej finnes, på vederbörande järnvägsförvaltning att på markägarens bekostnad ombesörja röjningen. Innan brandfogde eller järnvägsförvaltning verkställer röjning, bör lämpligen markägaren erinras om sin ifrågavarande skyldighet samt lämnas tillfälle att själv utföra röjningen. Särskilda omständigheter såsom att markägaren ej är anträffbar eller att överhängande fara för skogseld föreligger synas dock kunna föranleda, att röjning omedelbart vidtages. Att i lag uppställa närmare föreskrifter i dessa avseenden torde ej vara lämpligt.

Kostnaderna för brandfogdes eller järnvägsförvaltnings röjning få förskjutas av vederbörande kommun eller järnvägsförvaltning, som därefter äger uttaga desamma hos markägaren.

Har markägaren upplåtit avverkningsrätt, äger han naturligtvis tillförbinda avverkaren att fullgöra markägarens ifrågavarande skyldighet, men ansvaret för dess fullgörande åvilar i sista hand markägaren.

Det torde ej vara erforderligt att belägga markägares underlåtenhet att verkställa röjning med straffansvar.

6 §.

Denna paragraf är ny och motsvaras i skogsbrandkommitténs förslag av 7 § första stycket.

Beträffande ifrågavarande stadgande hänvisas till vad som anförts under den allmänna motiveringen till departementsförslaget. Paragrafen har avfattats i överensstämmelse med en liknande bestämmelse i 1923 års brandstadga.

Vad angår frågan hur förfaras skall, därest kommun vägrar att fullgöra sina skyldigheter beträffande skogsbrandväsendet, må hänvisas till 15 §.

7 §.

Denna paragraf, som handlar om indelningen i brandrotar, överensstämmer, frånsett vissa redaktionella ändringar, med 5 § i 1914 års lag och motsvarar 7 § andra, tredje och fjärde styckena i skogsbrandkommitténs förslag.

Skogsbrandkommittén. Kommittén har föreslagit utvidgning av länsstyrelses befogenheter beträffande brandroteindelningen. Kommittén anför, bland annat, följande.

Vägande anmärkningar kunna utan tvivel riktas mot den nuvarande brandroteindelningen. Denna torde i stor utsträckning ej vara verkställd på ett sätt, som är ägnat att stärka försvaret mot skogseld. Särskilt i de mellersta och norra delarna av landet lärer i förevarande hänseende åtskilligt övrigt vara att önska. Brandrotarna synas där ofta var så stora, att brandfogdarna ej i behörig grad kunna fullgöra sina åligganden. Givetvis länder detta till men för skogsbrandskyddet.

Härmed vill kommittén icke hava sagt, att brandroteindelningen allestädes är bristfällig. De många kraven på en bättre ordning utvisa dock, att missförhållanden i så betydande utsträckning förekomma, att ändrade bestämmelser erfordras för säkerställande av en mera tillfredsställande indelning. För att detta må kunna ske, torde länsstyrelsernas bestämmanderätt böra vidgas. Såväl sammanslagning till som uppdelning av socknar i brandrotar är nu väsentligen en kommunal fråga. Då den kommunala initiativrätten ej synes lämna säkerhet för en ändamålsenlig roteindelning, talar åtskilligt för att länsstyrelsernas befogenhet härutinnan ökas. Då emellertid vid bildandet av brandrotar hänsyn bland annat måste tagas till i orten rådande skogsförhållanden, synes lämpligt att länsstyrelsen vid avgörande av dylika och därmed förbundna frågor samråder med den skogliga myndighet, som kan anses vara bäst orienterad rörande på brandförsvaret inverkande förhållanden i de olika socknarna.

Vidare förutsättes i lagförslaget (7 §), att länsstyrelse, efter hörande av kommun, må kunna besluta, att avvikelse skall ske från den allmänna regeln, att socken skall utgöra en brandrote. Det kan sålunda bliva fråga antingen om sammanslagning av två eller flera socknar till en rote eller ock om uppdelning av en socken i flera sådana. I undantagsfall må socken även kunna befrias från att utgöra brandrote. Härmed åsyftas, att länsstyrelsen för varje socken skall undersöka de förhållanden, som hava betydelse till skydd mot skogseld, och med stöd härav verkställa den roteindelning, som bäst synes ägnad att bereda trygghet mot skada av ifrågavarande slag.

Med nu nämnda bestämmelser bör man enligt kommitténs förmenande kunna räkna med att den för skogseldsläckningen så viktiga frågan om bildandet av lämpliga brandförsvarsområden skall vinna en tillfredsställande lösning. Visserligen är den administrativa indelningen i socknar ursprungligen gjord helt oberoende av förevarande intressen. Sockengränserna kunna därför komma att avdela i eldsläckningshänseende sammanhörande områden. De största olägenheterna härav böra dock kunna övervinnas. I regel torde man genom mindre jämkningar av brandrotarnas gränser mellan olika socknar kunna få till stånd en nöjaktig roteindelning. För att även i gränstrakterna mellan olika län en sådan skall erhållas, utgår kommittén från att länsstyrelserna därvid i erforderliga fall skola inbördes samråda.

Utlåtanden. I de av myndigheter och sammanslutningar avgivna utlåtandena hava några anmärkningar mot skogsbrandkommitténs förslag i denna del icke blivit framställda.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har framhållit, att den föreslagna organisationen av skogsbrandväsendet, åtminstone såvitt Jämtlands län anginge, torde föranleda, att länet komme att indelas i ett väsentligt mindre antal brandrotar än som för närvarande funnes och att de nya brandrotarna i stället komme att indelas i brandkretsar. Då det vore av den största betydelse för vinnande av ett effektivt skogsbrandskydd, att sådan brandkretsindelning företoges på lämpligt sätt och att till brandmästare utsåges för sådant uppdrag lämpliga personer, ifrågasattes, att länsstyrelse borde tillerkännas beslutanderätt jämväl beträffande brandkretsindelning och brandmästares tillsättande. Brandmästare skulle i så fall utses på förslag av vederbörande brandfogde och landsfiskal.

Redan enligt gällande rätt äger länsstyrelse, efter kommuns hörande, fritt bestämma om dess indelning i brandrotar. Kommitténs förslag innebär sålunda ej någon ändring i denna del. *Departementschefen.*

Vad angår frågan om fritagande av kommun från skyldigheten att utgöra brandrote och om flera kommuners sammanslagning till en brandrote kräves väl enligt 1914 års lag, att vederbörande kommun eller kommuner därom gjort framställning, men det slutliga avgörandet tillkommer länsstyrelsen. I motsvarande stadgande i det till lagrådet remitterade förslag, som ligger till grund för 1914 års lag, saknades bestämmelse om kommunens initiativrätt i förevarande avseende. Sedan lagrådet anmärkt, att giltiga skäl för ett dylikt ingrepp i kommunernas rätt icke torde föreligga, ändrades stadgandets avfattning i överensstämmelse med lagrådets anmärkning. Riksdagen gjorde ej någon ändring härutinnan. Jag finner ej tillräcklig anledning föreligga att frångå den ståndpunkt, som sålunda intogs vid tillkomsten av nu gällande bestämmelser i ämnet. Man torde kunna förutsätta, att kommunerna i regel skola vara villiga att lämna sin medverkan till en ändamålsenlig brandroteindelning. Såväl ett fritagande från skyldighet att utgöra brandrote som en sammanslagning av flera kommuner till en brandrote ligger i allmänhet i vederbörande kommuns eget intresse. Därtill kommer, att de ekonomiska spörsmål, som uppstå vid en sammanslagning, äro av sådan beskaffenhet, att de lämpligen böra lösas genom överenskommelse kommunerna emellan. Då länsstyrelse har att pröva fråga om kommuners förening till en brandrote, måste givetvis tillses, att kommunerna träffat erforderliga anordningar rörande den ifrågasatta brandrotens ekonomiska angelägenheter.

8 §.

Denna paragraf är ny och motsvaras i skogsbrandkommitténs förslag av 8 §.

Genom ifrågavarande stadgande regleras förvaltningen av brandrotes ekonomiska angelägenheter. Stadgandet, som är avfattat i överensstämmelse med liknande bestämmelser i 1923 års brandstadga, torde ej kräva närmare motivering. Här må endast anmärkas, att i kommuner, där särskild jämlikt

brandstadgan utsedd brandstyrelse finnes, det ofta torde vara lämpligt att uppdraga förvaltningen åt denna. För undvikande av förväxling mellan brandstyrelse, som utses jämlikt brandstadgan, och brandstyrelse, som särskilt tillsättes enligt förevarande paragraf, torde den sistnämnda böra benämnas skogsbrandstyrelse.

Närmare bestämmelser om den förvaltande myndighetens åligganden och befogenheter samt skogsbrandstyrelses sammansättning böra meddelas i skogsbrandordningen.

9 §.

Denna paragraf motsvarar 6 § i 1914 års lag samt 9 § i skogsbrandkommitténs förslag.

Enligt 6 § i 1914 års lag skall för varje brandrote finnas brandfogde. Denne väljes av kommunen för en tid av tre år. Om valet skall länsstyrelsen genast underrättas; och ankommer det på länsstyrelsen att pröva den valdes lämplighet för uppdraget. Finner länsstyrelsen den valde icke vara lämplig för uppdraget, skall länsstyrelsen förordna om nytt val. Äro två eller flera socknar förenade till en brandrote och enas de icke i valet av brandfogde, äger länsstyrelsen utse den av de valda, som finnes därtill lämpligast. Länsstyrelse skall tillse, att brandfogdebefattningen varder i stadgad ordning tillsatt, samt äger vid uppkommen ledighet förordna lämplig person att uppehålla befattningen, intill dess brandfogde varder vald och godkänd. Befinnes brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äger länsstyrelsen skilja honom från densamma. För brandfogde skall utses en suppleant, och gäller ifråga om denne vad sålunda stadgats om brandfogde.

Skogsbrandkommittén.

I kommittéförslaget har, på sätt redan nämnts, brandfogdeinstitutet såsom sådant bibehållits. Kommittén har emellertid föreslagit, bland annat, att rätten att utse brandfogde och suppleant för denne eller, med kommitténs terminologi, vice brandfogde skall överflyttas å länsstyrelsen, att tiden för förordnandet skall förlängas till fyra år samt att den som förordnas till brandfogde eller vice brandfogde skall vara skyldig att åtaga sig uppdraget, såvida han ej innehaft sådant uppdrag nästföregående fyraårsperiod. Kommittén anför härom, bland annat, följande.

Med allt fog kan man betrakta brandfogdeinstitutet som den centrala kärna, kring vilken den nuvarande organisationen för släckning av skogseld är uppbyggd. Organisationens effektivitet blir av naturliga skäl helt beroende av brandfogdarnas lämplighet och förmåga. Det är därför av synnerlig vikt, att till brandfogdar utses endast fullt kompetenta personer, vilka fylla nödiga anspråk ifråga om ledaregenskaper, skoglig erfarenhet samt lokal- och personkännedom.

Allvarliga erinringar kunna riktas mot det nu tillämpade systemet vid tillsättande av brandfogdar. Detta lämnar ej säkerhet för att lämpliga personer utses. Uppenbara missförhållanden hava därigenom uppkommit. Åtskilliga förslag, avsedda att undanröja dessa, hava ock framlagts, därav flera åsyftande en omgestaltning av hela befälsorganisationen. Då emellertid kom-

mittén ansett brandfogdeinstitutet i sig självt vara av sådant värde, att man bör värna om dess bestånd, har den samtidigt funnit nödvändigt att i första hand föreslå sådana bestämmelser, att bästa möjliga garantier skapas för val av kompetenta personer till brandfogdar.

Kommittén förutsätter, att länsstyrelse vid förordnande av brandfogdar skall rådfråga vederbörande skogsvårdsstyrelse ävensom att sistnämnda myndighet i sin tur i lämplig utsträckning skall samråda med domänverkets organ och större enskilda skogsägare.

Av praktiska skäl torde vara lämpligt att, såsom skett i lagförslaget, utsträcka tjänstgöringsperioden för brandfogde och vice brandfogde från nuvarande tre till fyra år. Sistnämnda tid är den i regel för kommunala uppdrag gällande. Då kvalificerad person utsetts till brandfogde, synes önskvärt att kunna bibehålla honom å befattningen längre än nu är fallet, utan att dock oskäligt förlänga sagda period.

Skogsbrandkommittén har jämväl behandlat frågan om erforderligheten av annat brandbefäl än brandfogde och vice brandfogde samt om igenkänningsmärken. Härom anför kommittén följande.

Givet är, att brandfogden vid släckning av en större skogseld måste anlita särskilda biträden för fullgörande av olika specialuppdrag, såsom uppbåd av släckningsskyldiga, arbetsledning, budskickning, anskaffning av redskap och proviant m. m. I själva verket har en sådan organisation ofta framtvingats av nödvändigheten vid utbruten skogseld. Men därmed kan icke behovet av dylika organisatoriska åtgärder anses vara nöjaktigt tillgodosett. Ty dessa bliva till största nytta, först när de på förhand vidtagits och varje man instruerats om sina åligganden.

Det är därför av vikt att få till stånd och vidmakthålla en funktionärskår, som står till brandfogdens förfogande. Att meddela föreskrifter härom i lag synes icke lämpligt. Bättre torde vara att vid skogsbrandordningens utarbetande överväga behovet av olika slag av underbefäl m. m., och att sedan i brandordningen införa bestämmelser om deras antal och åligganden, sättet för deras tillsättande m. m. En anpassning efter de lokala förhållandena kan därigenom lätt ske. Någon svårighet att bland ortsbefolkningen uppbringa dylika biträden torde väl i regel icke föreligga.

Med nu nämnda åtgärder torde man kunna utgå från att i den utsträckning, som över huvud taget är möjlig, lämpliga personer skola komma att väljas till brandfogdar, samt att funktionärsfrågan vid skogseld i stort skall tillfredsställande lösas. Under angiven förutsättning har icke ansetts nödvändigt att framlägga förslag om inrättande av en permanent brandöverbefälskår av en eller flera grader.

Nödvändigheten av att brandfogde och vice brandfogde ävensom andra skogsbrandfunktionärer i tjänsten bära tydliga igenkänningstecken må här understrykas. Föreskrifter härom inrymmas lämpligen i skogsbrandordningen. Dessa igenkänningstecken böra såväl för de olika brandrotarna inom samma län som om möjligt även länen emellan göras enhetliga.

Utlåtanden.

Av de myndigheter och sammanslutningar, som uttalat sig särskilt i denna del, har endast länsstyrelsen i Blekinge län ifrågasatt lämpligheten och nödvändigheten av att fråntaga kommunerna deras rätt att välja brandfogde och vice brandfogde. Länsstyrelsen i Malmöhus län har uttalat betänkligheter mot förslaget att göra ifrågavarande uppdrag till en medborgerlig plikt under förmenande, att en mot sin vilja förordnad person icke kunde påräknas utöva

sitt uppdrag med tillbörlig iver och omsorg. Därjämte har från åtskilliga håll framförts förslag om rätt för vederbörande att avsäga sig ifrågavarande uppdrag under samma villkor som annat kommunalt uppdrag.

I några utlåtanden har ifrågasatts, att i lagen borde intagas föreskrift dels därom, att för varje brandrote skulle finnas, förutom brandfogde och vice brandfogde, jämväl annat erforderligt brandbefäl, dels ock om tjänstetecken.

Departementschefen. Till en början må nämnas, att lagrådet vid tillkomsten av 1914 års lag anmärkte, att därest skyldighet att mottaga brandfogdeuppdrag icke förelåge, det för lagrådet ingalunda framstode såsom säkert, att lämplig brandfogde i varje fall skulle kunna erhållas, samt att det allmänna intresse, som den föreslagna lagstiftningen ville tillgodose, syntes lagrådet väl motivera, att dylik skyldighet föreskreves. Föredragande departementschefen fann emellertid lagrådets farhågor överdrivna samt ansåg det i alla händelser icke vara lämpligt att redan då, innan erfarenhet vunnits, stadga sådan skyldighet.

Såsom kommittén anfört, är det av den största vikt, att brandfogdebefattningarna tillsättas med för uppdraget lämpliga personer. Betydelsen härav kommer att bliva än större, om den föreslagna utvidgningen av skogsbrandväsendet genomföres. En bidragande orsak till att det genom 1914 års lag skapade skogsbrandväsendet ej erhållit den effektivitet, som varit avsedd, är otvivelaktigt, att brandbefälet icke alltid varit vuxet sin uppgift. Kommunerna torde ej i erforderlig utsträckning hava beaktat frågans betydelse. Stundom lärer hava inträffat, att andra än rent sakliga skäl varit avgörande vid val av brandfogde. Visserligen skall enligt gällande lagstiftning länsstyrelsen pröva den valdes lämplighet för uppdraget, men denna bestämmelse torde på sin höjd förebygga, att uppenbart olämpliga personer förordnas. Skogsbrandkommitténs förslag, enligt vilket brandfogde och vice brandfogde skola, efter kommuns hörande, utses av vederbörande länsstyrelse, synes ägnat att trygga en mera tillfredsställande ordning. Med hänsyn till det stora allmänna intresse, som ligger bakom ifrågavarande lagstiftning, har jag därför ansett mig böra biträda detta förslag. Till brandfogde eller vice brandfogde torde dock endast den böra förordnas, som är mantalsskriven inom vederbörande kommun. Det bör åligga länsstyrelse att, då sådant förordnande meddelats, därom genast underrätta kommunen.

En bidragande orsak till att brandfogdebefattningarna ej alltid blivit tillsatta med lämpliga personer torde hava varit, att befattningarna i regel äro oavlönade eller endast obetydligt avlönade. I departementsförslagets 11 §, vartill jag senare återkommer, har upptagits en bestämmelse om rätt för brandfogde och vice brandfogde att uppbära skäligt arvode. Emellertid torde enbart denna föreskrift ej vara tillräcklig att hindra lämpliga personer att undandraga sig uppdraget. Det torde enligt vad erfarenheten visat bliva nödvändigt att, på sätt kommittén föreslagit, såsom en medborgerlig plikt föreskriva skyldighet att åtaga sig uppdrag att vara brandfogde eller vice brandfogde. Rätt att avsäga sig uppdraget torde vidare böra medgivas un-

der enahanda förutsättningar som då fråga är om andra kommunala uppdrag.

Jag har ansett mig kunna biträda förslaget, att tjänstgöringsperioden för brandfogde och vice brandfogde utsträckes till fyra år.

Föreskrifter om annat brandbefäl än brandfogde och vice brandfogde samt om tjänstetecken för brandbefälet torde, i den mån sådana föreskrifter finnas erforderliga, böra, på sätt skogsbrandkommittén föreslagit, intagas i vederbörande kommuns skogsbrandordning.

10 §.

Denna paragraf motsvarar 7 § i 1914 års lag samt 10 § i skogsbrandkommitténs förslag.

I 7 § av 1914 års lag stadgas, att det åligger brandfogde att vaka över att de till förekommande av skogseld meddelade bestämmelser varda noggrant iakttagna, att vid skogseld eller överhängande fara därför skyndsamt begiva sig till brandstället och, där sådant icke tillkommer annan, ordna och leda släckningsarbetet, samt att till laga beivran anmäla brott mot lagen.

Skogsbrandkommittén.

Skogsbrandkommittén, vars förslag endast i allmänna ordalag angiver brandfogdes och vice brandfogdes åligganden, anför härom:

Vad beträffar brandfogdes och vice brandfogdes åligganden hyser kommittén den uppfattningen, att dessa frågor ej böra närmare behandlas i lagen. Förhållandena i nämnda avseenden måste nämligen i hög grad växla i olika delar av landet. Tidigare har uttalats, att i lagen endast sådana bestämmelser böra upptagas, som kunna tilläggas mera allmän giltighet. De föreskrifter, som därutöver äro nödvändiga, böra inrymmas i en för varje brandrote obligatorisk skogsbrandordning. Kommittén föreslår därför, att i skogseldslagen införes ett allmänt stadgande, att närmaste inseendet över brandrotes brandväsen utövas av brandfogden, med vice brandfogden som ersättare, och att i skogsbrandordningen skola meddelas föreskrifter rörande brandfogdens och vice brandfogdens åligganden.

Departementschefen.

Jag har ansett lämpligt, att i lagtexten något fylligare angiva brandfogdens och vice brandfogdens allmänna skyldigheter än som skett i skogsbrandkommitténs förslag. De närmare bestämmelserna härutinnan torde däremot, på sätt föreslagits, upptagas i vederbörande skogsbrandordning. Erinran härom göres i 12 §.

Angående brandfogdes befälsrätt vid skogseld stadgas i 16 §.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 15 § i 1914 års lag samt 11 § i skogsbrandkommitténs förslag.

Skogsbrandkommittén.

Kommittén har föreslagit, att kommun, i motsats till vad förhållandet är enligt gällande rätt, skall vara pliktig att till såväl brandfogde som vice brandfogde utgiva arvode för uppdraget. Kommittén anför härom, bland annat, följande.

Med hänsyn dels till det krävande och ansvarsfulla arbete, som är förenat med brandfogde- och vice brandfogdeposterna, dels till förpliktelsen

att ställa sig till förfogande för uppdragen i fråga, har kommittén ansett nödvändigt att sagda befattningshavare av kommunala medel tillerkännas skäliga arvoden. Några allmänna regler för ersättningarnas utgående torde, i betraktande av de växlande ortsförhållandena, icke kunna uppställas. Kommittén vill dock framhålla, att vid bestämmande av arvode befattningens mer eller mindre krävande natur skall beaktas. Brandfogden bör i varje fall erhålla gottgörelse för med uppdraget förenade expenskostnader, såsom för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton m. m. Bestämmelser om nu ifrågavarande ersättningar böra införas i skogsbrandordningen.

Utlåtanden. Länsstyrelsen i Uppsala län har anfört, att innebörden av det föreslagna stadgandet torde vara, att arvodet skulle kunna, i likhet med fjärdingsmans arvode enligt lagen den 29 september 1899 angående fjärdingsmannabestyrets utgörande, prövas i administrativ ordning, men att länsstyrelsen, då statsbidrag icke vore ifrågasatt, betvivlade nödvändigheten och lämpligheten av att undandraga bestämmandet från kommunens eget avgörande. En del andra länsstyrelser hava allenast påtalat, att föreskrift saknades om på vad sätt arvode skulle bestämmas, därest kommun icke ansloge arvode eller beslutat arvode icke vore skäligt. Länsstyrelsen i Blekinge län anser, att arvode bör prövas och fastställas av länsstyrelse. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreslår, att länsstyrelse tillerkännes rätt att hos kommun göra framställning om rättelse samt att, om rättelse icke sker, vidtaga erforderliga åtgärder för framtvingande av beslut om skäligt arvode.

Departementschefen. Jag biträder skogbrandkommitténs förslag, att brandfogde och vice brandfogde skola åtnjuta skäligt arvode. Likaledes tillstyrker jag, att kostnaderna härför gäldas av vederbörande kommun. Vid bifall till vad jag i det följande ämnar föreslå angående bidrag av statsmedel till kommunernas fasta brandberedskapskostnader kommer dock viss del av sagda arvoden att återinflyta till kommunkassan. Sådana särskilda med brandfogdebefattningen förenade utgifter som resekostnader, kostnader för skrivhjälp, postporton och andra expenser torde ej, på sätt kommittén synes hava avsett, böra inräknas i arvodesbeloppet utan torde böra ersättas för sig. Skyldighet för kommun att svara för dylika utgifter torde följa redan av stadgandet i 6 § av departementsförslaget.

Ej heller torde arvodet böra omfatta ersättning för deltagande i släckningsarbete. Då skogseld utbrutit, bör för deltagande i släckningen brandbefälet äga åtnjuta gottgörelse enligt samma grunder som annan deltagare i arbetet. Arvodet skall sålunda endast avse det med brandberedskapen förenade besväret. Till de grunder, efter vilka ersättning för deltagande i släckning av skogseld skall utgå, återkommer jag vid 22 §. Enligt vad jag därvid vill föreslå skall sådan ersättning på samma sätt som nu gäldas av statsmedel.

Rimligen bör det i första hand ankomma på vederbörande kommun att fastställa arvodesbeloppens storlek. Med hänsyn till det allmänna intresse, som ligger bakom ifrågavarande lagstiftning, torde emellertid kommuns beslut om arvode böra underställas länsstyrelsen för prövning och fastställ-

lelse, därvid dock fastställelse ej bör få vägras, med mindre beloppet uppenbarligen icke är skäligt. Underlåter kommun att bestämma arvode eller bestämmes arvode till belopp, som uppenbarligen icke är skäligt, bör länsstyrelse äga möjlighet att åstadkomma rättelse. Bestämmelser av nu angiven innebörd hava upptagits i 15 §.

12 §.

Beträffande denna paragraf, som motsvarar 14 § i 1914 års lag samt 8 § andra stycket, 10 § andra stycket och 18 § första och fjärde styckena i skogsbrandkommitténs förslag, hänvisas till den allmänna motiveringen. Den i 12 § andra stycket gjorda uppräkningen avser givetvis ej att uttömmande angiva vilka bestämmelser, som skola införas i skogsbrandordning, utan upptager allenast sådana föreskrifter, som synts böra ovillkorligen däri meddelas.

För förseelse mot skogsbrandordning torde allenast penningböter böra föreskrivas. Beslut, varigenom skogsbrandordning av kommun antages, torde, såsom jämväl kommittén i 18 § andra stycket av dess förslag föreskrivit, böra underställas länsstyrelse för prövning och fastställelse. Bestämmelser härutinnan ävensom angående påföljd för det fall, att kommun vägrar att ställa sig till efterrättelse av länsstyrelse meddelad föreskrift beträffande skogsbrandordning, hava upptagits i 15 § av departementsförslaget.

13 §.

Denna paragraf är ny samt motsvaras i skogsbrandkommitténs förslag av 19 §.

Kommittén anför i sitt betänkande: *Skogsbrandkommittén.*

Enär det är av vikt, att fastställande av skogsbrandordning liksom förordnande av brandfogde och vice brandfogde bringas till allmän kännedom, har föreslagits (19 §), att länsstyrelse härom ofördröjligen skall införa meddelande i länskungörelserna. Därjämte skall vederbörande kommun skyndsamt ombesörja, att dylik kungörelse införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten i allmänhet införas. Förteckning, upptagande namn, adresser och telefonnummer å brandfogdar, vice brandfogdar samt det brandbefäl i övrigt, som jämlikt bestämmelser i skogsbrandordning kunnat utses, ävensom exemplar av brandordningen skola genom kommunens försorg finnas för köpare tillgängliga.

Då det av kommittén föreslagna förfarandet för spridande av kännedom om brandbefäl och skogsbrandordningar synes ändamålsenligt, har jag anslutit mig till kommitténs förslag i denna del. *Departementschefen.*

Paragrafen är avfattad i huvudsaklig överensstämmelse med liknande bestämmelser i 1923 års brandstadga.

14 §.

Jämväl förevarande paragraf är ny. I skogsbrandkommitténs förslag motsvaras den av 6 §.

Skogsbrandkommittén. Enligt 6 § första stycket i kommitténs förslag åligger det länsstyrelse, var inom sitt län, att vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat. I 6 § andra stycket av samma förslag stadgas, att länsstyrelse vid handläggning av ärenden, som angå skogsbrandväsendet, må inhämta yttrande av vederbörande skogsvårdsstyrelse. Kommittén anför härom:

Avsikten härmed är att fastslå, dels att länsstyrelsen i egenskap av länets högsta skogsbrandmyndighet skall vårda sig om att ett efter förhållandena nöjaktigt brandskydd kommer till stånd, dels att styrelsen härvid skall samråda med skogsvårdsstyrelsen. Sistnämnda institution har som rådgivande organ ställts vid länsstyrelsernas sida på grund därav, att skogsvårdsstyrelser finnas inom varje län samt att en verksamhet av förevarande slag bör ligga deras allmänna uppgift nära. Under dem står en över hela landet utgrenad personalorganisation med god lokalkännedom rörande såväl skogsfrågor som andra i detta hänseende betydelsefulla förhållanden. Deras arbetsområde innesluter omkring tre fjärdedelar av landets skogsmarksareal. Av anförda skäl synas skogsvårdsstyrelserna vara för ändamålet lämpliga.

Den föreslagna anordningen må givetvis ej utesluta, att skogsvårdsstyrelse i sin tur samråder med andra myndigheter eller personer. Kommittén betraktar som en självklar sak, att i trakter med stor areal statsskogar samarbete skall äga rum med domänverkets organ. Den utgår jämväl ifrån, att större enskilda skogsägare skola höras i dessa angelägenheter.

I detta sammanhang må nämnas, att svenska brandskyddsföreningen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i cirkulärskrivelse till länsstyrelserna föreskriva, att dessa skola, var inom sitt förvaltningsområde, vidtaga åtgärder, varigenom skogseldslagens stadganden, särskilt i vad de avse det förebyggande brandskyddet, varda mera allmänt kända och iakttagna.

Skogsbrandkommittén har i betänkandet rörande detta ämne anfört följande.

Känt är, att allmänhetens kunskap om vad jämlikt gällande lagrum skall iakttagas vid handskande med eld ute å marken oftast är synnerligen bristfällig. Noggrann kännedom om och efterlevnad av nämnda bestämmelser äro emellertid förutsättningar för att dessa skola tjäna sitt syfte. Med hänsyn till det förebygggande brandskyddets utomordentligt stora betydelse för en begränsning av skadan genom skogseld, ligger det därför vikt uppå, att åtgärder vidtagas för allmänhetens upplysning i hithörande ting.

Den av skogsvårdsstyrelserna och vissa enskilda sammanslutningar — främst svenska brandskyddsföreningen och svenska skogsvårdsföreningen — utövade brandskyddspropagandan torde i detta sammanhang kunna förbigås. Man har anledning antaga, att denna propaganda, som ligger sagda organisationers övriga verksamhet nära, utan särskilda förslag från kommitténs sida framdeles liksom hittills skall bedrivas i erforderlig omfattning. Vad beträffar länsstyrelserna, äro dessa myndigheters uppgifter huvudsakligen förlagda till andra områden. Då emellertid länsstyrelse är och alltjämt bör vara länets högsta skogsbrandmyndighet, anser kommittén att förslag nu bör framläggas, varigenom bestämmelserna om skogsbrandskyddet genom länsstyrelsernas försorg varda mera allmänt kända och iakttagna. Hit höra åtgärder för allmänhetens fostran till varsamhet med eld genom spri-

dande av kännedom om skogseldslagens stadganden och straffpåföljden för överträdelser av desamma.

Kungörelser i dessa ämnen böra utfärdas minst en gång varje år vid den varma årstidens inbrott samt i övrigt vid tillfällen, då faran för skogseld kan anses överhängande. Visserligen kunna svårigheter uppstå för länsstyrelserna vid prövning av de omständigheter, som äro av betydelse för bedömande av behovet av dylika åtgärder. Men kommittén förutsätter, att länsstyrelserna vid behov skola anlita biträde av skogsvårdsstyrelserna, vilka med sin över hela landet förgrenade organisation, sin sakkunskap och lokalkännedom äro väl skickade att lämna erforderliga upplysningar.

Att i lag införa stadgande om länsstyrelsernas skyldigheter i nu ifrågavarande avseende torde ej vara behövligt eller lämpligt. Däremot finner sig kommittén böra föreslå, att Kungl. Maj:t i cirkulärskrivelse ville föreskriva, att länsstyrelserna, var inom sitt förvaltningsområde och, då så erfordras, efter hörande av vederbörande skogsvårdsstyrelse, skola vidtaga åtgärder av ovan antytt slag.

Utlåtanden.

Mot 6 § första stycket i kommitténs förslag har från åtskilliga håll anmärkts, att föreskrift saknades om hur ingripande skulle ske för det fall, att kommun ej fullgjorde vad länsstyrelse funne erforderligt.

Vad angår kungörandet av brandskyddsföreskrifter hava en del länsstyrelser upplyst, att de sedan flera år tillbaka plägat årligen genom införande i länskungörelserna, uppläsning i kyrkorna, anslag i kommunerna, tillkännagivanden i tidningspressen o. s. v. erinra allmänheten om gällande bestämmelser i 1914 års lag och uppmana till iakttagande av nödig försiktighet. Några länsstyrelser hava anfört, att enligt deras förmenande rundradion vore ett lämpligare medel för spridande av kännedom i förevarande avseende.

Departementschefen.

Det under förevarande paragraf upptagna stadgandet om länsstyrelses övervakningsplikt har berörts under den allmänna motiveringen till lagförslaget. Vad angår den mot kommitténs förslag riktade anmärkningen, att bestämmelser saknades för det fall, att kommun vägrade att ställa sig länsstyrelses föreskrifter till efterrättelse, torde jag få hänvisa till 15 § i departementsförslaget. Beträffande kommitténs förslag om inhämtande av yttrande från skogsvårdsstyrelse finner jag väl lämpligt, att länsstyrelse vid handläggning av skogsbrandärenden begagnar sig av den sakkunskap, som skogsvårdsstyrelsen representerar. Någon uttrycklig föreskrift härom i lagen har jag dock ej funnit erforderlig.

Otvivelaktigt är det av stor betydelse, att allmänheten bibringas kännedom om de bestämmelser, som gälla för handskande med eld ute i mark, och under tider, då fara för skogseld är överhängande, erinras om nödvändigheten av att iakttaga särskild försiktighet. Likaledes är det av vikt, att bestämmelserna i skogseldslagen bliva allmänt kända. Jag biträder kommitténs uppfattning angående lämpligheten av att upplysningar i dessa hänseenden på lämpligt sätt spridas genom länsstyrelsernas försorg. I vilken ordning detta skall ske torde få bero på vederbörande länsstyrelses eget avgörande. Någon föreskrift i lagen om skyldighet för länsstyrelserna i förevarande hänseende synes ej böra intagas. Därest vad jag här uttalat vinner

statsmakternas gillande, torde detta kunna i annan lämplig form bringas till myndigheternas kännedom.

15 §.

Förevarande paragraf motsvarar 16 § i 1914 års lag samt 18 § andra och tredje styckena och 21 § i skogsbrandkommitténs förslag.

Paragrafens bestämmelser i 1 och 2 mom. motiveras av föreskrifterna i departementsförslagets 11, 12 och 14 §§ angående skyldighet för kommun att gälda arvode till brandfogde och vice brandfogde, angående obligatorisk skogsbrandordning samt angående länsstyrelse såsom tillsynsmyndighet över skogsbrandväsendet. För att dessa föreskrifter skola bliva effektiva har det, på sätt under nämnda paragrafer anmärkts, ansetts nödvändigt att lagen upptager stadganden om påföljd för underlåtenhet från kommuns sida att ställa sig samma föreskrifter till efterrättelse. Stadgandena i fråga överensstämma med vad för motsvarande fall gäller enligt 14 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket.

I 3 mom. hava meddelats bestämmelser om besvärsrätt. De torde i sak ej innebära någon ändring av motsvarande stadganden i 1914 års lag.

16 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § i 1914 års lag och 14 § i skogsbrandkommitténs förslag.

Enligt 10 § i 1914 års lag skall vid brandstället befälet utövas av brandfogden eller, om han ej är tillstädes, av kronobetjänt. Har elden antänt eller hotar den antända allmän skog, skall vederbörande jägmästare, då han kommer tillstädes, övertaga befälet. Har elden tagit större omfattning, äger länsstyrelse förordna befälhavare.

Skogsbrandkommittén.

Enligt 14 § i kommitténs förslag skall befälet alltid utövas av den brandfogde, å vars område elden utbrutit, såvida ej särskild befälhavare förordnats av länsstyrelsen. Kommittén anför härutinnan, bland annat:

Enligt kommitténs mening är det nödvändigt, att initiativet i fråga om uppbådet av brandmanskap samt ledningen av släckningsarbetet lägges i en mans hand. Ej ens den omständigheten, att elden hotar att gå in på eller redan uppkommit å kronomark, får utgöra skäl för en omläggning av befälsföringen. Som torde framgå av vad redan anförts, anser kommittén, att brandfogdarna skola utgöra stommen för skogseldsläckningens organisation. I överensstämmelse härmed blir det också naturligt, att bestämmanderätten i berörda avseenden samlas hos dessa befattningshavare, som måste vara kvalificerade därför. Kommittén har i sitt lagförslag upptagit bestämmelser i sådant syfte. Detta behöver ej innebära något åsidosättande av statens intressen, då man har rätt antaga, att i trakter, där staten äger stora skogar, företrädesvis dess tjänstemän komma att utses till brandfogdar.

Vid större skogseld eller då i trakten flera bränder samtidigt uppkommit kan brandfogden svårligen medhinna att på brandplatsen leda arbetet och samtidigt handhava uppbåd av folk, proviantering m. fl. angelägenheter. Härför skall han emellertid hava tillräckligt antal biträden till sitt förfogan-

de. Han må följaktligen efter eget omdöme placera sig där, varest han har de bästa förutsättningarna att leda släckningen, vare sig det blir vid brandplatsen, en telefonstation etc. Vid mera omfattande släckningsarbete får exempelvis antagas, att han icke kan lämna högkvarteret, då ledning och organisation måste förutsättas taga hela hans tid i anspråk. Det är därför olämpligt, att som nu angives i skogseldslagens 7 §, ålägga brandfogde att skyndsamt begiva sig till brandstället, så snart eld uppkommit. Detta bör beaktas vid fastställande av brandfogdes åligganden i skogsbrandordningen.

För att ytterligare bidraga till klarhet i fråga om befälsföringen har jämväl i lagförslaget stadgats, att, om eld hotar eller berör flera brandrotar, den brandfogde skall utöva befälet, å vars område elden utbrutit. Övriga brandfogdar skola i släckningsarbetet vara honom behjälpliga.

Av största betydelse för ett framgångsrikt släckningsarbete är, att befälsfrågan vid mera omfattande skogseld utan dröjsmål får en tillfredsställande lösning. Enligt kommitténs förmenande är den nuvarande bestämmelsen, att länsstyrelse äger förordna särskild befälhavare, nöjaktig. Den bör dock kompletteras så tillvida, att styrelsen, redan då man har anledning befara, att elden skall bliva av hotande beskaffenhet, må utfärda sådant förordnande. Så har skett i här framlagda lagförslag.

Till vissa i 14 § andra stycket av kommitteförslaget upptagna föreskrifter angående biträde av militär återkommer jag under 18 §.

Utlåtanden.

Ur utlåtandena över förslaget i nu förevarande del må anföras, att länsstyrelsen i Kristianstads län ansett, att då eld tagit eller befarades taga större omfattning, landsfiskal borde äga befogenhet att, om han funne det lämpligt, taga befälet utan att avvakta länsstyrelsens förordnande.

Departementschefen.

För att en jämlikt ifrågavarande lagförslag tillskapad skogsbrandorganisation skall fungera så effektivt som möjligt i händelse av skogseld, torde, såsom kommittén funnit, krävas, att ledningen av eldsläckningen ävensom därmed sammanhängande åtgärder helt läggas i brandfogdens händer. I regel bör det sålunda tillkomma brandfogden att utöva högsta befälet. Då det torde kunna förväntas, att brandfogdebefattningarna framdeles komma att tillsättas med för uppdraget fullt lämpliga personer, finnes näppeligen någon anledning att göra undantag för det fall, att skogseld berör eller hotar allmän skog. I sista hand äger ju alltid länsstyrelsen möjlighet att förordna särskild befälhavare. På grund härav och då kommitténs förslag i förut återgivna delar jämväl i övrigt synes ändamålsenligt, har 16 § av departementsförslaget avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén föreslagit.

17 §.

Första stycket i förevarande paragraf överensstämmer med 8 § i 1914 års lag och 12 § i skogsbrandkommitténs förslag.

Andra stycket i paragrafen är nytt. Det motsvaras i kommitténs förslag av 13 § fjärde och sjätte styckena.

Skogsbrandkommittén.

Kommittén anför rörande ifrågavarande bestämmelser följande.

Till undvikande av tidsförlust vid släckningsarbetets organisering och ledning har kommittén i lagförslaget infört en bestämmelse om skyldighet för

innehavare av telefon att vid skogseld eller överhängande fara därför ställa telefonen till förfogande åt brandfogde eller dem, som hans ärenden gå. I samma syfte har även föreslagits, att brandfogde må rekvirera de transportmedel, som för släckningsarbetets behöriga fullgörande kunna visa sig erforderliga.

Utlåtanden. Av de myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig särskilt i denna del, har järnvägsstyrelsen förklarat sig ej hava något att erinra mot ifrågavarande bestämmelser, under förutsättning likväl, att järnväg icke ansåges pliktig att utlåna fortskaffningsmedel eller upplåta telefon, om trafiksäkerheten därigenom äventyrades. Länsstyrelsen i Malmöhus län har i annat sammanhang förklarat sig förutsätta, att brandkår, som tillstädeskommit för släckning av skogseld, ej finge kvarhållas, om brandkårens befälhavare ansåge, att brandkåren icke utan risk för det samhälle, där den vore stationerad, kunde vara borta därifrån.

Departementschefen. Bestämmelser liknande de av kommittén föreslagna och i andra stycket av förevarande paragraf upptagna återfinnas i 1923 års brandstadga. Med anledning av de erinringar, som gjorts från vissa håll, må anmärkas, att det utan särskilt stadgande torde vara uppenbart, att den skyldighet att vid skogseld eller fara därför ställa transportmedel eller telefon till förfogande ej må så utnyttjas, att därigenom andra lika eller mera berättigade intressen åsidosättas.

Till frågan om ersättning för begagnande av transportmedel eller telefon för nu ifrågavarande ändamål återkommer jag under 22 §.

18 §.

Första stycket i denna paragraf motsvarar 9 § första stycket i 1914 års lag samt 13 § första och andra styckena i skogsbrandkommitténs förslag.

Förevarande stadgande innebär endast den ändringen i nu gällande bestämmelser, att bland de personer, till vilka den som upptäcker skogseld kan meddela underrättelse därom, i överensstämmelse med kommitténs förslag upptagits jämväl enligt skogsbrandordning tillsatt brandbefäl och hos skogsvårdsstyrelse anställd person. Genom ändringen avses att öka möjligheten till ett snabbt ingripande mot elden. Då det, på sätt i det följande skall närmare beröras, torde böra tillkomma allenast brandfogde att bestämma om sammankallande av släckningsmanskap, har vidare, likaledes i överensstämmelse med kommittéförslaget, polisman samt vid skogsstaten och hos skogsvårdsstyrelse anställda personer, som mottagit meddelande om skogseld, ålagts att vidarebefordra underrättelsen till brandfogden. Enahanda skyldighet torde i skogsbrandordningen böra åläggas brandbefälet.

Andra och tredje styckena i paragrafen motsvara 9 § andra och fjärde styckena i 1914 års lag samt 13 § tredje stycket kommitténs förslag.

Enligt 1914 års lag åligger det brandfogde, kronobetjänt eller vid skogsstaten anställd person att, då han erhållit kunskap om skogseld eller överhängande fara därför, ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för eldens

släckning. Dylik kallelse skall av envar utan dröjsmål fortskaffas. Den, som utövar befäl vid brandstället, skall i mån av behov ytterligare tillkalla släckningsskyldiga.

Skogsbrandkommitten.

Kommittén har föreslagit den ändringen härutinnan, att sammankallande av manskap allenast skall ankomma på brandfogden eller ställföreträdare för honom. Därjämte har föreslagits skyldighet för brandfogden eller ställföreträdaren att så fort ske kan underrätta vederbörande polismyndighet. Det i 1914 års lag upptagna stadgandet om skyldighet för befälhavare att i mån av behov tillkalla ytterligare släckningsskyldiga har uteslutits.

Till motivering av sitt förslag har kommittén anfört, att en enhetlig, väl organiserad ledning vore första villkoret för ett planmässigt släckningsarbete. Kommittén har därför liksom i fråga om befälsföringen ansett nödvändigt att initiativet beträffande uppbådet av brandmanskap lades i en mans hand, nämligen brandfogdens. Vidare anför kommittén:

Skogseldslagen innehåller nu bestämmelser om vissa skyldigheter för polismyndighet i fråga om sammankallande av manskap och befälsföring. Kommittén anser, att regler härom ej böra införas i en reformerad lagstiftning. Däremot har i det nya lagförslaget upptagits en föreskrift (13 §), att brandfogde, så fort ske kan sedan skogseld uppkommit, skall underrätta vederbörande polismyndighet, i främsta rummet landsfiskal. Enär länsstyrelsen är länets högsta skogsbrandmyndighet, synes nämligen lämpligt, att landsfiskalen, som är styrelsens tjänsteman, snarast möjligt erhåller underrättelse om utbruten skogseld och kan följa släckningsarbetets fortgång. Härigenom ernås möjlighet för snabbt ingripande från länsstyrelsens sida exempelvis med förordnande av särskild befälhavare, rekvisition av militärhandräckning el. dyl. Även kan landsfiskalen biträda med rekvisitioner av folk, proviant, redskap och transportmedel m. m. Å polismyndighet bör givetvis i första hand ankomma, att ombesörja ordningens upprätthållande, utreda orsakerna till eldens uppkomst samt åtala överträdelser av lag och skogsbrandordning. I den mån för sagda myndighet gällande instruktioner ej meddela bestämmelser härom, bör sålunda en komplettering därutinnan verkställas.

Föreskrift om att befälhavare i mån av behov skall ytterligare tillkalla släckningsskyldiga torde ej behöva upptagas i det framlagda lagförslaget.

Departementschefen.

I överensstämmelse med den ståndpunkt, jag intagit under nästföregående paragraf i fråga om brandfogdens uteslutande befälsrätt under själva släckningsarbetet, synes det mig lämpligt, att jämväl befogenheten att sammankalla det för arbetets utförande erforderliga manskapet tillkommer allenast brandfogden. Ej heller i övrigt har kommitténs förslag i förevarande delar givit mig anledning till erinran. Departementsförslaget har därför utformats i nära anslutning till vad kommittén föreslagit. Den genomgång och eventuella komplettering av gällande polisinstruktioner, som kommittén ifrågasatt, torde icke behöva i detta sammanhang verkställas.

Fjärde stycket, som är lika lydande med 9 § tredje stycket i 1914 års lag, motsvarar 13 § femte stycket i kommitteförslaget.

Femte stycket i förevarande paragraf motsvarar 9 § femte stycket i 1914 års lag samt senare delen av 14 § andra stycket i kommitténs förslag.

Enligt nämnda stadgande i 1914 års lag skall befälhavare, om eld tagit sådan omfattning, att släckningsmanskap i större antal erfordras, hos länsstyrelse begära militärhandräckning.

Bestämmelser om militärhandräckning vid skogseld återfinnas i förordningen den 31 december 1915 (nr 585) angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål, vilken förordning ändrats genom kungörelserna den 16 september 1932 (nr 450) och den 30 december samma år (nr 600). Genom nämnda förordning stadgas i huvudsak följande.

Erfordras militärhandräckning för släckning av mera betydande brand, må militär personal därtill användas på begäran direkt av civilmyndighet. Behörig att begära militärhandräckning är länsstyrelse, var inom sitt län. Är skyndsamhet av nöden och kan länsstyrelses medverkan för handräcknings erhållande icke utan fara eller större olägenhet avvaktas, må dock polischefen i orten ävensom landsfogden i vad rör hans tjänstgöringsområde samt statspolisintendenten direkt hos vederbörande befälhavare begära militärhandräckning. Begäran om sådan handräckning från armén skall ställas till vederbörande arméfördelningschef, militärbefälhavaren på Gotland, militärbefälhavaren för Övre Norrland eller chefen för Östra brigaden eller, i vad angår de i Vaxholms och Karlskrona fästningar förlagda trupperna, kommendanten. Erfordras militärhandräckning från sjöstyrka eller från till marinen hörande fartyg, som icke ingår i sjöstyrka, skall begäran ställas till sjöstyrkans eller fartygets befälhavare. Möter hinder, att sådan begäran ställes till i det föregående nämnd befälhavare, eller skulle därav förorsakas dröjsmål, som medför fara, må civilmyndigheten i stället rikta sin framställning till regementschef eller befälhavare för annat självständigt förlagt truppförband eller till chef för till sjöstyrka hörande fartyg eller, då flera självständigt förlagda truppförband finnas å samma ort, till platsbefälhavaren eller den, som eljest är högsta militärbefälhavare på stället, vilken i så fall bestämmer om handräckningens utgående ur de inom orten förlagda truppförbanden. Om särskild skyndsamhet är av nöden, är ock befälhavare för vakt skyldig att, till den utsträckning vakttjänstens upprätthållande medgiver, lämna handräckning. Då fråga uppstår om anlitande av militärhandräckning bör, där så kan ske, civilmyndigheten, innan handräckning begäres, samråda med den militära befälhavaren om de åtgärder, som äro erforderliga. Framställning om handräckning bör ske skriftligen eller, då så icke kunnat ske, snarast möjligt bekräftas genom skrivelse till den militära myndighet, hos vilken handräckningen begärts. Göres framställning om biträde vid släckning av mera betydande brand av annan myndighet än den, som enligt vad nu nämnts därtill är behörig, eller av enskild person, får sådant biträde lämnas, om vederbörande, vare sig genom på förhand gjord eller vid tillfället lämnad utfästelse, förbundit sig gottgöra skada eller förlust å persedlar och material samt övriga kostnader, som kunna uppstå vid lämnande av sådant biträde, eller, där dylik utfästelse ej lämpligen kan erhållas, befälhavaren finner det vara oundgängligen erforderligt, att militärhandräckning lämnas.

Skogsbrandkommittén.

Kommittén har föreslagit införandet av bestämmelser, som möjliggöra användning av militär personal även för annat skogsbrandskydd än direkt eldsläckningsarbete. Kommittén anför, bland annat, följande.

De föreskrifter, som gälla ifråga om användande av militärhandräckning för direkt bekämpande av brand, synas, vad skogseldsläckning beträffar, i stort sett vara tillfredsställande. Om brandskyddet ordnas i överensstämmelse med de här framlagda förslagen, torde släckningen i regel kunna ombesörjas med kommunernas egna resurser. Endast då elden hotar att bliva dessa övermäktig, torde man som hittills behöva anlita militär.

Ehuru på annat håll stadgas om användning av militär vid släckning av brand, har kommittén i kompletterande syfte i sitt lagförslag (14 §) infört en bestämmelse, att länsstyrelse, då elden tagit eller befaras taga större omfattning, må rekvirera den militärhandräckning, som kan erfordras.

Ävenså har kommittén funnit erforderligt, att länsstyrelse, under tid av hotande eldfara för skogen eller då skogseld utbrutit, må kunna rekvirera militärt biträde för bevakningsändamål och liknande, varmed avses militärt flyg för spaning efter eldsutbrott, rekognoscering av brandområden under pågående släckning, transporter till och från brandplats i väglös trakt m. m. Stadgande härom har införts i det nya lagförslaget. En sådan uppgift synes icke ligga flygvapnets verksamhet främmande. Brandspaningar o. dyl. böra i stor utsträckning kunna ske i form av övningar.

Då släckningsmanskapet utgöres av både militär och civil personal, hyser kommittén den uppfattningen, att särskild befälhavare bör förordnas av länsstyrelsen.

Kommittén vill i nu avhandlade spörsmål till sist uttala, att biträde av militär måste, med hänsyn till bland annat tillgången å fälttelefon, radio och annan signalmateriel samt flyg m. m., anses vara av synnerligen stort värde vid släckning av skogseld.

I förevarande sammanhang må tillika nämnas, att svenska brandskyddsföreningen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga länsstyrelserna att vid hänvändelse till vederbörande arméfördelningschef få disponera en lämplig officer som sambandsofficer i skogsbrandfrågor med sagde chef.

Kommittén har i sitt betänkande härom anfört följande.

Enligt kommitténs mening bör, som redan antytts, rekvisition av militärbiträde vara en sista utväg, som ej får missbrukas. Detta bör emellertid icke utesluta, att förberedelser för militärt ingripande i god tid vidtagas. Kommittén har därför velat föreslå, att länsstyrelse, för underlättande av effektiv användning av militär, skall äga att hos vederbörande arméfördelningschef begära att få disponera en i skogseldsläckning kunnig officer som sambandsofficer med sagde chef. Sambandsofficerens uppgift bör vara att, i samråd med länsstyrelsen och släckningsbefälet, bedöma behovet av militärhjälp, dennas art och omfattning samt att träffa anstalter för kontingentens insättande, radio- och telefonförbindelsers upprättande, proviantering m. m. Härmed vinnes att vederbörande militärbefälhavare blir fullt insatt i läget på brandplatsen och erhåller klara direktiv beträffande kontingentens uppgift, samtidigt med att länsstyrelsen verkställer rekvisition. Härigenom torde tidsspillan och missförstånd kunna undvikas.

Utlåtanden.

Chefen för generalstaben och chefen för flygvapnet hava i avgivna utlåtanden förklarat sig icke hava något att erinra mot kommitténs förslag angående militärhandräckning i vissa fall vid skogseld eller överhängande fara därför. Chefen för flygvapnet erinrar dock om att i omförmälda förordning den 31 december 1915 bestämmelser saknas om rekvisition av sådan hand-

räckning från flygvapnet och att alltså kompletterande bestämmelser härutinnan erfordras. Militärbefälhavaren för övre Norrland, vilken avgivit yttrande i ärendet, har anmärkt, att de föreslagna lagbestämmelserna voro för allmänt hållna samt att militär personal icke borde få anlitas för transporter till och från brandplats eller för efterbevakning. Kommendanten i Bodens fästning och chefen för Norrbottens regemente, vilka jämväl avgivit yttranden i ärendet, hava gjort gällande, att militär personal, med hänsyn till den knappt tillmätta övningstiden, endast borde få användas för släckning av skogseld och ej för sådana ändamål som bevakning, spaning, transport och eftersläckning.

Av övriga myndigheter och sammanslutningar, som uttalat sig särskilt i denna del, har länsstyrelsen i Gotlands län framhållit önskvärdheten av att militär personal finge anlitas för släckning av skogseld jämväl då så kunde anses ändamålsenligt på grund av militärförläggnings närbelägenhet eller andra dylika omständigheter.

Vad angår svenska brandskyddsföreningens hemställan om rätt för länsstyrelse att erhålla en sambandsofficer i skogsbrandfrågor anför chefen för generalstaben:

Jämlikt förordningen den 31 december 1915 bör, då behov av militär handräckning för skogseldsläckning inträder, samråd beträffande erforderliga åtgärder äga rum mellan den begärande civilmyndigheten och vederbörlig militärbefälhavare. Svenska brandskyddsföreningens förslag, att länsstyrelse skall äga att hos arméfördelningschef begära att få disponera en i skogseldsläckning kunnig officer såsom sambandsofficer måste anses i väsentlig grad bidraga till att underlätta ett dylikt samråd.

Av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap verkställd utredning har givit vid handen, att även ur den ekonomiska krigsberedskapens synpunkt inrättandet av en militärassistentbefattning vid länsstyrelserna är nödvändig. Det torde under sådana förhållanden kunna sättas i fråga om icke åt nämnda befattningshavare bör uppdragas jämväl de uppgifter, som enligt svenska brandskyddsföreningens förslag skulle tillkomma en till länsstyrelsens förfogande endast för visst tillfälle ställd sambandsofficer. Ett förverkligande av förslaget i nu antydd riktning — vilket givetvis förutsätter, att militärassistenten bibringas viss utbildning i skogsbrandskydd — synes medföra avsevärda fördelar av såväl ekonomisk som militär och eldsläckningsteknisk natur. Icke oväsentliga kostnader torde kunna inbesparas till följd av den större planmässighet ifråga om militärkontingenters transport och underhåll, som kan uppnås genom i god tid vidtagna förberedelser av en om den beslutande myndighetens avsikter på ett tidigit stadium väl orienterad officer. Härtill komma de betydligt större möjligheterna för militärassistenten att riktigt bedöma behovet av militärt biträde samt tidpunkten för och varaktigheten av dylik hjälp, faktorer, som äro av största betydelse icke minst ur försvarsväsendets synpunkt. Intill dess beslut rörande militärassistentbefattningarna kan hava fattats, är intet att erinra mot förslaget om sambandsofficer hos länsstyrelse, under förutsättning att i förekommande fall därav föranledda kostnader icke påföras anslag under fjärde huvudtiteln.

Departementschefen. Användningen av militär för eldsläckning och dylika ändamål synes liksom hittills böra regleras i särskild författning. I skogseldslagen torde, på

samma sätt som för närvarande sker, böra allenast angivas de fall, då med hänsyn till eldfaran skyldighet att göra framställning om militärhandräckning bör åvila vederbörande brandbefäl. I anslutning till vad skogsbrandkommittén föreslagit synes nuvarande bestämmelse i 9 § femte stycket av 1914 års lag, att sådan handräckning skall av brandbefälhavare begäras hos länsstyrelsen, då elden tagit sådan omfattning, att släckningsmanskap i större antal erfordras, böra på det sätt jämkas, att skyldighet i angivna hänseende förklaras skola åvila brandfogde eller, då annan utövar befälet, denne, ej blott om elden redan tagit utan även om den hotar att taga större omfattning. Framställning om påkallande av militärhandräckning torde vidare ej behöva ovillkorligen göras hos länsstyrelsen utan synes kunna ske även hos annan civilmyndighet, som — enligt vad särskilt är föreskrivet — äger behörighet att begära dylik handräckning. I överensstämmelse med vad nu anförts har 18 § femte stycket av departementsförslaget avfattats. De civilmyndigheter, som nyss omförmälda behörighet för närvarande tillkommer, äro, på sätt framgår av den tidigare redogörelsen, redovisade i 1915 års förordning angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål. Det i sagda förordning upptagna stadgandet, att militär personal må användas för släckning av mera betydande brand, torde, om den föreslagna ändringen av skogseldslagen bifalles, böra jämkas till närmare överensstämmelse med denna lag. Skogsbrandkommitténs förslag, att länsstyrelse skall äga rätt att vid skogseld eller överhängande fara därför från militärmyndigheterna rekvirera erforderligt biträde för spaningsändamål och liknande synes i samband därmed — likaledes genom jämkningar i 1915 års förordning — kunna tillgodoses. Att, på sätt kommittén föreslagit, införa dylika bestämmelser i skogseldslagen finner jag nämligen, i anslutning till den ståndpunkt jag här förut intagit, icke lämpligt.

Vad angår framställningen om rätt för länsstyrelse att få disponera en i skogseldsläckning kunnig officer som sambandsofficer med vederbörande arméfördelningschef synes densamma enligt vad chefen för generalstaben erinrat äga visst samband med den i annat sammanhang Kungl. Maj:t underställda, på prövning beroende frågan om inrättande av militärassistentbefattning vid länsstyrelserna. Då det torde kunna antagas, att sagda fråga blir föremål för avgörande inom en nära framtid, synes med ställningstagandet till spörsmålet om sambandsofficeren böra anstå i avbidan därå.

19—21 §§.

Dessa paragrafer äro lika lydande med 11—13 §§ i 1914 års lag. De motsvara 15—17 §§ i skogsbrandkommitténs förslag. Enligt 17 § av nämnda förslag skulle en skärpning av gällande bestämmelser äga rum så tillvida, att eldsläckningsskyldig, som ägde giltigt skäl att avlägsna sig från brandställe, likväl ej skulle få lämna detta förrän efter anmälan. Då emellertid en dylik bestämmelse synts kunna understundom komma att medföra onö-

diga svårigheter och leda till obilliga resultat, har densamma ej upptagits i departementsförslaget.

22 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser angående ersättning för deltagande i släckning av skogseld, motsvarar 17 § i 1914 års lag och 20 § i kommitteförslaget. Då den här berörda frågan blivit föremål för större uppmärksamhet än kanske något annat spörsmål i skogseldslagen, torde densamma få i det följande tämligen ingående behandlas.

Som redan nämnts, bestridas för närvarande de med släckningsarbetet förbundna kostnaderna av statsmedel. Statsverkets utgifter för ändamålet hava åtskilliga år uppgått till betydande belopp. Förslag hava väckts om ändrade eller i varje fall närmare fixerade grunder för utbetalande av ersättning för deltagande i eldsläckning. Jag skall till en början redogöra för gällande bestämmelser om dylik ersättning samt deras tillkomst och tillämpning.

I 17 § av 1914 års lag föreskrives, att den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må kunna, efter ty skäligt prövas, av statsmedel bekomma ersättning eller särskild belöning därför ävensom ersättning för skada till följd av arbetet. Brandfogden eller annan, som utövat befälet vid brandstället, äger till länsstyrelsen avgiva förslag rörande tilldelande av ersättning eller belöning; har framställning därom inkommit till honom, skall han med eget yttrande överlämna ärendet till länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall pröva förslag eller framställning, som nu sagts, samt till vederbörande utanordna dem tillerkända belopp. Klagan över länsstyrelsens beslut må ej föras.

Redan 1868—1870 års skogskommitté hade framkommit med förslag om ersättning i vissa fall för deltagande i släckning av skogseld. Den, som vid skogseld företrädesvis utmärkt sig eller verksamt främjat släckningsarbetet, skulle, där förhållandet hos länsstyrelsen styrktes och denna myndighet så prövade skäligt, kunna tillerkännas vedergällning efter förtjänst, dock med högst 25 kronor.

I ett av domänstyrelsen år 1890 framlagt förslag till förordning angående åtgärder till förekommande eller hämmande av skogseld överlämnades åt kommunerna att besluta om gottgörelse åt släckningsmanskapet. I motiven till förslaget framhölls, hurusom skälig ersättning uti ifrågavarande avseende måste — då släckningsarbetet tyngst drabbade personer, som själva ej ägde skog — anses vara betingad av billighet och även ägnad att skapa större beredvillighet att skynda till brandstället.

1903 års riksdag, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 maj nämnda år anhöll om framläggande av förslag till lag, innefattande ändrade bestämmelser rörande förekommande och släckning av skogseld, framhöll därvid, bland annat, att även om man ansåge släckning av skogseld utgöra en angelägenhet av den beskaffenhet, att det fortfarande borde vara en allmän medborgerlig förpliktelse att däri deltaga, det borde erkännas, att fullgöran-

det av denna förpliktelse mången gång kunde vara mycket betungande. Billighetsskäl syntes därför tala för att personer, vilkas medverkan krävdes för släckning av skogseld utan att de därav själva hade intresse, skulle kunna tillerkännas ersättning för sitt arbete och sin tidspillan.

Norrländska skogsvårdskommitténs lagförslag upptog ett stadgande (§ 9) av innehåll, att den, som deltagit i släckning av skogseld, skulle kunna, efter ty skäligt prövades, bekomma ersättning eller särskild belöning därför. Förslag i sådana avseende skulle uppgöras av en i närmare angiven ordning tillsatt nämnd samt prövas av länsstyrelsen, som ock hade att till vederbörande utanordna beloppen. Dessa skulle utgå av statsmedel utom i den mån, enligt vad därom funnes särskilt stadgat, skogsvårdsavgifter finge därför tagas i anspråk. Kommittén, som ansåg det utgöra en allmän medborgerlig förpliktelse att deltaga i släckning av skogseld, anförde i motiveringen till nämnda stadgande, bland annat:

I likhet med vad 1903 års riksdag uttalat anser kommittén gottgörelse endast böra utgå i den mån deltagandet i eldsläckningsarbetet kan anses hava verkat i ena eller andra avseendet betungande. Härav följer dels att den, som på grund av sin egenskap av ägare till skog i eldens närhet eller eljest haft direkt personligt intresse av eldens släckande, icke bör bekomma ersättning för sina besvär och omkostnader i förevarande avseende och dels att sådan ersättning ej heller bör utgå till den, som exempelvis till följd av sina förmögenhetsförhållanden icke bör anses hava blivit betungad genom sina uppoffringar i samma hänseende. Kommittén har även ansett lämpligt, att i lagen beredes möjlighet för utdelande genom Konungens Befallningshavande av särskild belöning till den, som vid släckning av skogseld ådagalagt synnerlig rådighet och nit, ävensom att en sådan belöning skulle kunna tilldelas jämväl annan än den, som kan anses av deltagandet i släckningsarbetet betungad, samt utgå med belopp, som må överstiga skälig gottgörelse för de olägenheter, vederbörande tillskyndats genom sitt deltagande i släckningen. Dessa belönings- och ersättningsbelopp böra i stor utsträckning bekostas av statsmedel, vilka för sådant ändamål torde böra ställas till Konungens Befallningshavandes förfogande. Det kan nämligen icke förnekas, att ett statsintresse ligger bakom hela ifrågavarande lagstiftning, ett statsintresse så stort, att det väl motiverar en fördelning på landet i dess helhet av dessa kostnader. Emellertid sammanhänger samma lagstiftning på ett intimt sätt med de intressen, som föranlett upptagandet av skogsvårdsavgifter. Av sist anförda skäl torde rimligen kunna ifrågasättas att av skogsvårdsavgifterna viss del reserveras för att möta utgifter av nu ifrågavarande slag, och synes kommittén härutinnan lämpligt att 3 procent av de skogsvårdsavgifter, som tillkomma landstingsområde, avsättas till en fond under skogsvårdsstyrelsens förvaltning, därur på rekvisition av Konungens Befallningshavande tillhandahållas de belopp, som erfordras till ersättning för deltagande i eldsläckning å enskild skog, dock med Kungl. Maj:t öppen lämnad rätt att i förekommande fall förklara, att ytterligare avsättning till dylik fond tillsvidare icke skall ske.

I det av Kungl. Maj:t vid 1914 års senare lagtima riksdag framlagda förslaget till skogseldslag hade de två första punkterna i 17 § följande lydelse.

»Den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må tillerkännas ersättning för skada till följd av arbetet. Har detta

varit mycket betungande eller föreligga eljest särskilda omständigheter, må även ersättning eller särskild belöning för arbetet honom tilldelas.»

I övrigt var paragrafen likalydande med motsvarande stadgande i 1914 års lag. Paragrafen innehöll dock tillika bestämmelse därom, att kostnaden skulle bestridas av statsmedel, i den mån ej andra medel ansloges för ändamålet.

Föredragande departementschefen anförde i propositionen, bland annat, följande.

Vad kommittén härutinnan (beträffande ersättning i vissa fall för deltagande i släckning av skogseld) föreslagit, finner jag mig kunna i huvudsak biträda. Dock har jag ansett nödigt att något förtydliga de föreslagna bestämmelserna. Såsom förut framhållits uppfattar jag, liksom kommittén, arbetet med släckning av skogseld såsom en allmän medborgerlig plikt, som icke utan vidare bör grunda rätt till anspråk på ersättning. Å andra sidan måste det anses med rättvisa och billighet förenat, att då arbetet för släckningen varit i väsentlig grad betungande eller eljest särskilda omständigheter föreligga, ersättning eller särskild belöning utbetalas, liksom det även torde kunna anses påkallat, att ersättning lämnas för under släckningsarbetet liden skada, exempelvis förstörelse av klädespersedlar och redskap. Härvid är även en praktisk sida av saken att beakta, nämligen den, att utsikten till någon ersättning kan verka såsom sporre till större beredvillighet. Ett med denna mening överensstämmande innehåll har givits åt det omarbetade förslagets 14 §. Såsom exempel på »särskilda omständigheter» må nämnas: att personer, som icke äro släckningsskyldiga, biträtt, att mindre bemedlade genom deltagande i släckningsarbetet gått miste om arbetsförtjänst, att släckningsmanskap visat prov på särskilt nit och rådighet, att långvarig eftersläckning och därmed förenad vakthållning varit nödvändig o. s. v. Att stadga en ovillkorlig rätt till ersättning eller belöning under de av mig angivna förutsättningarna torde emellertid icke vara lämpligt, utan har åt Kungl. Maj:ts befallningshavande överlämnats att i varje särskilt fall pröva och avgöra, huruvida ersättning eller belöning bör utgå eller ej. Har den, som varit verksam för släckningen, haft direkt personligt intresse därav, bör ersättning eller belöning naturligtvis icke utgå. Ersättning eller särskild belöning för militärens deltagande i släckningsarbetet synes icke böra förekomma, men gottgörelse för transportkostnader samt för skadade eller förkomna effekter torde, såsom hittills brukats, komma att, efter rekvisition från vederbörande truppbefälhavare, gäldas av allmänna medel.

I stället för det av kommittén förordade sättet för uppgörande av förslag till dylik ersättning eller belöning har nu föreslagits ett mindre omständligt sätt att ordna frågan.

I likhet med kommittén anser jag ett så stort statsintresse ligga bakom hela ifrågavarande lagstiftning, att detsamma väl motiverar, att nu ifrågavarande kostnader ersättas av allmänna medel. Att fördela dessa kostnader bland ägarna av den för eldfaran utsatta, men räddade skogen vore måhända det riktigaste; men en rättvis dylik fördelning torde oftast vara nära nog omöjlig att åstadkomma. Vad kommittén anfört i fråga om lämpligheten att använda en del av skogsvårdsavgifterna till bestridande av nu ifrågavarande kostnader må vara värt beaktande, och det låter väl tänka sig, att en ändring i sådant syfte vidtages i gällande förordning om skogsvårdsavgifter. Emellertid har jag icke ansett mig böra i detta sammanhang framlägga något förslag härom.

Vid propostionens behandling inom sammansatta lag- och jordbruksutskottet erhöll första punkten i 17 § sin nuvarande lydelse. Utskottet förklarade, att det ansett sig böra föreslå vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag. Rätten till ersättning eller belöning för deltagande i släckningsarbete hade utskottet av hänsyn till vikten, att åt stadgandet bereddes största möjliga effektivitet, funnit böra i någon mån utvidgas. Den inskränkning i länsstyrelsens prövningsrätt, som innefattades i Kungl. Maj:ts förslag, hade därför i utskottets förslag uteslutits och bedömandet av ersättningsanspråk hade alltså, på sätt kommittén föreslagit, överlämnats till länsstyrelsen utan annat förbehåll än som följde av orden »efter ty skäligt prövas». Förslagets bestämmelse om rätt till ersättning för liden skada hade utskottet ansett böra bibehållas och borde, enligt utskottets mening, anspråk på dylik ersättning prövas i samma ordning och efter samma grunder som övriga frågor om gottgörelse enligt detta lagrum. Utskottets förslag blev i denna del efter sammanjämkning godkänt av riksdagen.

Utskottet hade jämväl föreslagit, att i 17 § borde intagas föreskrift om kommuns befogenhet att anslå medel för ifrågavarande ändamål, men detta förslag vann ej riksdagens bifall.

I cirkulär den 5 mars 1920 (Sv. förf. saml. nr 80) till länsstyrelserna angående ersättande av kostnader för militärhandräckning för släckning av skogseld har föreskrivits, att i de fall, då länsstyrelse förordnat om militärhandräckning för släckning av skogseld, alla de särskilda kostnader, som till följd av handräckningen förorsakats kronan — såsom gottgörelse för kontingentens transporterande till och från brandstället samt förläggning därstädes, av handräckningen föranledda merkostnader för kontingentens förplägnad, traktamentsersättning i förekommande fall åt officerare och underofficerare, vilka själva hade att bekosta förplägnad eller logi, ersättning för kronan tillhöriga effekter, som förlorats eller skadats, samt telefonutgifter och andra expensutgifter m. m. — skulle av länsstyrelsen till vederbörande utanordnas enligt av arméförvaltningen respektive marinförvaltningen granskade och godkända räkningar ävensom i sammanhang därmed avföras å det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till släckning av skogseld.

Utgifterna under nyssnämnda anslag hava utgjort:

1919	93,071	kronor	1927/28	23,031	kronor
1920	39,899	»	1928/29	4,476	»
1921	211,641	»	1929/30	8,816	»
1922	53,477	»	1930/31	64,543	»
1923 $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{6}$	2,873	»	1931/32	5,665	»
1923/24	3,722	»	1932/33	23,373	»
1924/25	10,402	»	1933/34	576,820	»
1925/26	83,014	»	1934/35	119,300	»
1926/27	23,485	»			

Riksdagens revisorer hava i sin berättelse om den år 1934 av dem verkställda granskningen av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd m. m. anfört, bland annat:

Den huvudsakliga anledningen till att nu ifrågavarande anslag i så betydande grad överskridits under budgetåret 1933/1934 är givetvis att söka i de talrika och förödande skogseldar, vilka sommaren 1933 hemsökte särskilt det nord- och mellansvenska skogsområdet. En bidragande orsak till berörda överskridande torde även hava varit, att anslaget i stor utsträckning kommit att användas till beredande av ersättning i sådana fall, då gottgörelse av statsmedel icke rimligen bort ifrågakomma.

Revisorerna, som tagit del av ett flertal länsstyrelsers beslut angående utbetalande av ersättning vid släckning av skogseld, hava härvid iakttagit, att olika principer tillämpats. Vissa länsstyrelser hava sålunda ansett, att enligt grunderna för 17 § i 1914 års lag stadgandet icke vore avsett att bereda markägare ersättning för hans kostnader för skyddande av sin egendom och på grund härav funnit sig icke kunna tillerkänna gottgörelse åt sådan ägare eller annan, som haft direkt personligt intresse av eldens släckande, medan däremot andra länsstyrelser i sådana fall utbetalat full ersättning. Detta förhållande torde hava sin grund i att någon direkt ledning för länsstyrelsernas prövning i fråga om ersättning eller belöning av statsmedel icke lämnats genom 1914 års riksdags beslut i ämnet. Särskilt anmärkningsvärt måste dock revisorerna finna, att Stockholms stad och Ulricehamns stad kunnat beredas ersättning för deltagande i släckning av skogsbrand å nämnda städer tillhörig skog. Enligt revisorernas mening bör ersättning icke utgå till skogsägare, vars skog antänts eller hotats av skogsbranden, för deras personliga insatser i släckningsarbetet. Likaså torde anhöriga till nu nämnda personer, som hava intresse av eldens hämmande, icke böra erhålla ersättning. Huruvida gottgörelse i övrigt bör beredas skogsägare för kostnader i anledning av skogsbrand, exempelvis för lejning av manskap, torde böra göras till föremål för prövning i varje särskilt fall, varvid hänsyn särskilt bör tagas till vederbörandes förmögenhetsförhållanden samt huruvida vederbörande driver yrkesmässig skogsrörelse.

Enär deltagande i släckning av skogseld är att anse såsom en allmän medborgerlig plikt, torde jämväl kunna ifrågasättas, huruvida ersättning över huvud taget bör utgå till den, som under allenast kortare tid deltagit i eldsläckningen.

Enär numera skogsbrandförsäkring i stor utsträckning förekommer — sålunda kan nämnas, att i september år 1934 cirka 60,000 eller i runt tal en fjärdedel av landets skogsägare brandförsäkrat sina skogar — vill det synas revisorerna, att brandförsäkringsbolagen böra deltaga i kostnaderna för släckning av skogseld, som antänt eller hotat antända brandförsäkrad skog.

Med anledning av vad sålunda förekommit har *1935 års riksdag,* på sätt inledningsvis omnämnts, i skrivelse nr 279 anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad revisorerna anfört i fråga om ersättning vid släckning av skogseld samt beträffande kostnaderna därför.

Skogsbrandkommitten.

Skogsbrandkommittén har ej föreslagit några mera genomgripande förändringar i gällande bestämmelser å förevarande område. Kommittén anför:

Kommittén vill framhålla, att någon direkt ledning för länsstyrelses prövning ifråga om ersättning eller belöning av statsmedel icke lämnats genom riksdagens beslut. Vid tillämpningen av nu ifrågavarande paragraf torde dock böra gälla, att gottgörelse ej skall utgå till den, som haft personligt intresse av släckningsarbetet. Därjämte lärer länsstyrelse böra beakta, att ej genom för stor rundhänthet den grundläggande uppfattningen om skyl-

digheten att deltaga i sådant arbete som en medborgerlig plikt varder avtrubbad.

Enligt kommitténs uppfattning böra nuvarande stadganden i ämnet även fortsättningsvis i princip tillämpas. Det är emellertid önskvärt, att mera tydligt utsäges att jämväl ägare av transportmedel, som nyttjats vid släckning, må kunna erhålla gottgörelse. Härom har en bestämmelse införts i det nya lagförslaget (20 §). De väsentligt olika synpunkter å grunderna för utbetalande av ersättningar, som framlagts, giva vid handen, att det icke är möjligt att lagfästa mera detaljerade, efter de skiftande ortsförhållandena anpassade bestämmelser. De lokala kraven torde bäst tillgodoses genom att länsstyrelserna alltjämt meddela sådana föreskrifter.

Givet är, att som släckningsarbete skall räknas ej blott åtgärder för eldens begränsande utan även arbete med eftersläckning samt sådan vakthållning å brandplats, som av befälhavare beordras.

Särskilt i de södra och mellersta delarna av landet har ej sällan inträffat, att brandkår alarmerats för bekämpande av skogseld. Härigenom hava hotande eldar snabbt kunnat begränsas och släckas. Det är kommitténs åsikt att den ersättning, brandkåren äger betinga sig för sådan utryckning, bör på vanligt sätt kunna utanordnas av för skogseldsläckning avsedda statsmedel, därest alarmeringen verkställts av brandfogde eller denne vitsordar behovet av brandkårens utkallande.

Vad angår frågan om bestridande av kostnaden för gemensam proviantering, som vid mera långvarigt släckningsarbete måste ordnas genom ledningens försorg, vill kommittén som sin mening uttala, att statsmedel böra användas härtill. En bestämmelse i sådant syfte har införts i lagförslaget (20 §). De medel, som för ändamålet erfordras, böra utanordnas ur nionde huvudtitelns anslag till släckning av skogseld.

Utlåtanden.

Över riksdagens revisorers omförmälda uttalande hava yttranden avgivits bland annat av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser. Av dessa yttranden samt de utav Kungl. Maj:t infordrade utlåtandena över skogsbrandkommitténs förslag inhämtas följande rörande de av länsstyrelserna tillämpade grunderna för utbetalande av ersättning enligt 17 § i 1914 års lag.

För skada å kläder, redskap o. dyl., för transporter av brandmanskap och redskap m. m. samt för anordnad gemensam proviantering tilldelas i regel full ersättning, naturligtvis efter prövning av beloppens skälighet i och för sig.

Till den, som ådragit sig kroppsskada, utgives ersättning för läkar- och sjukhusvård, för medicin, förbandsartiklar o. dyl. samt — enligt uppgift från en länsstyrelse — jämväl för i anledning av arbetsoförmågan mistad arbetsförtjänst.

Ersättning för själva deltagandet i arbetet utanordnas däremot efter synnerligen olikartade grunder. Medan en del länsstyrelser synas följa de riktlinjer, som förordades i 1914 års proposition, tillämpa andra länsstyrelser mera vittgående grundsatser. Flera länsstyrelser hava framhållit, att en alltför stor njugghet är ägnad att förminska villigheten att deltaga i släckning av skogseld. Sådant deltagande fattas nämligen på många håll ej längre såsom en medborgerlig förpliktelse, utan i stället är den uppfattningen förhärskande, att dylikt arbete bör ersättas liksom annat arbete. En del länsstyrelser synas utdela ersättning till envar, som deltagit i eldsläckningen. Andra länsstyrelser åter synas begränsa ersättningen till sådana, som gått miste om

arbetsförtjänst. Några länsstyrelser kräva därjämte, att vederbörande är mindre bemedlad.

Beträffande den tid, för vilken ersättning utgives, tilldela några länsstyrelser ersättning för hela den tid, vederbörande deltagit i arbetet. Flertalet länsstyrelser anse emellertid, att av den medborgerliga förpliktelsen att deltaga i eldsläckning följer, att ersättning ej bör utgå för kortare tids deltagande, dock med undantag för särskilt ömmande fall. I en del fall har denna tidsgräns bestämts till 7 à 8 timmar, i andra fall till ett dygn.

Vad ersättningens storlek beträffar synas en del länsstyrelser tillämpa den grundsatsen, att mistad arbetförtjänst — åtminstone såvitt arbetarlöner angår — skall ersättas till fullo. Andra tilldela ersättning efter i orten gällande dagsverks- eller timlön, efter lägsta grovarbetarlön el. dyl. Några länsstyrelser synas tilldela ersättning allenast efter viss procent av sådan lön, t. ex. 50 procent, och en del tillämpa en fast taxa, t. ex. 50 öre i timmen. Även i detta sammanhang tages emellertid hänsyn till särskilt ömmande omständigheter. Ett par länsstyrelser synas i regel ej utgiva ersättning för deltagande i den egentliga släckningen utan endast för deltagande i eftersläckning och vakthållning. Några länsstyrelser hava i detta sammanhang framhållit, att de med hänsyn till den under 1933 rådande stora arbetslösheten ej velat beräkna ersättning efter alltför snäva gränser.

Beträffande frågan om vilken inverkan den omständigheten bör hava, att vederbörande ägt direkt personligt intresse i eldsläckningen, synas länsstyrelserna i regel anse, att ersättning ej bör utgå i sådant fall. En länsstyrelse (i Stockholms län) förfäktar dock den åsikten, att statsersättningen i förevarande fall betingats av nationalekonomiska skäl och att därför någon principiell skillnad icke bör göras mellan olika kategorier av i arbetet deltagande personer. Länsstyrelserna tilldela i regel ej ersättning till skogsägare, vars skog antänts eller hotats av antändning. En del länsstyrelser framhålla emellertid, att det stundom kan vara svårt att avgöra, i vad mån fara för antändning hotat viss skogsägares mark. Ersättning tilldelas vidare ej skogsägares närmaste anhöriga eller hans husfolk. Däremot äro upplysningarna mer knapphändiga, då det gäller en skogsägares övriga kostnader för eldsläckning, t. ex. för lejning av manskap. Ett par länsstyrelser hava dock uppgivit, att de vägrat ersättning till domänverket och trävarubolag för av dem lejt manskap.

Då brandkår anlitats för släckning av skogseld, som ej berört vederbörande samhälles mark, utbetalas i regel ersättning för samhällets direkta kostnader och stundom jämväl för slitning av material o. dyl. I ett par fall har emellertid förekommit, att ersättning utbetalats jämväl då skogsbrand berört samhället i fråga.

De hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava allmänt framhållit nödvändigheten av att bestämdare direktiv för utanordnande av ifrågavarande ersättning meddelas, antingen i lag eller å administrativ väg. Några länsstyrelser ifrågasätta dock, med hänsyn till de olikartade förhållandena inom skilda delar av landet, möjligheten av detaljerade bestämmelser. Allmänt anses, att ersättning fortfarande endast bör utgå efter skälighetsprövning. Vad angår det närmare innehållet i de ifrågasatta direktiven ansluta sig flertalet myndigheter och sammanslutningar till de av riksdagens revisorer angivna riktlinjerna. Några länsstyrelser hava särskilt framhållit nödvändigheten av direktiv för bestämmande av ersättning för transportkostnader.

Statskontoret har uttalat, bland annat, att ersättning i regel borde utgå en-

dast i mån som den i släckning deltagande gått miste om arbetsförtjänst och hans ställning vore sådan, att denna förlust av arbetsförtjänst vore till verklig olägenhet för honom och hans familj. Full ersättning för arbetsförtjänsten syntes därvid knappast böra ifrågakomma annat än i undantagsfall. Tillika borde tillses, att icke ägare av skog eller hos skogsägaren anställda personer eller skogsägarens familj finge uppbära ersättning av statsmedel. Från denna regel borde undantag i allmänhet icke få förekomma. Brandkår, som inom den kommun, brandkåren tillhörde, deltagit i bekämpandet av skogseld, borde icke heller åtnjuta gottgörelse av statsmedel. Ersättning till ägare av transportmedel, som kommit till användning vid släckning, borde utgå endast för direkta omkostnader och förlorad inkomst av transportmedlet. Statskontoret hade intet att erinra mot att staten iklädde sig kostnaden för gemensam proviantering vid mera långvarigt släckningsarbete. Ämbetsverket ifrågasatte, huruvida ej länsstyrelserna borde åläggas att till jordbruksdepartementet årligen meddela specificerade uppgifter rörande utbetalade ersättningar för släckning av skogseld, då därigenom skulle öppnas viss möjlighet till kontroll över att ersättningsgrunderna tillämpades något så när likformigt.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför i anledning av skogsbrandkommitténs förslag (13 §) om införande av skyldighet för ägare av häst, bil eller annat fordon eller båt att ställa dem till brandfogdens förfogande, bland annat, följande.

Det synes icke vara avsett, att ersättning härför obetingat skall utgå, utan skall länsstyrelsen bestämma ersättning åt ägaren av transportmedlet efter skälighetsprövning i likhet med vad som sker beträffande belöning för utfört arbete. Enligt länsstyrelsens mening bör ersättning för nyttjande av transportmedel principiellt utgå utan inskränkning, enär härvid blir fråga om ett expropriationsliknande förfarande med avseende å nyttjanderätt till egendom, som ofta kan äga betydande värde, och härtill kommer, att ägaren synes vara pliktig att avstå från egendom, även om det för honom skulle medföra synnerlig olägenhet. Av enahanda skäl torde det kunna ifrågasättas, huruvida det må anses riktigt, att länsstyrelsens beslut om ersättning för nyttjande av transportmedel icke får överklagas.

Chefen för generalstaben har anfört, bland annat, att befälhavare för militär trupp, som deltagit i eldsläckningsarbete, borde äga enahanda rätt som brandfogde att avgiva förslag till belöning eller ersättning för skada, i vad rörde honom underställd enskild personal. Därjämte har chefen för generalstaben framhållit behovet av bestämmelser angående förskotterande av kostnader, som jämlikt cirkuläret den 5 mars 1920 skulle gäldas av statsmedel.

Ett par länsstyrelser hava i sina yttranden i anledning av riksdagens revisorers omförmälda uttalande framfört förslag därom, att bestämmandet av ersättning för deltagande i släckning av skogseld borde ske i annan ordning än nu gällande.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har sålunda anfört, att en enhetlig rättstillämpning ej kunde vinnas med mindre antingen överlämnades åt en central myndighet att besluta om ersättning eller ock detaljerade bestämmelser med-

delades, i vilka fall och under vilka förutsättningar ersättning finge utgå. Ansåges länsstyrelserna fortfarande böra äga att besluta i ärenden av ifrågavarande beskaffenhet, ville länsstyrelsen dock ifrågasätta, om icke länsstyrelses beslut borde underställas central myndighets prövning. I varje fall syntes så böra ske, när fråga vore om utbetalning av större belopp. Men för bedömande därav erfordrades föreskrift, inom vilken tid förslag om tilldelande av ersättning skulle inkomma till vederbörande länsstyrelse.

Länsstyrelsen i Örebro län har ifrågasatt, huruvida icke med hänsyn till de ofta mycket stora summor, för vilka statsverket ikläddes ersättningsskyldighet, länsstyrelsernas befogenhet att träffa avgöranden därom borde begränsas till visst maximibelopp, förslagsvis 5,000 kronor, varemot, då högre gottgörelse ansåges böra utgå eller då fråga vore om fortlöpande ersättning eller livränta, sådant ärende skulle hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

En del länsstyrelser hava yttrat sig över riksdagens revisorers uttalande, att brandförsäkringsbolagen borde deltaga i kostnaderna för släckning av skogseld, som antänt eller hotat antända brandförsäkrad skog. Länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län hava förklarat sig instämma i revisorernas uttalande. Länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs och Västmanlands län hava funnit spörsmålet vara av så stort intresse, att det borde bliva föremål för utredning. Sistnämnda länsstyrelse har dock understrukit svårigheten att få fram en lämplig fördelningsgrund samt avgöra, hur långt elden utan ett ingripande skulle hava sträckt sig. Länsstyrelsen i Uppsala län har däremot ställt sig avvisande till ifrågavarande förslag samt framhållit, att försäkringen av skog ännu icke torde hava nått en sådan omfattning, att försäkringsbolagen skulle kunna, utan en avsevärd höjning av premierna, bära en så svårberäknelig utgift, som den av revisorerna ifrågasatta. Länsstyrelserna i Jönköpings och Västmanlands län hava i detta sammanhang framfört den åsikten, att vederbörande skogsägare borde ersätta statsverket åtminstone en del av förevarande kostnader, och länsstyrelsen i Kristianstads län har ifrågasatt, att då eld härjat eller hotat kronopark, bidrag borde utgå av domänstyrelsens medel.

Statskontoret har ansett, att jämte statsverket såsom företrädare av det allmännas intressen, även skogsägarna och de bolag, som ordnade skogsbrandförsäkring, borde hava viss skyldighet att deltaga i släckningskostnaderna. Statskontoret ansåge det därför böra göras till föremål för en förnyad undersökning, i vad mån och på vad sätt skogsägare och försäkringsbolag borde deltaga i ifrågavarande utgifter.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har ifrågasatt, att eldsläckningskostnaderna borde täckas med skogsvårdsavgifter.

Departementschefen. Jag ansluter mig i princip till skogsbrandkommitténs förslag, att statsverket bör utgiva ersättning för släckning av skogseld efter i huvudsak samma grunder som enligt 1914 års lag.

Nämnda lag utgår från att deltagande i eller annan verksamhet för släck-

ning av skogseld såsom grundat å en allmän medborgerlig förpliktelse icke i och för sig medför rätt till ersättning vare sig för utfört arbete eller för därunder liden skada men att av billighetsskäl såväl som ur synpunkten att uppmuntra till större beredvillighet vid fullgörandet av omförmälda skyldighet ersättning bör utgå efter skälighetsprövning i det särskilda fallet. Denna prövning ankommer på vederbörande länsstyrelse. Av redogörelsen för länsstyrelsernas praxis framgår emellertid, att dessa tillämpa gällande bestämmelser synnerligen olika. Detta förhållande torde dock ej nödvändiggöra, att — såsom föreslagits — prövningsrätten rörande ifrågavarande ersättningar helt eller delvis fråntages länsstyrelserna, utan erforderlig rättelse torde kunna vinnas därigenom, att Kungl. Maj:t i administrativ väg meddelar nödiga direktiv angående de grunder, efter vilka ersättning bör bestämmas. Rörande dessa grunder må här anföras följande.

För skada å kläder, redskap och dylikt samt annan s. k. sakskada bör i regel tilldelas ersättning med belopp, motsvarande skadans storlek. Har skadan drabbat skogens ägare eller någon av hans familj eller annan, som haft direkt intresse av eldens släckning, torde dock ersättning icke böra utgå, såvida ej särskilt ömmande omständigheter föreligga.

Vad beträffar ersättning för kroppsskada torde frågan angående vem som bör komma i åtnjutande av dylik ersättning böra avgöras enligt samma grunder som de nyss nämnda.

I detta sammanhang må emellertid erinras, att 1935 års riksdag i skrivelse nr 236 på grund av en inom första kammaren väckt motion, nr 11, anhållit att utredning måtte verkställas rörande dels möjlighet att av statsmedel utbekomma ersättning efter enahanda grunder vid fullgörandet av medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan som vid dylika förpliktelsers fullgörande enligt 1914 års lag dels ock enhetliga grunder för bestämmande av ersättningarna samt att Kungl. Maj:t därefter måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning. Av ärendet framgår, att den ersättning, som däri åsyftas, avser kroppsskada. Med anledning av riksdagens skrivelse har Kungl. Maj:t den 21 november 1935 uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att verkställa den begärda utredningen. Med slutligt ståndpunkttagande till frågan såväl om vem ersättning för kroppsskada, ådragen vid släckning av skogseld, skall tillkomma som även angående grunderna för ersättningsbeloppets beräknande torde därför böra anstå i avvaktan på resultatet av sagda utredning.

Beträffande ersättning för deltagande i släckningsarbete och därmed sammanhängande åtgärder såsom budgång, transport av manskap, släckningsredskap eller proviant, vakthållning vid telefon o. s. v. torde det möta stora svårigheter att uppställa några enhetliga regler för ersättnings tilldelande. Problemet kompliceras därav, att hänsyn måste tagas till två mot varandra stående intressen, å ena sidan intresset av att upprätthålla uppfattningen om skyldigheten att deltaga i släckning av skogseld såsom en medborgerlig plikt, å den andra sidan intresset av att icke genom alltför restriktiva ersättningsgrunder skapa ovillighet att biträda vid sådan släckning. Däremot torde

föga anledning vara att befara att, såsom stundom uttalats, möjligheten att erhålla ersättning skulle fresta till anläggande av skogseld eller avtrubba intresset för ett snabbt släckande av uppkommen skogseld. I regel torde ersättning ej böra tilldelas den, som deltagit i släckningsarbete, för den första tiden av tjänstgöringen, exempelvis för de första 8 timmarna. Har eldsläckningsskyldig genom sitt deltagande i eldsläckningen gått miste om arbetsförtjänst, varav han och hans familj varit i trängande behov, torde ersättning böra kunna tilldelas för hela tjänstgöringstiden. För tjänstgöring utöver exempelvis 8 timmar lärer ersättning i regel böra utbetalas. Att begränsa ersättningsrätten till dem, som gått miste om arbetsförtjänst, torde av psykologiska skäl vara olämpligt. Vad ersättningens storlek beträffar, bör denna i regel utgå allenast med belopp, motsvarande den i orten gällande lägsta grovarbetarlönen. Har arbetet varit särskilt betungande, bör dock ersättning kunna utgå med högre belopp. Har deltagare gått miste om arbetsförtjänst, varav han och hans familj varit i trängande behov, torde ersättning böra bestämmas så, att han erhåller full gottgörelse för sin berörda förlust.

Deltagande i eftersläckning eller bevakning av brandplats bör ersättas efter samma grunder som annat släckningsarbete. Dock torde ersättningen i regel böra utgå med reducerat belopp.

Skogsägare bör ej tilldelas ersättning för tid, varunder skogselden berört eller medfört fara för hans skog. Motsvarande torde böra gälla i fråga om ersättning till skogsägarens familjemedlemmar, hos honom anställd personal och annan, som haft direkt intresse av eldens släckning. Har skogsägare eller annan, som haft direkt intresse av eldens släckning, lejt personal särskilt för detta ändamål och driver vederbörande icke planmässigt skogsbruk, bör han dock kunna erhålla viss ersättning för sina utgifter.

Till brandbefäl bör, såsom framhållits vid 11 §, utgå ersättning för deltagande i släckning av skogseld enligt samma grunder som de, vilka gälla för andra deltagare i släckningsarbetet. Kronobetjänt, som till fullgörande av tjänsteplikt deltager i släckningsarbete, är däremot givetvis icke berättigad till särskild ersättning. Anlitas brandkår för släckning av skogseld, som berör eller hotar skog inom vederbörande samhälle, torde ersättning i regel ej heller böra utgå.

Har häst, fordon eller båt ställts till brandbefälhavarens förfogande, bör ersättning tilldelas ägaren eller innehavaren för dennes direkta omkostnader och för uppkommen skada. Kan ägaren eller innehavaren beräknas hava gått miste om inkomst till följd av den upplåtna förfoganderätten över fordonet, bör skälig gottgörelse härför utgå. Då ägare eller innehavare av transportmedel genom sagda upplåtelse måste anses hava varit verksam för släckning av skogseld, torde likväl särskild bestämmelse om ersättning härför icke, såsom kommittén föreslagit, behöva upptagas i lagen.

Innehavare av telefon, som upplåtit densamma till brandbefälhavaren el-

ler hans folk, bör tillerkännas ersättning för därav föranledda utgifter t. ex. för interurbana samtal o. d.

Till den, som visat mera anmärkningsvärda prov på rådighet och nit, bör liksom nu kunna utgå särskild belöning.

Beträffande kostnaderna för genom brandlednings försorg anordnad gemensam proviantering ansluter jag mig till kommitténs förslag.

Då det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser i ämnet, torde liksom hittills i lagen endast böra meddelas anvisning om ifrågavarande möjligheter till ersättning av statsmedel. Från angivna utgångspunkter har 22 § i departementsförslaget avfattats.

23—25 §§.

I dessa paragrafer, som motsvara 18—20 §§ i 1914 års lag samt 22—24 §§ i skogsbrandkommitténs förslag, meddelas bestämmelser om ansvarspåföljd, åtalsrätt m. m.

Skogsbrandkommittén.

Kommittén har föreslagit skärpning av straffet för förseelser mot lagen från enligt nuvarande bestämmelser penningböter om högst 200 kronor till dagsböter ävensom upptagande av föreskrift därom, att den som är ställd under åtal för förseelse mot skogseldslagen eller skogsbrandordning och upprepar förseelsen skall för varje gång stämning delgives fällas till särskilt straff. Vidare har kommittén ansett, att jägmästare enligt 1914 års lag tillkommande åtalsrätt borde borttagas. Kommittén anför bland annat:

Ehuru enbart utsikterna till böter och viten förvisso ej torde tillräckligt sporra till försiktigt handhavande av eld eller till nitiskt deltagande i släckningsarbete, får man icke förbise betydelsen i förevarande avseende av ansvarsföreskrifter. Erfarenheten har, särskilt vad släckningen beträffar, visat, att fall ej sällan inträffat, då man uppenbarligen åsidosatt skogseldslagens stadganden till följd av att de i regel ådömda bötesbeloppen icke varit tillräckligt kännbara. Kommittén anser därför, att nu gällande bestämmelser för förseelser mot lagen äro otillfredsställande och behöva skärpas. Behovet härav framhäves jämväl av penningvärdets fall och skogarnas högre värde. I de ansvarsbestämmelser, som införts i här framlagda lagförslag (22 §), har kommittén ansett sig böra föreslå tillämpandet av dagsbotsystemet. Bestämmelserna hava även kompletterats med en föreskrift av innebörd, att den, som är ställd under åtal och upprepar förseelsen, för varje gång stämning delgivits honom skall fällas till straff.

Kommittén finner det icke behövligt eller ens lämpligt, att jägmästare äger åtalsrätt. Det torde vara tillfyllest, att sådan befogenhet förbehålles allmän åklagare. Därest brandfogde fått kännedom om sådan förseelse, som i lagen eller skogsbrandordning är belagd med straff, kan anmälan härom göras till allmänne åklagaren för utredning angående anställande av åtal. Man måste självfallet förutsätta, att dylika anhängiggöras i alla de fall, där skäl därtill föreligga.

I övrigt överensstämmer kommitténs förslag i huvudsak med motsvarande bestämmelser i 1914 års lag.

Utlåtanden.

Domänstyrelsen har tillstyrkt förslaget om straffskärpning. Sveriges skogsägareförbund har däremot funnit den föreslagna straffskärpningen väl hård. Mot förslaget i övrigt hava erinringar icke framställts.

Departementschefen.

Jag har på de av kommittén anförda skäl funnit de föreslagna ändringarna av gällande bestämmelser böra godtagas.

Enligt 18 § andra stycket i 1914 års lag är brandfogde vid försumlighet i fullgörandet av sina åligganden förfallen till böter från och med fem till och med tvåhundra kronor. Med hänsyn såväl till beskaffenheten av den ställning, brandfogde och vice brandfogde enligt förslaget komma att intaga i förhållande till kommunen, som till sättet för deras tillsättande, lära de bliva att hänföra till sådana befattningshavare, som avses i 25 kap. 22 § strafflagen. Vid sådant förhållande torde särskilda bestämmelser om straffansvar för brandfogde och vice brandfogde icke vara erforderliga.

Bestämmelserna i 23—25 §§ hava utformats i överensstämmelse med vad nu anförts.

Övergångsbestämmelserna.

Lagen har föreslagits skola träda i kraft den 1 januari 1937. Emellertid torde det icke kunna antagas, att skogsbrandordningar skola till denna tid överallt hinna bliva utarbetade och beslutade av kommunerna. En viss övergångstid torde därför böra medgivas. I departementsförslaget har i sådant hänseende stadgats, att skogsbrandordning icke behöver underställas vederbörande länsstyrelse före den 1 januari 1938.

Anslagsfrågor.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 167, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Skogsvård m. m.: Släckning av skogseld för budgetåret 1936/1937 beräkna ett förslagsanslag av 70,000 kronor.

Såsom i inledningen erinrats har i riksstaten sedan åtskilliga år till bestridande av de med släckning av skogseld förenade utgifterna för statsverket upptagits ett förslagsanslag av 20,000 kronor. Enligt det förslag till ny lagstiftning, för vilket i det föregående redogjorts, ifrågasättes ej någon ändring i den hittills tillämpade principen, att ersättning för dylika utgifter må utgå av statsmedel. De under lagförslagets 22 § angivna riktlinjer, enligt vilka sådan ersättning bör utgå, torde ej heller föranleda, att anslag för ändamålet bör beräknas efter andra grunder än tidigare skett. Ett förslagsanslag av 20,000 kronor skulle sålunda jämväl för nästkommande budgetår böra anvisas.

Emellertid har, såsom framgår av vad i annat sammanhang anförts, fråga uppkommit, att ersättning av statsmedel skulle kunna för vissa fall utgå ej blott för kostnader, föranledda av deltagande i eldsläckningsarbete, utan även för de utgifter, vilka regelmässigt äro för kommuner förenade med uppehållandet av ett ändamålsenligt skogsbrandväsen. Jag torde nu få något närmare redogöra för detta spörsmål.

På sätt nämnts förutsätter 1914 års lag, att skogsbrandväsendet i regel ej skall behöva åsamka kommun några kostnader. Då enligt departementsförslaget kommunernas skyldigheter med avseende å anordningar för tillgodoseende av erforderligt brandskydd icke oväsentligt skärpas i förhållande till vad nu gäller, blir kostnadsfrågan aktuell. Vid ärendets förberedande handläggning inom jordbruksdepartementet övervägdes, huruvida de kostnader, som genomförandet av skogsbrandkommitténs förslag kunde komma att förorsaka kommunerna, skulle kunna i viss utsträckning bestridas medelst skogsvårdsavgifter. I en i ämnet utarbetad *promemoria,* vilken för yttrande remitterades till centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, anfördes i detta hänseende, bland annat:

Skogsbrandväsendet torde för många kommuner, särskilt för de stora skogskommunerna, komma att föranleda ej obetydliga kostnader. Det kan ifrågasättas, om det är med rättvisa och billighet förenligt, att kommunen ålägges att ensam svara för dessa kostnader, vilka till stor del komma privat-ekonomiska intressen till godo. Framförallt i kommuner, där skogen eller övervägande delen därav äges av staten eller större skogsbolag, medan befolkningen lever under knappa villkor, måste en dylik belastning av kommunen te sig stötande. Då frågan om ett effektivt skogsbrandväsen sammanhänger med de intressen, som föranlett upptagande av skogsvårdsavgifter, synes kunna övervägas att bereda kommunen bidrag av dylika avgifter. I så fall skulle kunna tänkas följande anordning: Skogsvårdsavgiften höjes, exempelvis med $^1/_{10}$ procent. Av de därigenom årligen inflytande medlen bildas en fond, som ställes under statskontorets förvaltning. Statskontoret bemyndigas att efter ansökan till kommun utanordna bidrag ur fonden med belopp, motsvarande $^3/_4$ av kommunens kostnader för skogsbrandväsendet. För kontrollens skull synes dock böra fordras, att kostnaderna blivit godkända av länsstyrelsen. Är kommun tungt belastad med utgifter för andra ändamål eller befinner sig kommun eljest i ekonomiskt trångmål, skulle Kungl. Maj:t äga berättiga kommunen att helt eller delvis åtnjuta bidrag ur fonden även för återstående $^1/_4$ av kostnaderna. Har kommunen utan att vara skyldig därtill enligt lagen vidtagit särskilda anordningar för skogsbrandskyddet t. ex. anordnat brandbevakning eller dylikt, skall Kungl. Maj:t, om särskilda omständigheter finnas därtill föranleda, likaledes äga förordna om bidrag ur fonden.

Det förutsättes, att kostnaderna för deltagande i släckningsarbete liksom hittills bestridas från ett å nionde huvudtiteln anvisat förslagsanslag. I den mån nyssnämnda fond av skogsvårdsavgifter icke behöver tagas i anspråk för därmed avsett ändamål, synes Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att, sedan fonden uppnått viss storlek, överföra överskjutande belopp till sagda anslag.

I sitt med anledning av promemorian avgivna yttrande har *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* avstyrkt förslaget om höjning av skogsvårdsavgiften. Centralrådet, som i stället föreslagit, att anslag av statsmedel anvisades för ändamålet, har anfört i huvudsak följande.

Som i promemorian gjorts gällande torde man ha anledning räkna med, att ett genomförande av skogsbrandkommitténs förslag skall medföra viss ökning av kommunernas utgifter för skogsbrandskyddet. Till vilka belopp dessa ökade utgifter kan komma att stiga, är mycket svårt att förutsäga, då det i stor utsträckning blir beroende på de olika länsstyrelsernas fordringar med

avseende på skogsbrandberedskapens organisation. Med undantag för vissa delar av Norrland torde emellertid i allmänhet icke denna organisation behöva göras vidlyftigare, än att utgifterna härför bliva jämförelsevis blygsamma. Enligt centralrådets mening kan därför endast i vissa särskilda fall komma att inträffa, att kommunernas utgifter för skogsbrandskyddet bliva oskäligt höga.

Men hänsyn härtill kan centralrådet icke finna en generell höjning av skogsvårdsavgiften påkallad. Emot en dylik åtgärd tala emellertid även vissa skäl av principiell natur.

Sålunda kan däremot anföras, att en för ifrågavarande ändamål företagen höjning av skogsvårdsavgiften skulle komma att drabba skogsägarna mycket orättvist med hänsyn till deras behov av skydd mot skogseld. Skogsägarna i de delar av landet, där skogseldfaran är ringa, skulle nämligen på så sätt få betala avgifter för skogsbrandskydd i de trakter, där faran för skogseld är större. Likaså skulle ägare till mogna och virkesrika skogar, som drabbas särskilt hårt av skogsvårdsavgiften men för vilka risken för skogseld är obetydlig, få betala för de skogsägare, vilka besitta ungskogar, och för vilka en höjning av skogsvårdsavgiften skulle bliva minst kännbar, ehuru skogseldfaran för dylik skog är särskilt stor.

I promemorian har den åsikten framförts, att vidtagandet av nu ifrågavarande åtgärder för ett förbättrat skogsbrandskydd till stor del skulle komma privatekonomiska intressen till godo. I vad det gäller skogsägarens intressen av dylikt slag kan centralrådet icke giva denna uppfattning sin anslutning. Även om skogsägarna förvisso hava något intresse av att ifrågavarande åtgärder komma till stånd, anser dock centralrådet, att därigenom närmast vissa allmänna intressen bliva tillgodosedda. Ett privatekonomiskt intresse för skogsägaren är att brandförsäkra sin skog och att eventuellt, om försäkringsnormerna därtill giva anledning, vid kritiska tillfällen vidtaga åtgärder för brandbevakning. Det skogsbrandskydd åter, varom nu är fråga, anser centralrådet närmast vara av karaktär att skydda det allmännas — kommunernas och statens — intressen av att icke skogarna genom brand förödas, vilket skulle för samhället medföra minskade försörjningsmöjligheter och skatteintäkter.

På nu angivna grunder måste centralrådet därför för sin del bestämt avstyrka förslaget om skogsvårdsavgiftens höjning.

Som centralrådet i det föregående låtit antyda torde man emellertid hava anledning förutse, att genomförandet av skogsbrandkommitténs förslag kan bliva ekonomiskt betungande för kommunerna i vissa delar av Norrland. I främsta rummet gäller detta för de till ytvidden stora skogskommuner, där skogsvärdena äro låga och vägförbindelserna dåliga. Samtidigt som dessa kommuners inkomster av skogsbruket bliva jämförelsevis låga komma brandberedskapskostnaderna att bliva särskilt höga, då det gäller att giva skydd åt stora skogsvidder med gles bebyggelse och outvecklade färdleder. Då härtill kommer att dylika kommuner som regel hava en svag ekonomisk ställning, kan det även enligt centralrådets mening med skäl ifrågasättas, om det är med rättvisa och billighet förenligt, att de åläggas ensamma bestrida ifrågavarande kostnader.

Då staten skall svara för de med själva eldsläckningsarbetet förenade, på det allmänna belöpande kostnaderna, bör ett förbättrat skogsbrandskydd leda till minskade statsutgifter. Då staten sålunda har ett direkt ekonomiskt intresse av att skogsbrandskyddet göres effektivt, kan det också synas motiverat att staten lämnar bidrag för tillskapandet av ett dylikt skydd, särskilt om i vissa fall kommunerna skulle kunna anses bliva oskäligt betungade med utgifter härför. Centralrådet vill därför föreslå, att ett särskilt anslag, lämp-

ligen reservationsanslag, för ändamålet uppföres i riksstaten. Även om det förvisso är svårt att på förhand bedöma storleken av det skäliga medelsbehovet för ifrågavarande ändamål, vill centralrådet uttala den förmodan, att detta kan tillgodoses med ett anslag av 50,000 kronor. Ifråga om de bestämmelser, som böra gälla för anslagets anlitande, vill centralrådet föreslå, att vederbörande länsstyrelser åläggas att med överlämnande av de uppgifter till bidragsbehovets styrkande, som Kungl. Maj:t kan komma att föreskriva, inkomma med ansökningar om bidrag från anslaget till Kungl. Maj:t, som efter enhetlig behovsprövning beslutar om anslagets fördelning mellan sagda myndigheter.

Sedan kommunernas organisationsarbete på området genomförts, erforderliga redskap anskaffats och brandbefälet vuxit in i sina uppgifter, torde man kunna räkna med minskade bidragskrav från kommunernas sida, vilket så småningom även bör kunna möjliggöra en häremot svarande nedsättning av anslaget.

Departementschefen.

Uppenbart är, att kostnaderna för vidmakthållande av ett betryggande skogsbrandskydd, på sätt avses enligt departementsförslaget, komma att ställa sig mycket olika på olika håll. I kommuner med stor skogsareal bliva kostnaderna givetvis större än i kommuner med mera obetydlig skogstillgång. Då härtill kommer, att skogskommunernas ekonomiska ställning icke alltid är den bästa, torde kostnaderna i fråga kunna antagas bliva för vissa kommuner ganska betungande. Det synes därför önskvärt att, såsom i förenämnda promemoria ifrågasatts, bidrag till sagda kostnader må kunna i någon form utgå. Tanken att genom upptagande av högre skogsvårdsavgift finansiera dylika bidrag torde emellertid, med hänsyn till vad centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund anfört, böra övergivas. Jag har efter övervägande av olika möjligheter ansett mig böra förorda centralrådets förslag att medel för ändamålet anvisas å riksstaten. Vad angår de grunder, efter vilka statsbidrag sålunda bör kunna tilldelas, synes det ej lämpligt att prövningsrätten härutinnan genom några ovillkorliga föreskrifter alltför strängt begränsas. Såsom regel torde det vara tillräckligt, att bidraget bestämmes till högst tre fjärdedelar av vederbörande kommuns med skogsbrandväsendet förbundna kostnader av beskaffenhet att enligt vad som anförts vid den allmänna motiveringen till lagförslaget böra av kommunen gäldas. Bidrag synes böra utgå endast för sådana fall, då kostnaderna med hänsyn till deras storlek och vederbörande kommuns ekonomiska förhållanden i övrigt kunna anses för kommunen betungande. Det torde sålunda företrädesvis bliva de stora norrländska skogskommunerna, som kunna komma i åtnjutande av bidrag. För tryggande av en enhetlig behovsprövning torde, såsom centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund föreslagit, bidragstilldelningen i sista hand böra göras beroende på Kungl. Maj:ts beslut. Gången synes lämpligen bliva den, att ansökan om bidrag ingives till vederbörande länsstyrelse, som med överlämnande av erforderliga uppgifter för bidragsbehovets styrkande har att hos Kungl. Maj:t göra framställning om utbekommande av erforderligt belopp. Sedan medel för ändamålet av Kungl. Maj:t ställts till länsstyrelsens förfogande, bör det ankomma på styrelsen att

verkställa fördelning av anslaget mellan de bidragsberättigade. Det torde få bero på Kungl. Maj:t att med utgångspunkt från dessa riktlinjer, därest erinran ej möter från riksdagens sida, meddela närmare bestämmelser i ämnet. Erinras må emellertid, att enligt direktiven för den av Kungl. Maj:t den 24 januari 1936 tillsatta s. k. kommunalskatteberedningen i dennas uppdrag ingår bland annat undersökning av frågan om avlyftande från kommunerna av kostnaderna för vissa uppgifter samt om jämkningar i den nuvarande fördelningen av samhällsuppgifterna mellan staten och kommuner av olika ordning. I den mån den sålunda igångsatta utredningen kan komma att beröra kommunernas kostnader för brandväsendet torde måhända därav föranledas, att nu förevarande ersättningsspörsmål får upptagas till förnyat övervägande i ett vidsträcktare sammanhang.

Statsverkets kostnader för ifrågavarande bidragstilldelning torde, i anslutning till vad centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund anfört, kunna beräknas icke komma att överstiga 50,000 kronor om året. Om, på sätt föreslagits, lagen träder i kraft först den 1 januari 1937, skulle medelsbehovet för budgetåret 1936/1937 kunna tillgodoses med en anslagsanvisning av 25,000 kronor. Jag förordar efter samråd med chefen för finansdepartementet, att någon särskild anslagsrubrik icke upptages å riksstaten för detta ändamål, utan att ifrågavarande bidrag må bestridas från det förslagsanslag till släckning av skogseld, som enligt vad jag förut anfört torde böra på vanligt sätt anvisas. Med hänsyn till den särskilda belastning av anslaget, som vid bifall till mitt förslag kan beräknas komma att äga rum, torde anslaget emellertid böra för nästa budgetår ökas med 25,000 kronor till 45,000 kronor.

Jag vill i detta sammanhang nämna, att svenska brandskyddsföreningen i sin skrivelse den 22 januari 1935 hemställt, att statsmedel måtte anvisas för anordnande av stationer för skogsbrandbevakning ävensom anläggande i skogseldsbekämpande syfte av telefonledningar, broar för gångtrafik, cykelstigar m. m. Då, såsom jag i den allmänna motiveringen framhållit, behovet av dylika anordningar i främsta rummet torde böra tillgodoses genom enskilt initiativ, har jag ej funnit anledning att här göra hemställan om medelsanvisning jämväl för dessa ändamål. Ej heller har jag ansett en av brandskyddsföreningen likaledes gjord framställning om åvägabringande av en enhetlig skogseldstatistik för riket vara av beskaffenhet att böra för närvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Enligt vad nyss anförts torde framställning böra göras till riksdagen om anvisande av ett förslagsanslag till släckning av skogseld för budgetåret 1936/1937 å 45,000 kronor. Med framställningen i fråga torde emellertid böra anstå till förut omförmälda lagförslag undergått vederbörlig granskning i lagrådet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att lagrådets utlåtande över förenämnda förslag till lag om förekommande och släckning av skogs-

eld måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av statsrådsprotokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Ragnar Odhnoff.

Bilaga.

Förslag
till
Lag
om förekommande och släckning av skogseld.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna gräs, ris eller ljung eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, åligger det honom att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

2 §.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogseld föreligger, må svedjning eller bränning av gräs, ris eller ljung icke förehavas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

3 §.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

4 §.

Ej må någon handskas ovarsamt med brinnande eller glödande föremål å sådan plats och under sådana omständigheter, att skogseld därav lätt kan uppstå.

5 §.

Företages avverkning invid järnväg på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter, åligger det markägaren att vidtaga erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogseld uppstår, vid påföljd för uraktlåtenhet därutinnan att brandfogden eller, där sådan ej finnes, järnvägsförvaltningen på markägarens bekostnad äger verkställa de behövliga åtgärderna.

6 §.

Det åligger kommun att i enlighet med bestämmelserna i denna lag vidmakthålla ett skogsbrandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld.

7 §.

Varje socken å landet skall utgöra en brandrote; dock äger länsstyrelse efter framställning medgiva, att vad sålunda är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om viss socken eller att två eller flera socknar må förenas till en brandrote.

Länsstyrelse äger ock efter vederbörandes hörande besluta, att socken skall utgöra mer än en brandrote och huru i sådant fall socknen skall till brandrotar indelas.

Stads icke planlagda område så ock dylikt område inom köping, som utgör egen kommun, skall, där länsstyrelse efter vederbörandes hörande finner skäligt så förordna, utgöra en eller flera brandrotar.

8 §.

Förvaltningen av brandrotes angelägenheter skall handhavas å landet av kommunalnämnden och i stad av drätselkammaren, därest ej kommunen finner skäligt uppdraga förvaltningen åt en för sådant ändamål särskilt utsedd skogsbrandstyrelse eller ock åt annan kommunal förvaltningsmyndighet.

9 §.

För varje brandrote skall finnas en brandfogde och en vice brandfogde.

Till brandfogde och vice brandfogde förordnas efter kommunens hörande av länsstyrelsen för en tid av fyra år därtill lämpliga personer, som äro mantalsskrivna inom kommunen. Då förordnande meddelats, skall kommunen genast underrättas.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara brandfogde eller vice brandfogde än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
b) den som uppnått sextio års ålder;
c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av länsstyrelsen; eller
d) den som de fyra senaste åren tjänstgjort såsom brandfogde eller vice brandfogde.

Befinnes brandfogde eller vice brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äger länsstyrelsen skilja honom från densamma.

Vid uppkommen ledighet äger länsstyrelsen förordna lämplig person att uppehålla befattningen, intill dess densamma blivit i föreskriven ordning tillsatt.

10 §.

Brandfogde åligger: att vaka över att de till förekommande av skogseld meddelade bestämmelser varda noggrant iakttagna; att utöva närmaste inseendet över brandrotens skogsbrandväsen; samt att till laga beivran anmäla förseelser mot denna lag.

Vice brandfogde skall vid brandfogdens frånvaro träda i hans ställe samt eljest, i den mån så finnes erforderligt, biträda brandfogden i dennes åligganden.

11 §.

Kommun är pliktig att till brandfogde och vice brandfogde utgiva skäligt arvode för uppdraget.

12 §.

För brandrote skall finnas skogsbrandordning, upptagande de föreskrifter, som utöver i denna lag eller eljest i vederbörlig ordning meddelade bestämmelser äro erforderliga till förekommande och släckning av skogseld.

Skogsbrandordning skall angiva:

a) då särskild skogbrandstyrelse finnes, dennas sammansättning;
b) de åligganden och befogenheter, som tillkomma den förvaltande myndigheten;
c) skogsbrandväsendets organisation; samt
d) de åligganden och befogenheter, som tillkomma brandfogden och vice brandfogden.

I skogsbrandordning må för överträdelse av dess föreskrifter stadgas böter högst trehundra kronor.

13 §.

Då brandfogde eller vice brandfogde förordnats samt då skogsbrandordning fastställts, skall meddelande härom av länsstyrelsen ofördröjligen införas i länskungörelserna. Det åligger kommunen att skyndsamt besörja, att dylikt meddelande intages i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten i allmänhet införas, samt att förteckning, upptagande namn, adresser och telefonnummer å brandfogdar, vice brandfogdar och annat brandbefäl, som kan hava utsetts jämlikt skogsbrandordningen, ävensom exemplar av skogsbrandordningen finnas inom kommunen att tillgå för köpare.

14 §.

Länsstyrelse skall, var inom sitt län, vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat.

15 §.

1 mom. Kommuns beslut om arvode till brandfogde eller vice brandfogde eller om skogsbrandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Beslut angående arvode må ej ogillas på den grund, att arvodet anses bestämt till för lågt belopp, med mindre beloppet uppenbarligen icke är skäligt. Vägras fastställelse, skola skälen därtill uppgivas.

Har beslut fastställts, skall det utan hinder av besvär lända till efterrättelse, till dess annat vederbörligen förordnas.

2 mom. Finner länsstyrelse, att arvode bestämts till belopp, som uppenbarligen icke är skäligt, eller att för brandrote icke finnes skogsbrandordning eller att kommun eljest uppenbarligen åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos kommunen göra framställning om rättelse. Vidtages ej i anledning av länsstyrelsens framställning erforderlig åtgärd, äger länsstyrelsen därom förordna. Finnes det vara av nöden, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

3 mom. Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

16 §.

Vid släckning av skogseld utövas befälet av brandfogden. Berör eller hotar elden två eller flera brandrotar, skall den brandfogde, å vars område elden utbrutit, utöva befälet; och åligger det övriga brandfogdar att i släckningsarbetet vara befälhavaren behjälpliga. Har elden tagit eller befaras den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna befälhavare.

17 §.

Skyldig att deltaga i släckning av skogseld är envar i trakten, å landet eller i stad, bosatt arbetsför man, som fyllt aderton men icke sextio år.

Vid skogseld eller överhängande fara därför åligger det ägare av häst, fordon eller båt att på begäran av befälhavaren ställa sådant fortskaffningsmedel till hans förfogande samt innehavare av telefon att upplåta densamma åt befälhavaren eller den, som går hans ärenden.

18 §.

Uppkommer skogseld eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varsnar elden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka elden eller undanröja faran, åligger det honom dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels att, så fort ske kan, underrätta brandfogden eller annat brandbefäl eller polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelse anställd person. Har polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelse anställd person erhållit sådant meddelande, skall han genast underrätta brandfogden härom.

Har brandfogde erhållit kunskap om skogseld eller överhängande fara därför, skall han ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för eldens släckning samt, så fort ske kan, underrätta vederbörande polismyndighet.

Kallelse till eldsläckning skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Envar släckningsskyldig är efter kallelse pliktig att, försedd med tillgäng-

liga släckningsredskap, genast begiva sig till brandstället och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i nämnda arbete.

För släckning av skogseld, som tagit eller hotar taga större omfattning, skall befälhavaren, där så erfordras, göra framställning om militärhandräckning hos länsstyrelsen eller annan civilmyndighet, som är behörig att begära sådan handräckning.

19 §.

För hämmande av skogseld må släckningsmanskap fälla träd, anlägga moteld, undanskaffa hägnad eller vidtaga andra dylika för ändamålets vinnande nödiga åtgärder, dock att, där befälhavaren är tillstädes, hans föreskrift först skall inhämtas.

20 §.

Ej må någon av släckningsmanskapet utan giltigt skäl lämna brandstället, förrän han erhållit hemlov.

Befälhavaren äger, där så erfordras, ålägga en eller flera släckningsskyldiga att, sedan elden dämpats, hålla vakt vid brandstället, till dess släckningen är fullbordad.

21 §.

Såsom giltigt skäl att utebliva eller avlägsna sig från brandställe gäller, om någon icke utan fara för hälsan eller utan eftersättande av viktiga göromål, som icke tåla uppskov, kan infinna sig eller kvarstanna eller om ledighet härför vägrats honom av arbetsgivare eller arbetsledare.

Den, som är i annans tjänst eller arbete anställd, må ej av arbetsgivaren eller arbetsledaren förvägras den ledighet, som för släckning av skogseld må ifrågakomma och som kan utan synnerlig olägenhet medgivas.

22 §.

Den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må kunna av statsmedel bekomma ersättning eller särskild belöning därför ävensom ersättning för skada till följd av arbetet.

Har vid mera långvarigt släckningsarbete visat sig nödvändigt att genom ledningens försorg ordna gemensam proviantering, skall kostnaden härför bestridas av statsmedel.

Närmare bestämmelser i omförmälda hänseenden meddelas av Kungl. Maj:t.

23 §.

Den, som bryter mot vad i 1, 2, 3 eller 4 § finnes stadgat eller ej ställer sig till efterrättelse vad i 17 § andra stycket, 18 § första, tredje eller fjärde stycket eller 20 § första stycket föreskrives eller åläggande, som givits enligt 20 § andra stycket, så ock släckningsskyldig, som ej åtlyder vad befälhavaren eller annat brandbefäl i eller för arbetet befaller, straffes med dagsböter.

Har den, som är i annans tjänst eller arbete, uteblivit från brandställe till följd därav, att arbetsgivare eller arbetsledare i strid mot föreskriften i 21 § andra stycket vägrat honom ledighet, eller har han av sådan anledning avlägsnat sig från brandställe, förrän han erhållit hemlov, vare arbetsgivaren eller arbetsledaren förfallen till samma ansvar, som i första stycket av denna paragraf sägs.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna lag eller mot skogsbrandordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits honom fällas till det straff, som är bestämt för förseelsen.

Till böter enligt denna lag eller enligt skogsbrandordning må icke dömas, om förseelsen är enligt allmänna strafflagen belagd med strängare straff.

24 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse mot denna lag eller mot skogsbrandordning.

25 §.

Böter eller viten, vilka ådömas efter denna lag eller efter skogsbrandordning, skola tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna lag, varigenom upphäves lagen den 14 oktober 1914 (nr 281) om förekommande och släckning av skogseld, träder i kraft den 1 januari 1937, dock att skogsbrandordning icke behöver underställas länsstyrelses prövning före den 1 januari 1938.

Bilaga A.

Skogsbrandkommitténs förslag

till

Reviderad lag om förekommande och släckning av skogseld.

1 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna gräs, ris eller ljung eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, vare han pliktig att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

2 §.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogseld föreligger, må svedjning eller bränning av gräs, ris eller ljung icke förehavas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

3 §.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, får ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

4 §.

Ej må någon handskas ovarsamt med brinnande eller glödande föremål å sådan plats och under sådana omständigheter, att skogseld därav lätt kan uppstå.

5 §.

Där avverkning ägt rum å område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår, å vilket bantåg framföres, än trettio meter, vare markägare pliktig att, på anmodan av vederbörande järnvägsförvaltning och på dess bekostnad, vidtaga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogseld uppstår.

6 §.

Länsstyrelse skall, var inom sitt län, vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat.

Vid handläggning av ärenden, som angå skogsbrandväsendet, må länsstyrelse inhämta yttrande av vederbörande skogsvårdsstyrelse.

7 §.

Kommun skall upprätthålla ett brandskydd, som anses kunna tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld.

Varje socken å landet skall utgöra en brandrote. Dock äge länsstyrelse, efter hörande av kommunen, besluta, att vad sålunda är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om viss socken eller att två eller flera socknar må förenas till en brandrote.

Där så är erforderligt för beredande av trygghet mot skada av skogseld, må länsstyrelse, efter kommunens hörande, besluta, att socken skall utgöra mer än en brandrote och huru i sådant fall socknen skall i brandrotar indelas.

Stads icke planlagda område så ock dylikt område inom köping, som utgör egen kommun, skall, där länsstyrelse, efter vederbörandes hörande, finner skäligt så förordna, utgöra en eller flera brandrotar.

8 §.

Förvaltningen av brandrotes angelägenheter skall handhavas av kommunalnämnd, drätselkammare eller annat kommunalt organ med motsvarande uppgift, därest ej kommunen finner skäligt uppdraga förvaltningen åt en för sådant ändamål särskilt utsedd brandstyrelse.

I skogsbrandordning, varom förmäles i 18 §, skola föreskrifter meddelas om de åligganden och befogenheter, som tillkomma den förvaltande myndigheten.

9 §.

För varje brandrote skall finnas en brandfogde, som av länsstyrelse efter kommuns hörande förordnas för en tid av fyra år. Då brandfogde förordnats, skall kommunen härom ofördröjligen underrättas.

Det åligger den, som förordnats till brandfogde, att åtaga sig uppdraget; dock äger den, som innehaft sådant uppdrag, att för nästkommande fyraårsperiod avböja nytt förordnande.

Befinnes brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äger länsstyrelsen skilja honom från densamma.

För varje brandrote skall finnas en vice brandfogde; och gäller i fråga om denne, vad ovan är stadgat om brandfogde.

10 §.

Närmaste inseendet över brandrotes brandväsen utövas av brandfogden. Vid brandfogdens frånvaro skall vice brandfogden inträda i hans ställe.

Om brandfogdes och vice brandfogdes åligganden skola bestämmelser meddelas i skogsbrandordningen.

11 §.

Brandfogde och vice brandfogde äga av kommunens medel åtnjuta arvoden för uppdraget till belopp, som må kunna finnas skäligt.

12 §.

Skyldig att deltaga i släckning av skogseld är envar i trakten, å landet eller i stad, bosatt arbetsför man, som fyllt aderton men icke sextio år.

13 §.

Uppkommer skogseld eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varsnar elden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka elden eller undanröja faran, är han skyldig dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels att, så fort ske kan, underrätta brandfogden eller annan med skogsbrandväsendet betrodd person, som jämlikt bestämmelser i skogsbrandordningen kan hava för sådant uppdrag utsetts, polismyndighet eller vid domänverket eller hos skogsvårdsstyrelse anställd person.

Polismyndighet eller vid domänverket eller hos skogsvårdsstyrelse an-

ställd person, som får sådan underrättelse, skall omedelbart meddela brandfogden härom.

Har skogseld utbrutit eller föreligger överhängande fara därför, skall brandfogden eller hans ställföreträdare ofördröjligen sammankalla erforderligt manskap för eldens släckning samt, så fort ske kan, underrätta vederbörande polismyndighet. Utfärdad kallelse skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Innhavare av telefon åligger att vid skogseld eller överhängande fara därför ställa telefonen till förfogande åt brandfogde eller dem, som hans ärenden gå.

Envar släckningsskyldig är efter kallelse pliktig att, försedd med erforderliga släckningsredskap, genast begiva sig till brandstället och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i arbetet.

Ägare av häst, bil eller annat fordon eller båt är pliktig att, när brandfogde för släckningsarbete det påfordrar, ställa dem till brandfogdens förfogande.

14 §.

Vid släckning av skogseld skall befälet utövas av brandfogde. Hotar eller berör elden två eller flera brandrotar, skall den brandfogde, å vars område elden utbrutit, utöva befälet; och åligger det övriga brandfogdar att i släckningsarbetet vara befälhavaren behjälpliga.

Har elden tagit eller befaras den taga större omfattning må länsstyrelsen förordna särskild befälhavare ävensom rekvirera det biträde av militär, som kan erfordras. Länsstyrelsen äger jämväl att vid skogseld eller överhängande fara därför från militärmyndigheterna rekvirera erforderligt biträde för spaningsändamål och liknande.

15 §.

För hämmande av skogseld må släckningsmanskap fälla träd, anlägga moteld, undanskaffa hägnad eller vidtaga andra dylika, för ändamålets vinnande nödiga åtgärder; dock att, där befälhavare är tillstädes, hans föreskrift först skall inhämtas.

16 §.

Ej må någon av släckningsmanskapet utan giltigt skäl lämna brandstället, förrän han erhållit hemlov.

Befälhavaren äge, där så erfordras, ålägga släckningsskyldige att, sedan elden dämpats, hålla vakt vid brandstället, till dess släckningen är fullbordad.

17 §.

Såsom giltigt skäl att utebliva eller, efter anmälan, avlägsna sig från brandställe gälle, om någon icke utan fara för hälsan eller utan eftersättande av viktiga göromål, som icke tåla uppskov, kan infinna sig eller kvarstanna eller om ledighet härför vägras honom av arbetsgivare eller arbetsledare.

Den, som är i annans tjänst eller arbete anställd, må ej av arbetsgivaren eller arbetsledaren förvägras den ledighet, som för släckning av skogseld må ifrågakomma och som kan utan synnerlig olägenhet medgivas.

18 §.

För brandrote skall finnas skogsbrandordning, upptagande de föreskrifter, som utöver i denna lag eller eljest i vederbörlig ordning meddelade

bestämmelser äro till förekommande och släckning av skogseld skäligen erforderliga.

Skogsbrandordning skall uppgöras av kommun samt, för att vara gällande, prövas och fastställas av länsstyrelse.

Vad sålunda är stadgat skall äga tillämpning jämväl ifråga om ändring i eller tillägg till skogsbrandordning.

I skogsbrandordning må för överträdelse av dess föreskrifter stadgas dagsböter.

19 §.

Då brandfogde och vice brandfogde förordnats samt då skogsbrandordning fastställts, skall meddelande härom av länsstyrelsen ofördröjligen införas i länskungörelserna. Det åligger kommun att skyndsamt besörja, att dylik kungörelse intages i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten i allmänhet införas, samt att tillse att förteckning, upptagande namn, adresser och telefonnummer å brandfogdar och vice brandfogdar samt å det brandbefäl i övrigt, som jämlikt bestämmelser i skogsbrandordningen kunnat utses, ävensom att exemplar av skogsbrandordningen finnas för köpare tillgängliga.

20 §.

Den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, ävensom ägare av transportmedel, som vid sådant tillfälle tagits i bruk, må kunna, efter ty skäligt prövas, av statsmedel bekomma ersättning eller särskild belöning därför ävensom ersättning för skada till följd av arbetet.

Därest vid mera långvarigt släckningsarbete visat sig nödvändigt att genom ledningens försorg ordna gemensam proviantering, skall kostnaden därför bestridas av statsmedel.

Brandfogden skall till länsstyrelsen avgiva förslag rörande tilldelande av ersättning eller belöning; har framställning därom inkommit till honom, skall han med eget yttrande överlämna ärendet till länsstyrelsen.

Länsstyrelse pröve förslag eller framställning, som nu sagts, och utanordne till vederbörande dem tillerkända belopp. Klagan över länsstyrelses beslut i sådant ärende må ej föras.

21 §.

Över av länsstyrelse jämlikt denna lag fastställda beslut, med undantag av vad i 20 § sägs, äge vederbörande föra klagan hos Konungen inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Har beslut fastställts, lände det utan hinder av besvär till efterrättelse, till dess annat vederbörligen förordnas.

22 §.

Den, som bryter mot vad i 1, 2, 3 eller 4 § finnes stadgat eller ej ställer sig till efterrättelse vad i 13 § första, fjärde, femte eller sjätte stycket föreskrives eller vad i tredje stycket av samma paragraf stadgas om kallelses fortskaffande eller bestämmelsen i 16 § första stycket; så ock släckningsskyldig, som ej åtlyder vad befälhavaren i eller för släckningsarbetet befaller, straffes med dagsböter.

Till samma ansvar vare brandfogde eller vice brandfogde förfallen, där han är försumlig i fullgörandet av sina åligganden.

Har den, som är i annans tjänst eller arbete, uteblivit från brandställe

till följd därav, att arbetsgivare eller arbetsledare i strid mot föreskriften i 17 § andra stycket vägrat honom ledighet, eller har han av sådan anledning avlägsnat sig från brandstället, förrän han erhållit hemlov, är arbetsgivaren eller arbetsledaren förfallen till samma ansvar, som i första stycket av denna paragraf sägs.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna lag eller skogsbrandordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning honom delgivits fällas till det straff, som är bestämt för förseelsen.

Till böter enligt denna lag eller enligt skogsbrandordning må icke dömas, om förseelsen är enligt allmänna strafflagen belagd med strängare straff.

23 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse mot denna lag eller mot skogsbrandordning.

24 §.

Böter, vilka ådömas efter denna lag eller skogsbrandordning, skola tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Bilaga B.

Av skogsbrandkommittén uppgjord

Handledning

vid utarbetande av skogsbrandordningar.

De i det följande framlagda förslagen äro avsedda att lämna vägledning vid utarbetande av skogsbrandordningar. Sålunda angives vad som under vissa förhållanden lämpligen bör införas i dessa. I form av anmärkningar hava därjämte lämnats en del kompletterande upplysningar.

Då kommitténs lagförslag syftar till att åvägabringa ett förbättrat skogsbrandskydd, är det tydligt, att även skogsbrandordningarna, som skola fullständiga lagen, böra bliva ett uttryck härför. För att vara gällande skall skogsbrandordning prövas och fastställas av länsstyrelsen. Denna myndighet skall också vaka över att skogsbrandväsendet inom länet är tillfredsställande ordnat. Länsstyrelserna torde därför vid granskningen av skogsbrandordningarna icke underlåta att taga i övervägande, huruvida bestämmelserna i dessa efter förhållandena äro av nöjaktig beskaffenhet.

Förslag nr 1.

Detta förslag är avsett att tillämpas i de fall, där mera omfattande åtgärder för brandförsvaret äro påkallade. Förslaget bör med de modifikationer, som av lokala orsaker må erfordras, i regel kunna följas i brandrotar i de skogrikare, men glest bebyggda landsdelarna, där det är av nöden att en rätt omfattande organisation av brandstyrkan reden i förtid ordnas. Huvuddragen av sagda organisation, såsom den här tänkts, äro följande.

Brandroten indelas i erforderligt antal brandkretsar. Inom varje krets utses brandmästare, vice brandmästare, uppbådare, vice uppbådare, brandförmän och vice brandförmän samt beredskapsmän. Därjämte utses vissa personer att vid skogseld tjänstgöra som adjutanter, gångbud, velocipedordonnanser m. m. De släckningsskyldiga indelas i två uppbåd: första och andra uppbådet. Brandförman är befälhavare för en grupp på tio à femton närmast honom boende män i första uppbådet. Brandmästare är befälhavare för c:a tio sådana grupper. Vice brandförman och vice brandmästare utöva motsvarande befäl i andra uppbådet. De föreslagna styrkeförhållandena skola självfallet anpassas efter ortsförhållandena. Brandfogden är brandrotens högste befälhavare med vice brandfogden som ersättare.

Vid skogseld utrycka beredskapsmännen utan dröjsmål. Beräknas dessa ej kunna hämma branden, insättes, efter kallelse genom uppbådarna, första uppbådet, helt eller delvis. Grupperna inställa sig å samlingsplatser, där respektive brandförmän taga befälet.

Andra uppbådet är avsett att stå som reserv eller tjänstgöra som avlösning. Dess utryckning sker på brandfogdens order och är organiserad på samma sätt som första uppbådets.

Skogsbrandordning.

för ..... brandrote av ..... socken, upprättad jämlikt 18 § av lagen om förekommande och släckning av skogseld den .... 19 .... och fastställd av länsstyrelsen enligt resolution den .... 19 ....

Anm. Då socken är indelad till flera brandrotar, skola dessa erhålla särskilda namn eller littera. Därest socken utgör en brandrote eller två eller flera socknar äro förenade till en sådan, införes i rubriken endast socknens eller socknarnas namn.

KAP. A.

Om skogsbrandordningens tillämpningsområde.

1 §.

.....
.....
.....

Anm. Här skall närmare angivas det område, för vilket skogsbrandordningen gäller. Paragrafen kan exempelvis erhålla följande lydelse: Denna skogsbrandordning gäller för N. N. sockens N. N. brandrote, omfattande området, som begränsas i norr av N. N., i söder av N. N. etc.; eller: Denna skogsbrandordning gäller för N. N. sockens N. N. brandrote, omfattande byarna N. N. etc.

KAP. B.

Om förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter.

2 §.

Förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter handhaves av kommunalnämnden. För handläggning av hithörande ärenden sammanträder kommunalnämnden så ofta omständigheterna det påkalla och jämväl när det äskas av länsstyrelsen eller brandfogde.

Då ärende, som rör skogsbrandväsendet, förekommer till behandling inför kommunalnämnden, skall det föredragas av vederbörande brandfogde; och åligger det denne att, då hans uppfattning avviker från kommunalnämndens, om sin mening låta göra anteckning till protokollet. Av de fattade besluten skall länsstyrelsen omedelbart erhålla del genom protokollsutdrag.

Anm. Vad ovan och i det följande sägs om kommunalnämnd gäller, i tillämpliga fall, även drätselkammare eller annat kommunalt organ med motsvarande uppgift. — Finner kommun skäligt att uppdraga förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter åt en särskild brandstyrelse, skall i denna paragraf införas bestämmelser om styrelsens storlek och sammansättning, sammanträden, förhandlingsordning, förande av protokoll etc. Till ledning vid utarbetande av dessa bestämmelser torde kunna tjäna jämförliga regler i »Handledning vid utarbetande av brandordningar för landskommuner», 2 och 3 §§, Statens offentliga utredningar 1924: 23.

3 §.

Det tillkommer kommunalnämnden: att uppgöra förslag till skogsbrandordningar och ändring i dessa; att årligen avgiva förslag till stat för skogs-

brandväsendet under det nästföljande året; att övervaka anskaffandet av brand- och sjukvårdsmateriel; att i skogsbrandväsendet rörande angelägenheter avgiva de yttranden, som av vederbörande myndigheter infordras, samt att i övrigt främja allt, som kan åvägabringa ett tillfredsställande skogsbrandskydd.

Anm. Därest särskild brandstyrelse är utsedd, skola nu ifrågavarande åligganden ankomma på denna.

KAP. C.

Om brandfogde och vice brandfogde.

4 §.

Förutom vad i gällande lag eller eljest kan vara föreskrivet, åligger det brandfogden: att övervaka efterlevnaden av skogseldslagen, denna brandordning eller vad eljest i ämnet kan finnas stadgat samt att till laga beivran anmäla brott mot sålunda meddelade föreskrifter; att vårda sig om att rotens brandväsen är efter förhållandena nöjaktigt ordnat samt att, då för sådant ändamål anslag av kommunens medel eller förändring eller tillägg i skogsbrandordningen erfordras, därom göra framställning till kommunalnämnden, att före januari månads utgång till landsfiskalen i orten avgiva statistisk redogörelse enligt fastställda grunder över nästföregående års skogseldar inom brandroten, samt att på kommunens bekostnad deltaga i de kurser i skogseldsläckning m. m., som för brandfogdar kunna bliva anordnade.

5 §.

Vice brandfogden åligger: att biträda brandfogden i dennes åligganden; att, då brandfogden är hindrad, fullgöra de med hans befattning förenade åligganden, samt att på kommunens bekostnad deltaga i kurser, varom förmäles i 4 §.

6 §.

Brandfogden och vice brandfogden skola under tjänstgöring bära av länsstyrelsen fastställda tjänstetecken. Dessa anskaffas och underhållas på kommunens bekostnad.

Anm. Tjänstetecknen torde lämpligen utgöras av mössa med lämpligt märke ävensom armbindel med inskriptionen »brandfogde» resp. »vice brandfogde». Enhetlighet bör råda inom länet och i största möjliga utsträckning även länen emellan.

7 §.

Brandfogden och vice brandfogden skola under tiden ..... vara beredda att träda i tjänstgöring och vid resor inom brandroten vidtaga sådana åtgärder, att de äro lätt anträffbara.

Om brandfogden under tid, som nu nämnts, för mer än ett dygn begiver sig utom rotens område, skall han dessförinnan i sitt ställe sätta vice brandfogden. Därest vice brandfogden för mer än ett dygn begiver sig utom rotens område, skall han härom underrätta brandfogden.

Brandfogden och vice brandfogden få under sagda tid icke samtidigt vistas utom brandrotens område utan att hava i sitt ställe satt av kommunalnämndens ordförande godkänd ställföreträdare.

Anm. I första stycket skall angivas den för skogseld farliga tiden i orten, då bestämmelserna skola tillämpas. I syfte att förenkla befälsskiftet kan kommunalnämndens ordförande en gång för alla godkänna brandfogdes och vice brandfogdes ställföreträdare.

KAP. D.

Om allmänna försiktighetsmått till förekommande av skogseld.

8 §.

Brandfogden skall vårda sig om att allmänheten iakttager varsamhet vid handhavande av eld ute å marken. Han skall jämväl vaka över att erforderliga försiktighetsmått till förebyggande av skogseld bliva vidtagna.

Anm. Det förebyggande skogsbrandskyddet måste tillmätas största vikt. Det är därför önskvärt, att brandfogden vid lämpliga tillfällen, medelst föredrag eller på annat sätt och med hänvisning till gällande lag, manar till varsamhet med eld i skog och mark. Han skall med uppmärksamhet följa de företeelser inom brandroten, vilka till vinnande av ökad trygghet mot skogseld synas påkalla särskilda åtgärder, och därvid ingripa på det sätt, som i varje fall kan anses lämpligt. Genom brandfogdens försorg bör vid behov framställning göras till järnvägsförvaltning om vidtagande av anstalter för minskande av eldfara längs järnväg. Särskilt betydelsefullt är att han under tid av fara för skogseld drager försorg om att antändningar snarast observeras genom att på kommunens bekostnad anordna tillfällig bevakning. Då gräs- och risbränningar ej sällan verkställas på ett sätt, som föranleder stor eldfara för skogen, utgör tillsyn häröver en viktig uppgift för brandfogden. Även andra åtgärder kunna ifrågakomma. I detta arbete kan brandfogden biträdas av samtliga i det följande omnämnda funktionärer. — I förevarande kapitel torde i de fall, då så är erforderligt, böra upptagas bestämmelser angående anmälan till brandfogde om avsikt att verkställa markbränning (se sid. 35).

9 §.

Brandfogden skall tillse, att på lämpliga, allmänt besökta platser inom brandroten, såsom järnvägs- och busstationer, skolor o. s. v., samt på kommunala anslagstavlor anslås dels utdrag ur skogseldslagen jämte en allmän uppmaning till försiktighet med eld i skog och mark, dels ock en förteckning över skogsbrandfunktionärer inom roten.

Anm. Ifrågavarande utdrag torde i främsta rummet böra omfatta lagens fyra första paragrafer ävensom bestämmelserna om skyldighet att deltaga i skogseldsläckning. Förslag till funktionärsförteckning är uppgjord i formulär nr 1. — Det är önskvärt att länsstyrelsens bistånd vinnes så till vida, att nämnda handlingar kunna utfärdas som länskungörelser.

KAP. E.

Om brandrulla, brandkretsar, brandmästare, uppbådare, brandförman och beredskapsmän.

10 §.

Brandfogden skall å kontrollkort låta årligen före utgången av februari månad upprätta förteckning över de släckningsskyldiga inom brandroten ävensom över därstädes hemmahörande motorfordon och andra lämpliga transportmedel.

Anm. För varje släckningsskyldig eller motorfordon — båtar kunna även ifrågakomma — upplägges enligt självkopieringssystem ett kort i fyra exemplar. På kortet antecknas den släckningsskyldiges namn, adress och tele-

fonnummer, uppbådets nummer, namn på vederbörande brandmästare och brandförman, dessas adresser och telefonnummer, samlingsplats vid uppbåd, den släckningsskyldiges funktion vid släckningsarbete, vilka verktyg, som skola medhavas eller hämtas till brandplats, för vilken tid proviant skall medföras, bils nummer, ägare, chaufför och funktion m. m. Därjämte skall å baksidan av kortet finnas plats för anteckningar om medförda eller hämtade redskap, ankomst till brandplats, tillfälligt hemlov, förnyad inställelsetid, slutligt hemlov, förstörda redskap och kläder, redovisade redskap samt för brandbefälets signatur. Förslag till kontrollkort återfinnes i formulär nr 2.

Rätt förda och kompletterade med uppgifter å sättet för uppbådningens verkställande utgöra kontrollkorten en mobiliseringsplan vid skogseld. Vid deras upprättande må beaktas nödvändigheten såväl av planmässighet beträffande medförda redskaps art som av att utryckning sker på sådant sätt, att reserver för avlösning finnas. Här räknas, som redan anförts, med två uppbåd, av vilka — sedan beredskapsmännen begivit sig till brandplatsen — det första skall bereda sig att genast rycka ut, och det andra stå som reserv att ingripa på närmare order. Detta utesluter icke, att brandfogden vid mera omfattande skogseld omedelbart må rekvirera större del av andra uppbådet och särskilt kanske de närmast brandplatsen boende. Vid brand, då första uppbådet ej förslår, bör även kunna ordnas så, att närliggande brandrotars första uppbåd rekvireras genom hänvändelse till resp. brandfogdar. Under alla förhållanden bör en viss del av andra uppbådet reserveras för avlösning.

Kallelse till släckningsarbetet kan ske på olika sätt efter förhållandena på olika platser. Man torde kunna förutsätta, att telefon eller budkavle i allmänhet kommer att användas. Telefon bör uppenbarligen nyttjas, så långt omständigheterna det tillåta och särskilt för inkallande av beredskapsmännen. Emellertid måste även budkavle tillgripas för delgivningen, särskilt i trakter där telefon saknas. Förslag till blankett till budkavle återfinnes i formulär nr 3. Klämtning på överenskommet sätt kan ofta vara ägnad att väcka tillbörlig uppmärksamhet vid hotande eldfara. — Ifråga om användande av telefon hänvisas till föreskrifter i det följande. — För befordrande av släckningsmanskap eller för transport av redskap m. m. böra i möjligaste mån motorfordon och motorbåtar användas. Det är lämpligt att avtal på förhand träffas om sådana transporters verkställande.

I samband härmed må framhållas önskvärdheten av, att brandfogden å kartor studerar och markerar de försvarsställningar, som vid släckning av skogseld under olika förhållanden kunna visa sig lämpliga. Härigenom vinnes en god översikt av de möjligheter i sådant hänseende, trakten erbjuder. Vid brandfogdeskiften torde det vara till stor nytta att dylikt kartmaterial förefinnes.

11 §.

Brandroten skall av brandfogden indelas i erforderligt antal brandkretsar.

Inom varje brandkrets skall brandfogden för samma tid, för vilken han blivit förordnad, utse en brandmästare, en uppbådare samt lämpligt antal brandförmän och beredskapsmän jämte vice brandmästare, vice uppbådare och erforderligt antal vice brandförmän. Ifrågavarande funktionärer skola av brandfogden erhålla instruktion rörande sina uppdrag.

Brandfogden skall ock vidtala personer att i händelse av skogseld övervaka redskaps- och provianttransporter, tjänstgöra som adjutanter, gångbud, velocipedordonnanser, sjukvårdare el. dyl.

Anm. Härigenom ordnas på förhand befälsföringen vid släckning. Det må beaktas, att mot en grupp av tio à femton närboende släckningsskyldiga lämpligen bör svara en brandförman, samt att brandkretsen bör avgränsas

så, att brandmästaren förfogar över tio sådana grupper. Lokala förhållanden kunna givetvis förorsaka en modifiering av dessa regler.

Som redan nämnts skall brandmästare och brandförman tjänstgöra som befäl i första uppbådet, vice brandmästare och vice brandförman i andra uppbådet samt därjämte som ersättare i det första. Beredskapsmans och uppbådares funktioner framgå av vad i det föregående nämnts; se även 13 och 15 §§.

Till brandmästare bör utses person med befälsegenskaper och kännedom om det tekniska förfarandet vid skogseldsläckning. Till uppbådare utses person med för uppdraget nödig auktoritet i orten. Brandförmän och beredskapsmän utses bland vana skogskarlar av den bofasta befolkningen. Såväl brandmästare som uppbådare och om möjligt även brandförman och beredskapsman böra vara anträffbara med telefon.

12 §.

Förutom vad i det följande föreskrives äro brandmästare och vice brandmästare skyldiga att efter kallelse på utsatt tid infinna sig vid av brandfogden bestämd samlingsplats och taga befälet över det brandkretsens släckningsmanskap, som där infinner sig, samt efter order av brandfogden eller hans ställföreträdare och på sätt av denne bestämmes med dessa begiva sig till brandplatsen.

13 §.

Uppbådare är, förutom vad nedan stadgas, skyldig dels att på brandfogdens anmodan och i den ordning, denne bestämmer, skyndsamt sammankalla släckningsskyldiga, dels ock att vid skogseld ständigt uppehålla kontakt med brandfogden samt efter dennes order verkställa kallelser och uppbåd ävensom i övrigt gå honom tillhanda.

Vice uppbådare åligger att biträda uppbådaren samt att, då den senare är hindrad, fullgöra dennes åligganden.

14 §.

Förutom vad nedan föreskrives åligger det brandförman och vice brandförman att på kallelse skyndsamt begiva sig till samlingsplats samt taga befälet över dem tilldelat släckningsmanskap, som där infinner sig, samt därefter handla enligt order av brandfogden eller hans ställföreträdare eller vederbörande brandmästare.

15 §.

Beredskapsman åligger att vid erhållen kännedom att skogseld utbrutit inom brandkretsen utan särskild kallelse snabbast möjligt begiva sig till brandstället samt där påbörja släckningsarbetet.

Den beredskapsman, som först infunnit sig vid brandplatsen, för befäl över övriga tillstädeskommande till dess annat brandbefäl anlänt. Han skall sörja för att brandfogden hålles underrättad om släckningsarbetets fortgång.

16 §.

Brandmästare, uppbådare, brandförman samt motsvarande vice befattningshavare ävensom beredskapsman skola under tid, som i 7 § sägs, vara beredda att på kortast möjliga tid träda i tjänstgöring.

De äro skyldiga att ställa sig brandfogdens i tjänsten givna föreskrifter till efterrättelse samt att mottaga och utöva det befäl, som av närmaste förman eller brandfogden ålägges. Då de erhållit kännedom om timad skogseld, skola de ofördröjligen meddela brandfogden härom.

17 §.

Brandmästare, uppbådare och brandförman samt motsvarande vice befattningshavare skola under tjänstgöring bära av länsstyrelsen fastställda tjänstetecken.

Anm. Nämnda tjänstetecken utgöras lämpligen av armbindlar med inskription. Det är önskvärt, att brandfogden disponerar över ett antal reservbindlar, att användas bland annat vid tillfällen, då extra befäl kan komma att utses.

KAP. F.

Om mobiliseringsplan, släckningsredskap, proviantering och sjukvård.

18 §.

Brandfogden skall till ledning för uppbådare årligen före mars månads utgång tillställa denne: 1) en upplaga av de i 10 § omnämnda kontrollkorten för brandkretsen; 2) förteckning å brandbefäl och beredskapsmän inom brandkretsen, samt 3) uppgift å sättet för de släckningsskyldiges inkallande, visande i vilka fall telefon, budkavle eller annan kallelsemetod skall användas.

Handlingar, som under 1) och 2) här ovan sägs, skola före samma tidpunkt tillställas jämväl brandmästare. Brandförman skall samtidigt erhålla förteckning å de släckningsskyldiga, vilka stå under hans befäl, samt uppgift om samlingsplats vid utryckning till skogseld ävensom förteckning enligt 2) här ovan.

Till släckningsskyldig skall utsändas kopia av vederbörandes kontrollkort.

Anm. Enligt 10 § skall kontrollkort uppläggas i fyra exemplar, nämligen ett stamkort och tre kopior. Stamkortet behålles av brandfogden, och av de tre kopiorna tillställas uppbådare, brandmästare och släckningsskyldig vardera en. Brandmästarens upplaga skall — som framgår av det följande — användas för anteckningar vid släckningsarbetet och bör därför bestå av kartong eller dylikt. Den släckningsskyldiges eget kort, som enbart är avsett som påminnelse om vederbörandes åliggande i händelse av skogseld, kan distribueras genom resp. brandmästare och brandförman, i vilket fall den senare själv kan upprätta härovan omförmäld förteckning å släckningsskyldiga under hans befäl.

19 §.

Brandfogden skall ombesörja, att förråd, bestående av ...., finnas tillgängliga. Över ifrågavarande redskap skall brandfogden årligen före februari månads utgång upprätta förteckning. Redskapen skola förvaras i ....., och skall brandfogden hava tillsyn över att de äro i brukbart skick.

Brandfogden skall även tillse, att förbands- och medicinlåda finnes vid brandplats tillgänglig. Av kommunen inköpt förbands- och medicinlåda skall av brandfogden förvaras.

Anm. I paragrafen skall införas dels detaljerad uppgift över de redskap, yxor, hackor, hinkar, spadar m. m., som av kommunen skola hållas disponibla, dels ock uppgift å den eller de platser, där redskapen skola förvaras. Det är önskvärt att för brandroten uppläggas särskilda förråd av redskap och särskilt då sådana, vilka beräknas icke komma att i tillräcklig omfattning medföras av släckningsmanskapet. I vissa fall torde kunna ordnas så,

att handlande i orten vidtalas att under sommarhalvåret upplägga tillräckligt lager av erforderliga redskap samt vid rekvisition till i förväg bestämt pris ställa dessa till förfogande.

20 §.

Det åligger brandfogden att i förtid ordna för gemensam proviantering av släckningsmanskapet för fall av mera omfattande skogseld.

Anm. Av vikt är att frågor, samhörande med proviantanskaffning vid större skogseldar, redan i förtid beaktas och ordnas, på det att någon tvekan om vem, som skall ombesörja provianteringen, när elden pågår, ej må uppstå. Visserligen bör varje man vid utryckningen enligt order vara försedd med proviant för viss tid, exempelvis ett dygn, men vid mera omfattande skogseld måste man dock som regel räkna med central proviantanskaffning. Handlande eller annan lämplig person i orten bör vidtalas att vid behov leverera lämplig proviant till släckningsmankapet.

KAP. G.

Om förfarandet vid skogseld.

21 §.

Uppbådare och brandförman skola tillse, att utfärdad kallelse noggrant och utan uppskov hörsammas av envar släckningsskyldig, som icke kan visa laga förfall.

Efter fullgjort uppdrag skall uppbådaren begiva sig till av brandfogden anvisad plats för att där fullgöra av brandfogden lämnade uppdrag.

22 §.

Vid mötesplatsen skola brandförmännen taga befäl var och en över sin grupp.

Snarast möjligt skall tillstädeskommande manskap av brandmästaren erhålla resp. kontrollkort enligt 10 och 18 §§, sedan brandmästaren därå låtit verkställda anteckningar rörande inställelsetid samt medförda redskaps art, antal och tillstånd. Å korten skola under släckningsarbetets gång av brandbefälet göras anteckningar om arbetstid, hemlov etc. samt, sedan arbetet avslutats, om förstörda kläder och redskap m. m. Anteckningarna skola av brandbefälet signeras.

Anm. Vid utdelande av omförmälda kort kan viss kontroll erhållas över att uppbådat manskap infunnit sig. De föreskrivna anteckningarna om medförda redskap, arbetstid etc. skola tjäna till ledning vid bestämmande av ersättningar.

23 §.

Då skogseld utbrutit eller då överhängande fara därför är för handen, äger brandfogden vidtaga åtgärder för öppenhållning av rikstelefonstation i orten eller anordnande av extra förbindning enligt de bestämmelser, som kunna vara gällande.

Anm. I föreliggande betänkande har ifrågasatts, att brandfogde skall vara behörig att hos föreståndare för telefonväxel eventuellt annan telegrafverkets myndighet begära öppenhållning eller anordnande av extra förbindning. Då brandfaran är överstånden, skall brandfogden omedelbart vidtaga åtgärder för att i vanlig ordning återförsätta telefonförbindelserna.

24 §.

Brandfogden, som utövar högsta befälet över brandrotens släckningsstyrka, äger enligt eget omdöme avgöra, huru släckningsbefälet skall utövas å brandplatsen, när han skall avlösas m. m.

25 §.

Den, som deltager i släckning av skogseld, är pliktig att ovillkorligen efterkomma överordnads i tjänsten givna befallningar.

Allt brandbefäl skall under släckningsarbetet vinnlägga sig om att uppehålla förbindelsen med närmaste överordnad.

Anm. Vid avgivande av rapporter och meddelande av order, där sådant under skogseldsläckning ej kan muntligen verkställas, kunna blanketter enligt formulär nr 4 och 5 användas.

26 §.

Vid mera långvarigt släckningsarbete skall brandfogden tillse, att manskap för avlösning i god tid uppbådas.

Vid tillfälligt hemlov skall å kontrollkortet anteckning av brandbefäl göras rörande tiden för såväl hemlovet som för förnyad inställelse å angiven mötesplats. Det åligger brandbefäl att hålla noggrann tillsyn över att meddelade föreskrifter om förnyad inställelse av släckningsskyldiga iakttagas.

27 §.

Det åligger brandfogden eller hans ställföreträdare att hos landsfiskalen i orten, så fort ske kan, anmäla varje skogseld samt att hålla landsfiskalen underrättad om släckningsarbetets fortgång i och för manskaps uppbådande eller länsstyrelsens ingripande med förordnande av särskild befälhavare, militärhandräckning eller dylikt.

Anm. Härmed avses, som tidigare framhållits, att bland annat åvägabringa förutsättningar för länsstyrelsen att, då så erfordras, snabbt och tidigast möjligt vidtaga åtgärder av omförmält slag. Biträde av militär bör begränsas till vad som kan anses vara oundgängligen nödvändigt. Det kan ofta vara tillräckligt att påkalla visst slag av militärbiträde, såsom signalavdelning, telefongrupp, flygplan för spaning etc. Behovet härav skall i varje fall av vederbörande övervägas och till landsfiskalen meddelas.

28 §.

Sedan det egentliga släckningsarbetet blivit avslutat, skall manskapet hemförlovas.

Om eftersläckningen påkallar särskild vakthållning, skall brandfogden eller hans ställföreträdare träffa anstalter härför. Efter slutlig avsyning av brandplatsen skall det kvarlämnade vaktmanskapet meddelas särskilt hemlov.

29 §.

Då hemlov meddelats, skall tillgängligt brandbefäl härom göra anteckning å kontrollkorten, som därefter överlämnas till brandmästaren för att av honom behållas. Vid hemförlovningen skall deltagare i släckningsarbetet till brandmästaren göra de framställningar om ersättning för skada till följd av släckningsarbetet, vartill han anser sig äga fog. Ifrågavarande framställningar ävensom uppgifter rörande den tid, vari vederbörande deltagit i arbetet, samt den utsträckning, vari transportmedel använts, skola av

brandmästaren överlämnas till brandfogden, som på grundval härav skall till länsstyrelsen avgiva förslag rörande utbetalande av ersättningar.

Sedan släckningsarbetet avslutats skola de redskap, som avses i 19 §, omedelbart uppräknas och granskas för att därefter genom brandfogdens försorg ofördröjligen underkastas nödiga reparationer.

KAP. H.

Om ersättningar.

30 §.

Brandfogden är berättigad att av kommunala medel uppbära gottgörelse för med uppdraget förenade kostnader till skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton, resor o. dyl. utgifter med ett belopp av ..... kronor per år. Över medel, som hava blivit ställda till hans förfogande, skall föras bok, vilken avslutas för kalenderår.

För sitt arbete åtnjuta brandfogden och vice brandfogden ersättning av kommunen enligt följande grunder: .....

Brandfogdens räkenskaper och förvaltning samt åt honom anförtrodda släckningsredskap m. m. skola årligen granskas av två för ett år i sänder av kommunen utsedda revisorer, som över sina iakttagelser skola avgiva berättelse före mars månads utgång nästföljande år.

Anm. Det är önskvärt, att medel i kommunens stat ställas till brandfogdens förfogande för bestridande av utgifter i samband med hans uppdrag. Av största vikt är att tillräckliga medel anslås för bekostande av den vakthållning under tid av fara för skogseld, varom tidigare (se anm. till 8 §) nämnts.

31 §.

Vid bestämmande av ersättning för deltagande i släckning av skogseld, varom i 20 § av skogseldslagen talas, iakttages bland annat, att gottgörelse ej bör utgå till den, som haft direkt personligt intresse av skogseldsläckningen. Sådan ersättning må ej uppbäras av brandfogde eller vice brandfogde.

Anm. Med hänsyn till den betydelsefulla och krävande funktion, beredskapsman innehar, bör han kunna erhålla förhöjd ersättning. — Begångna förseelser, visad ovillighet eller annan försumlighet vid eldsläckningsarbetet böra medföra nedsättning eller indragning av ersättning. Därest gemensam proviantering på statens bekostnad varit anordnad, torde detta vid fastställande av ersättning böra beaktas.

32 §.

Då gemensam proviantering anordnats, skall av brandfogden bestyrkt räkning för prövning och likvidering, insändas till länsstyrelsen.

KAP. I.

Ansvarsbestämmelser.

33 §.

Är brandfogde eller vice brandfogde försumlig i fullgörandet av sina åligganden, straffes med dagsböter.

Brandmästare, uppbådare, brandförman eller motsvarande vice befattningshavare ävensom beredskapsman, som bryter mot vad i 12, 13 eller 14 § eller

15 § första stycket eller 16 § andra stycket finnes stadgat, ävensom den, som ej ställer sig till efterrättelse vad i 25 § första stycket föreskrives, straffes jämväl med dagsböter.

Till straff enligt denna skogsbrandordning må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Förslag nr 2.

De särskilt i de två nordligaste länen rådande förhållandena kunna nödvändiggöra, att inom brandroten finnes en stab av kvalificerat brandbefäl utan speciellt uppdrag men med skyldighet att under brandfogdens eller vice brandfogdens frånvaro föra självständigt befäl över manskapet vid släckning av utbruten skogseld och i övrigt biträda brandfogden i befälsutövningen på det sätt, denne finner lämpligt.

Vid utarbetande av skogsbrandordning för dylika fall torde den brandordning, som här framlagts som förslag nr 1, kunna tjäna till ledning med iakttagande av följande kompletteringar. Nu ifrågavarande brandbefäl har därvid benämnts reservbefäl.

6 §.

Paragrafen fullständigas i så måtto, att även reservbefälet under tjänstgöring skall bära av kommunen anskaffade och underhållna tjänstetecken av samma art och beskaffenhet som brandfogdens och vice brandfogdens. Inskriptionen å armbindel bör vara »reservbefäl».

9 §.

Förteckning över skogsbrandfunktionärer inom brandroten skall även upptaga reservbefälet.

11 §.

Här upptages en bestämmelse, att brandfogden skall utse lämpligt antal reservbefäl, som utan att tillhöra någon brandkrets skola tjänstgöra som befäl vid skogseld.

I särskild paragraf bör föreskrivas, att reservbefälsperson, som varsnar eller erhåller underrättelse, att skogseld utbrutit inom brandroten, genast skall inställa sig å brandplatsen och där självständigt leda släckningsarbetet till dess brandfogde eller vice brandfogde övertager befälet. Därjämte skall han vara skyldig, att, efter kallelse av brandfogden, inställa sig vid skogsbrand.

Till reservbefäl, som skall erhålla instruktion av brandfogden, bör utses skogligt kunniga och erfarna män. Det reservbefäl, som först infinner sig vid brandplats, skall där föra befäl till dess brandfogden annat förordnar. Om så finnes lämpligt kan reservbefälet efter duglighet och erfarenhet uppföras å en brandroterulla, och äger lägre nummer å rullan taga befäl över högre nummer. Ett lämpligt antal av de främsta å varje brandroterulla kan sammanföras å en gemensam förteckning, länsrulla, som bestämmer befälsrätten mellan reservbefäl inom olika brandrotar. Reservbefäl, som icke uppförts å länsrulla, äger ej taga befäl i annan brandrote i konkurrens med reservbefäl därifrån.

16 §.

Jämväl reservbefälsperson skall vara beredd att under skogseldsäsongen snabbt rycka ut. Han skall ställa sig brandfogdens i tjänsten givna föreskrifter till efterrättelse samt utöva det befäl, som av brandfogden ålägges. Till den senare skall han ofördröjligen lämna meddelande om utbruten skogseld, som kommit till hans kännedom.

33 §.

Om så anses behövligt må denna paragraf fullständigas med ansvarsbestämmelser jämväl för reservbefäl.

Förslag nr 3.

Det kan tänkas, att en skogsbrandordning enligt förslag nr 1 anses nödvändig för att ordna brandförsvaret, men att förhållandena i övrigt i regel icke torde påkalla mobilisering vid skogseld av samtliga släckningsskyldiga. Detta kan exempelvis inträffa i trakt, som på grund av där befintliga samhällen, industriella anläggningar m. m. är mycket folkrik.

I sådant fall synes icke nödvändigt att jämlikt 10 § förslag nr 1 å kontrollkort registrera samtliga släckningsskyldiga. Det kan för ändamålet vara nöjaktigt, om ett begränsat antal personer utses att tjänstgöra i första eller andra uppbådet. Å den brandstyrka, som därigenom upprättas, tillämpas de i förslag nr 1 givna bestämmelserna. Övriga släckningsskyldiga stå sedan som en extra reserv — ett tredje uppbåd — vilken tillkallas endast i sista hand.

Vid bestämmandet av första och andra uppbådets manskapsstyrka skall självfallet den rena landsbygdsbefolkningen i första hand tagas i anspråk.

Förslag nr 4.

Därest risken för skada av skogseld är obetydlig och för brandskyddet erfordras väsentligt mindre omfattande åtgärder än de härovan behandlade, kan till vägledning för skogsbrandordningarnas utarbetande tjäna nedanstående förslag. Detta torde, med av ortsförhållandena betingade jämkningar, kunna användas i tätare bebyggda trakter, där skog förekommer i ringa utsträckning och kommunikationsmöjligheterna äro goda.

Skogsbrandordning.

för ..... brandrote av ..... socken, upprättad jämlikt 18 § av lagen om förekommande och släckning av skogseld den ..... 19 .... och fastställd av länsstyrelsen enligt resolution den ..... 19 ....

KAP. A.

Om skogsbrandordningens tillämpningsområde.

1 §.

.....
.....
.....

Anm. Se anm. till 1 § förslag nr 1.

KAP. B.

Om förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter.

2 §.

Förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter handhaves av kommunalnämnden. För handläggning av hithörande ärenden sammanträder

kommunalnämnden så ofta omständigheterna det påkalla och jämväl när det äskas av länsstyrelsen eller brandfogde.

Då ärende, som rör skogsbrandväsendet, förekommer till behandling inför kommunalnämnden, skall det föredragas av vederbörande brandfogde; och åligger det denne att, då hans uppfattning avviker från kommunalnämndens, om sin mening låta göra anteckning till protokollet. Av de fattade besluten skall länsstyrelsen omedelbart erhålla del genom protokollsutdrag.

Anm. Se anm. till 2 § förslag nr 1.

3 §.

Det tillkommer kommunalnämnden: att uppgöra förslag till skogsbrandordningar och ändring i dessa; att årligen avgiva förslag till stat för skogsbrandväsendet under det nästföljande året; att övervaka anskaffandet av brand- och sjukvårdsmateriel; att i skogsbrandväsendet rörande angelägenheter avgiva de yttranden, som av vederbörande myndigheter infordras, samt att i övrigt främja allt, som kan åvägabringa ett tillfredsställande brandskydd.

Anm. Se anm. till 3 § förslag nr 1.

KAP. C.

Om brandfogde och vice brandfogde.

4 §.

Förutom vad i gällande lag eller eljest kan vara förskrivet, åligger det brandfogden: att övervaka efterlevnaden av skogseldslagen, denna brandordning eller vad eljest i ämnet kan finnas stadgat samt att till laga beivran anmäla brott mot sålunda meddelade föreskrifter; att vårda sig om, att rotens brandväsen är efter förhållandena nöjaktigt ordnat samt att, då för sådant ändamål anslag av kommunens medel eller förändring eller tillägg i skogsbrandordningen erfordras, därom göra framställning till kommunalnämnden, att före januari månads utgång till landsfiskalen i orten avgiva statistisk redogörelse enligt fastställda grunder över nästföregående års skogseldar inom brandroten, samt att, på kommunens bekostnad deltaga i de kurser i skogseldsläckning m. m., som för brandfogdar kunna bliva anordnade.

5 §.

Vice brandfogden åligger: att biträda brandfogden i dennes åligganden; att, då brandfogden är hindrad, fullgöra de med hans befattning förenade åligganden, samt att på kommunens bekostnad deltaga i kurser, varom förmäles i 4 §.

6 §.

Brandfogden och vice brandfogden skola under tjänstgöring bära av länsstyrelsen fastställda tjänstetecken. Dessa anskaffas och underhållas på kommunens bekostnad.

Anm. Se anm. till 6 § förslag nr 1.

7 §.

Brandfogden och vice brandfogden skola under tiden ..... vara beredda att träda i tjänstgöring och vid resor inom brandroten vidtaga sådana åtgärder, att de äro lätt anträffbara.

Om brandfogden under tid, som nu nämnts, för mer än ett dygn begiver sig utom rotens område, skall han dessförinnan i sitt ställe sätta vice brandfog-

den. Därest vice brandfogden för mer än ett dygn begiver sig utom rotens område, skall han därom underrätta brandfogden.

Brandfogden och vice brandfogden få under sagda tid icke samtidigt vistas utom brandrotens område utan att hava i sitt ställe satt av kommunalnämndens ordförande godkänd ställföreträdare.

Anm. Se anm. till 7 § förslag nr 1.

KAP. D.

Om uppbådare och beredskapsman.

8 §.

Inom varje brandrote skall brandfogden för samma tid, för vilken han blivit förordnad, utse en uppbådare och en vice uppbådare samt lämpligt antal beredskapsmän. Ifrågavarande funktionärer skola av brandfogden erhålla instruktion rörande sina uppdrag.

Anm. Se anm. till 11 § förslag nr 1, tillämpliga delar.

9 §.

Uppbådare är, förutom vad nedan stadgas, skyldig dels att på brandfogdens anmodan och i den ordning, denne bestämmer, skyndsamt sammankalla släckningsskyldiga, dels ock att vid skogseld ständigt uppehålla kontakt med brandfogden samt efter dennes order verkställa kallelser och uppbåd ävensom i övrigt gå brandfogden tillhanda.

Vice uppbådare åligger att biträda uppbådaren samt att, då den senare är hindrad, fullgöra dennes åligganden.

10 §.

Beredskapsman åligger att vid erhållen kännedom om att skogseld utbrutit inom brandroten utan särskild kallelse snabbast möjligt begiva sig till brandplatsen och där påbörja släckningsarbetet.

Den beredskapsman, som först infunnit sig å brandplats, för befäl över övriga tillstädeskommande till dess brandfogden anlänt. Han skall sörja för att brandfogden hålles underrättad om släckningsarbetets fortgång.

11 §.

Uppbådare, vice uppbådare och beredskapsman skola under tid, som i 7 § sägs, vara beredda att på kortast möjliga tid träda i tjänstgöring.

De äro skyldiga att ställa sig brandfogdens i tjänsten givna föreskrifter till efterrättelse samt att mottaga och utöva det befäl, som av brandfogden ålägges. Då de erhållit kännedom om timad skogseld, skola de ofördröjligen meddela brandfogden härom.

KAP. E.

Om mobiliseringsplan.

12 §.

Brandfogden skall till ledning för uppbådare årligen före mars månads utgång tillställa denne uppgift å sättet för de släckningsskyldigas sammankallande samt förteckning å beredskapsmän inom brandroten.

KAP. F.

Om förfarandet vid skogseld.

13 §.

Uppbådare och brandförman skola tillse, att utfärdad kallelse noggrant och utan uppskov hörsammas av envar släckningsskyldig, som icke kan visa laga förfall.

Efter fullgjort uppdrag skall uppbådaren begiva sig till av brandfogden anvisad plats för att där fullgöra av brandfogden lämnade uppdrag.

Anm. Det bör ankomma på uppbådare att tillse, att lämpliga släckningsredskap medföras av de uppbådade enligt instruktion av brandfogden.

14 §.

Uppbådat släckningsmanskap skall vid mötesplatsen omhändertagas av brandfogden eller hans ställföreträdare och indelas i arbetslag. Innan manskapet lämnar mötesplatsen under vederbörandes befäl, skall förteckning upprättas över de personer, som kommit tillstädes. Förteckningen skall jämväl inrymma uppgift över medförda redskap och anteckningar rörande deras beskaffenhet.

15 §.

Brandfogden, som utövar högsta befälet över brandrotens släckningsstyrka, äger enligt eget omdöme avgöra, huru släckningsbefälet skall utövas å brandplatsen, när han skall avlösas m. m.

16 §.

Uppbådat släckningsmanskap är pliktigt att under tjänstgöring vid skogseld ovillkorligen efterkomma överordnads i tjänsten givna befallningar.

17 §.

Vid mera långvarigt släckningsarbete skall brandfogden tillse, att manskap för avlösning i god tid uppbådas.

Vid tillfälligt hemlov skall anteckning göras rörande tiden för såväl hemlovet som för förnyad inställelse å angiven mötesplats. Det åligger brandfogden att hålla noggrann tillsyn över, att meddelade föreskrifter rörande förnyad inställelse av släckningsskyldiga iakttagas.

18 §.

Det åligger brandfogden eller hans ställföreträdare att hos landsfiskalen i orten, så fort ske kan, anmäla varje skogseld, samt att hålla landsfiskalen underrättad om släckningsarbetets fortgång i och för manskaps uppbådande eller länsstyrelsens ingripande med förordnande av särskild befälhavare, militärhandräckning eller dylikt.

Anm. Se anm. till 27 § förslag nr 1.

19 §.

Sedan det egentliga släckningsarbetet blivit avslutat, skall manskapet hemförlovas.

Om eftersläckningen påkallar särskild vakthållning, skola anstalter träffas härför. Efter slutlig avsyning av brandplatsen skall det kvarlämnade vaktmanskapet meddelas särskilt hemlov.

20 §.

Då hemlov meddelats, skall brandfogden härom göra anteckning. Vid hemförlovning skall deltagare i släckningsarbetet till brandfogden göra de framställningar om ersättning för skada till följd av arbetet, vartill han anser sig äga fog. På grundval av dessa framställningar samt den tid, vari vederbörande deltagit i släckningsarbetet, ävensom den utsträckning, vari transportmedel därvid använts, skall brandfogden till länsstyrelsen avgiva förslag rörande utbetalande av ersättningar.

KAP. G.

Om ersättningar.

21 §.

Brandfogden är berättigad att av kommunala medel uppbära gottgörelse för med uppdraget förenade kostnader till skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton, resor o. dyl. utgifter med ett belopp av ..... kronor per år. Över medel, som hava blivit ställda till hans förfogande, skall föras bok, vilken avslutas för kalenderår.

För sitt arbete åtnjuta brandfogden och vice brandfogden ersättning av kommunen enligt följande grunder: .....

Brandfogdens räkenskaper och förvaltning samt åt honom anförtrodda släckningsredskap m.m. skola årligen granskas av två för ett år i sänder av kommunen utsedda revisorer, som över sina iakttagelser skola avgiva berättelse före mars månads utgång nästföljande år.

Anm. Se anm. till 30 § förslag nr 1.

22 §.

Vid bestämmande av ersättning för deltagande i skogseldsläckning, varom i 20 § av skogseldslagen talas, iakttages bland annat, att gottgörelse ej bör utgå till den, som haft direkt personligt intresse av släckningen. Sådan ersättning må ej uppbäras av brandfogde eller vice brandfogde.

Anm. Se anm. till 31 § förslag nr 1.

KAP. H.

Ansvarsbestämmelser.

23 §.

Är brandfogde eller vice brandfogde försumlig i fullgörandet av sina åligganden, straffes med dagsböter.

Uppbådare eller vice uppbådare eller beredskapsman, som bryter mot vad i 9 § eller 10 § första stycket finnes stadgat ävensom den, som ej ställer sig till efterrättelse vad i 16 § föreskrives, straffes jämväl med dagsböter.

Till straff enligt denna skogsbrandordning må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 23 oktober 1936.

Närvarande:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 14 februari 1936, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om förekommande och släckning av skogseld.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet H. F. Knagenhielm Karlsson.

Förslaget föranledde följande yttranden.

5 §.

Lagrådet:

Av förarbetena synes framgå, att den med bestämmelserna i förevarande paragraf avsedda verkan icke sträcker sig längre än till själva utförandet av de rensningsåtgärder å skogsmark utmed järnvägslinje, vilka ansetts vara av betydelse för att förekomma skogseld i följd av antändning från lokomotiv. Att genom detta stadgande markägaren skulle i avseende å straff- eller skadeståndsskyldighet komma i annan ställning än som följer av gällande rätt lärer således ligga utanför förslagets syfte. En dylik begränsning, vilken i detta sammanhang måste synas naturlig och riktig, kan dock med den avfattning paragrafen erhållit icke anses till fullo iakttagen. En omformulering är fördenskull att förorda.

Att i samband med åtgärder till förekommande av skogseld särskilda bestämmelser rörande järnvägarna kunna ifrågakomma, har föranletts av den fara, som framkallas genom eldspridning från lokomotiv. Denna grund för bestämmelser av dylikt slag bortfaller i den mån järnvägarna övergå till elektrisk drift. Från denna synpunkt är emellertid icke någon erinran att göra emot förevarande paragraf, då den ökade fara för skogseld, vilken där förutsättes, icke är för handen vid elektrifierad järnväg, och för övrigt järnvägsförvaltnings medverkan till rensningsåtgärdernas utförande icke angi-

ves såsom en förpliktelse utan allenast såsom en rätt. Däremot måste ifrågasättas huruvida beträffande de järnvägar, för vilka en rätt att ingripa med åtgärder för detta ändamål fortfarande är av betydelse, det kan vara lämpligt att låta stadgandet gälla endast för det fall att brandfogde ej finnes. Med hänsyn till bestämmelserna i 7 § och den tillämpning av dessa, som enligt förarbetena är åsyftad, måste det nämligen anses helt stridande mot lagens grunder, om brandfogde komme att saknas i trakter, där sådan järnväg går fram genom skogsmark av någon avsevärd omfattning. Praktiskt sett lärer därför det föreslagna stadgandet i vad det rör järnvägsförvaltning kunna betecknas såsom nära nog innehållslöst. Utan olägenhet synes i detta avseende järnvägsförvaltningen kunna erhålla lika befogenhet med brandfogden. Tydligen bör förutsättas, att en dylik befogenhet icke begagnas med mindre markägaren, där så lämpligen och utan dröjsmål kunnat ske, förut anmanats att genast verkställa de ifrågavarande åtgärderna. Särskild föreskrift härom torde emellertid icke böra meddelas i lagen, då efter all sannolikhet ett sådant tillvägagående ändock kommer att iakttagas och det med hänsyn till vikten av att åtgärderna omedelbart utföras är angeläget att undvika all onödig omgång.

Under åberopande av vad sålunda anförts tillstyrker lagrådet, att åt förevarande paragraf gives ungefär den lydelse, att hava efter skogsavverkning invid järnväg på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder ej vidtagits till förhindrande av att genom avverkningen uppstår ökad fara för skogseld, äger brandfogden eller järnvägsförvaltningen att på markägarens bekostnad verkställa de behövliga åtgärderna.

6 §.

Lagrådet:

Stadgande om länsstyrelses övervakning av skogsbrandväsendet meddelas först i 14 §. Då emellertid redan i tidigare paragrafer förekomma bestämmelser, grundade på denna länsstyrelsens befogenhet, synes det lämpligt att stadgandet upptages såsom andra stycke i 6 §. Härigenom vinnes, att med större klarhet kommer att framgå vem det tillhör att pröva, huruvida skogsbrandväsendet må anses tillfredsställa skäliga anspråk.

Genom stadgandet i förevarande paragraf lägges skyldigheten att vidmakthålla ett tillfredsställande skogsbrandväsen å varje särskild kommun. Enligt 7 § och andra bestämmelser i förslaget framstår emellertid brandroten såsom en särskilt skapad enhet för skogsbrandväsendets handhavande, och brandrote kan bestå av en eller flera kommuner eller del av kommun. Flerstädes i förslaget meddelas stadgande angående kommun, som rätteligen bör avse brandrote. En mera enhetlig och följdriktig terminologi torde kunna erhållas, om i förevarande paragraf utsäges, att skyldigheten att vidmakthålla skogsbrandväsendet skall åligga kommunerna samt att dessa för fullgörande av detta åliggande skola indelas i brandrotar. Härav lärer följa, att skyldigheten att i varje särskilt fall svara för skogsbrandväsendets vidmakthållande kommer att åvila brandroten. I 7 §, som bibehål-

les oförändrad, meddelas närmare bestämmelser om kommunernas indelande i brandrotar. Därefter bör lämpligen i 8 § inarbetas föreskrift om kommuns skyldighet att svara för den brandrotes förpliktelser, vari kommunen ingår, samt om kommunens befogenhet att utöva brandrotens rättigheter. Vinner vad sålunda föreslagits beaktande, böra även vissa ändringar vidtagas i 9, 11, 13 och 15 §§.

8 §.

Lagrådet:

Paragrafens avfattning kan giva anledning till det antagandet att åt här avsedda förvaltningsorgan skulle anförtros en befogenhet av mer vittgående karaktär än som enligt kommunallagstiftningen i allmänhet tillkommer dem. Då detta ej lärer vara avsett, torde avfattningen böra något jämkas.

Förslaget innehåller ej särskilda regler om huru förvaltningen skall ordnas för det fall att två eller flera socknar blivit förenade till en brandrote. I motiveringen uttalas härom (vid 7 §) allenast dels att de ekonomiska spörsmål, som uppstå vid sammanslagning, äro av sådan beskaffenhet, att de lämpligen böra lösas genom överenskommelse kommunerna emellan, dels ock att, då länsstyrelsen har att pröva fråga om kommuners förening till en brandrote, givetvis måste tillses att kommunerna träffat erforderliga anordningar rörande den ifrågasatta brandrotens ekonomiska angelägenheter.

För att bereda erforderlig fasthet åt en sådan brandrotes organisation och åt förvaltningen av dess angelägenheter synes det önskvärt, att de däri ingående kommunerna sammansluta sig till kommunalförbund. I den mån så ej sker, är det nödvändigt, att mellan kommunerna träffas överenskommelse angående gemensamma förvaltningsorgan, grunderna för förvaltningens utövande, bestridande av erforderliga utgifter m. m. En erinran härom synes böra inflyta i lagtexten.

I fråga om införande i denna paragraf av en föreskrift angående kommuns förhållande till brandroten hänvisar lagrådet till sitt yttrande vid 6 §.

9 §.

Lagrådet:

Bestämmelserna i andra stycket torde i stället för kommun böra avse brandrote.

Justitierådet Sandström, med vilken *justitierådet Afzelius* i huvudsak instämde:

Enligt nu gällande lag utgör brandfogdesysslan en kommunal förtroendepost. Brandfogde utses av kommunalstämma eller av stadsfullmäktige under viss kontroll av länsstyrelsen. Arvode kan utgå enligt beslut av nämnda kommunala organ men är icke obligatoriskt. Förslaget däremot gör brandfogden till en kommunal befattningshavare, som utses av länsstyrelsen efter kommunens hörande och till vilken skall utgå arvode.

Det kan väl icke förnekas att förslaget i jämförelse med nuvarande för-

hållanden erbjuder större garanti för att posten skall bliva besatt med kompetent innehavare och att förslagets genomförande därigenom skulle bidraga till en förhöjd effektivitet i brandskyddsväsendet. Emellertid måste det sättas i fråga huruvida tillräckliga skäl finnas för att i förevarande avseende offra den kommunala självbestämningsrätten. Brandfogdens uppgift, särskilt i vad det gäller ledandet av eldsläckningsarbetet, är visserligen ansvarsfullt och maktpåliggande, men detsamma kan sägas i lika hög grad vara fallet med många av de kommunala uppdrag, vilka tillsättas av de kommunala representationerna. Det torde, i varje fall på de flesta håll, bliva mycket sällan som brandfogdens tjänster komma att tagas i anspråk för ledandet av eldsläckningsarbete, och med undantag möjligen för den jämförelsevis korta tid, som i början kan åtgå för att organisera en släckningsberedskap sådan som förslaget åsyftar, torde posten åtminstone i regel ej bliva särdeles betungande. Varken arbetets natur eller dess omfattning synes fördenskull i och för sig böra föranleda en annan ordning beträffande postens tillsättande än i fråga om kommunala uppdrag i allmänhet. Det saknas också skäl att antaga att de beslutande kommunala organen icke skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla uppgiften att utse brandfogdarna. I den mån brister påpekats i detta hänseende förefaller det sannolikt att de mindre berott på systemet såsom sådant än därpå att vikten av ifrågavarande angelägenhet icke stått tillräckligt klar för vederbörande kommuner. Det finnes all anledning tro att önskvärd effektivitet skall kunna uppnås med bibehållande av den nuvarande ordningen, endast det tillses att från auktoritativt håll föras fram lämpliga kandidater. I sådant avseende kunde tänkas att skogsvårdsstyrelsernas erfarenhet ställdes till de beslutande kommunalorganens förfogande på det sätt att valet skulle ske efter förslag av vederbörande styrelse. Utöver de i remissprotokollet föreslagna åtgärderna för höjande av organisationens effektivitet kunde dessutom ifrågasättas att anordna en konsulentbefattning, vars innehavare hade till uppgift att inspektera brandskyddsväsendet och tillhandagå med råd.

De synpunkter som sålunda framförts torde förtjäna så mycket mera beaktande som den ståndpunkt förslaget intager i fråga om sättet för brandfogdepostens tillsättande haft till följd den ändring som föreslås i arvodesfrågan. Visserligen har i betänkandet såsom skäl för förslagets ståndpunkt i denna del åberopats jämväl det krävande och ansvarsfulla arbete som är förenat med brandfogde- och vice brandfogdeposterna. Utan att underskatta detta arbete torde man emellertid, såsom redan antytts, kunna utgå ifrån att brandfogdeposten i regel ej ens efter den nya organisationen skall bliva särdeles betungande. På många håll måste förhållandena antagas vara sådana att ett arvode överhuvud taget icke är påkallat. Det synes därför vara lämpligast att såsom för närvarande lämna åt kommunen att bestämma huruvida arvode skall utgå. Med förslagets ståndpunkt kan lätt inträffa att, sett från det allmännas synpunkt, kostnaderna för den nya organisationen bliva större än som motsvarar den ökade effektiviteten.

Med hänsyn till vad sålunda anförts synes det böra tagas under över-

vägande huruvida icke såsom i nu gällande lag brandfogde- och vice brandfogdeposterna alltjämt böra anordnas såsom kommunala förtroendeposter utan obligatoriskt arvode. Därest så finnes böra ske, skulle därav föranledas vissa ändringar i 9, 11, 13 och 15 §§.

11 §.

Lagrådet:

»Kommun» torde här böra utbytas mot »brandrote».

12 §.

Lagrådet:

Förslaget innehåller ej uttrycklig bestämmelse om huru beslut angående antagande av skogsbrandordning skall fattas. Av en jämförelse med 15 § 1 mom. kan emellertid slutas, att sådant avgörande skall ankomma å kommun. För att tydligen må komma till uttryck, huru med hänsyn till brandroteindelningen i särskilda fall skall förfaras, torde i förevarande paragraf såsom andra stycke böra införas ett stadgande av innehåll, att beslut om antagande av skogsbrandordning fattas av den eller de kommuner, som bilda brandroten, eller, där brandroten utgör del av kommun, av kommunen. Härvid må erinras att, om i förekommande fall kommuner ej enas om brandordning för den brandrote, vari de ingå, länsstyrelsen jämlikt 15 § kan meddela föreskrift i ämnet.

Bland bestämmelser som skola ingå i skogsbrandordning nämnas i andra stycket av förevarande paragraf sådana som röra den förvaltande myndighetens ävensom brandfogdes och vice brandfogdes åligganden och befogenheter. I sista stycket angives att för överträdelse av skogsbrandordningens föreskrifter må stadgas böter högst trehundra kronor. Av bestämmelse i 23 § följer vidare, att till sådana böter ej må dömas, »om förseelsen är enligt allmänna strafflagen belagd med strängare straff».

Med hänsyn till de uppgifter, som ankomma å brandfogde och vice brandfogde, samt ordningen för deras tillsättande lärer tvekan ej kunna råda därom, att de äro underkastade stadgandena i 25 kap. strafflagen. Enahanda torde förhållandet vara med »den förvaltande myndigheten» (jfr 8 §). Med avseende å innehavarna av dessa uppdrag böra straffbestämmelser därför icke upptagas i skogsbrandordningen. Även i övrigt lärer böra undvikas att förseelse, som i allmän lag — närmast skogseldslagen — är belagd med straff, göres till föremål för straffstadgande i skogsbrandordning. Till utmärkande härav synes i sista stycket av förevarande paragraf böra infogas det förbehåll, att böter ej må stadgas, där å förseelsen kan följa straff efter allmän lag.

Av de bestämmelser, genom vilka förslaget avser att höja effektiviteten av skogsbrandskyddet, lärer den i förevarande paragraf upptagna, varigenom brandordning göres obligatorisk, vara en av de viktigare. För den brand-

beredskap som kommer att anordnas torde brandordningen i stor utsträckning bliva bestämmande. Det är därför av vikt att kommunerna vid utarbetandet av dessa äga tillgång till lämplig handledning. Skogsbrandkommittén hade också uppgjort en sådan, innehållande åtskilliga normalförslag till brandordning. Denna handledning har fogats såsom bilaga till remissprotokollet. Departementschefen uttalar emellertid såsom sin mening, att kommitténs normalförslag synas förutsätta en alltför vidlyftig organisation och att de såväl med hänsyn härtill som på grund av de vidtagna ändringarna i kommitténs lagförslag icke kunna komma till användning i oförändrat skick. Tydligen avses att vid den prövning och fastställelse av brandordning, som skall ankomma på länsstyrelsen, särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att brandordning får det innehåll som med hänsyn till omständigheterna är i varje särskilt fall skäligt och lämpligt. På grund av den betydelse brandordningen kommer att erhålla torde det vara önskvärt, att kommitténs handledning överarbetas och att kommunerna i god tid erhålla tillfälle att taga kännedom om det resultat, som kan komma att framgå av denna överarbetning.

13 §.

Lagrådet:

Även bestämmelserna i förevarande paragraf synas böra hänföra sig till brandrote i stället för till kommun.

De föreskrifter, som innefattas i paragrafens andra punkt, torde näppeligen vara av beskaffenhet att behöva upptagas i lagen, utan lärer det kunna överlämnas åt brandroten att, i samband med upprättande av skogsbrandordning eller eljest, därom bestämma. Vad särskilt angår den här omnämnda förteckningen synes det kunna vara av större praktiskt värde, ej minst av hänsyn till stadgandena i 18 §, om, i stället för förteckningens befordrande till trycket och dess tillhandahållande åt allmänheten, det fastställdes, att en dylik förteckning skall finnas anslagen å lämpliga ställen inom brandrotens område. I detta avseende torde emellertid en bestämmelse i skogsbrandordningen göra tillfyllest.

14 §.

Lagrådet:

Vid 6 § har lagrådet tillstyrkt att dit överflyttas det i förslaget under förevarande paragraf upptagna stadgandet. Ett godkännande härav medför ändrad paragrafbeteckning i efterföljande del av förslaget.

15 §.

Lagrådet:

I 1 mom. första stycket torde av skäl, som framgå av lagrådets yttrande vid 6 §, ordet »kommuns» böra utgå.

Av enahanda skäl lära i 2 mom. orden »kommun» och »kommunen» böra ersättas med »brandrote» och »brandroten».

16 §.

Lagrådet:

Enligt andra punkten i förevarande paragraf skall, därest eld berör eller hotar två eller flera brandrotar, befälet vid släckningen utövas av den brandfogde, å vars område elden utbrutit.

I regel torde det väl förhålla sig så, att den brandfogde, inom vars område elden uppstått, är den som först kommer att taga befattning med släckningsarbetet; och han bör då jämväl i fortsättningen ensam utöva befälet. Men förhållanden kunna naturligtvis inträffa, då brandfogde för brandrote, dit elden spritt sig eller hotar att sprida sig, blir den som i första hand kommer att omhänderhava organisationen och ledningen av arbetet med släckningen. I sådant fall synes också befälsrätten under det vidare släckningsarbetet lämpligen böra utövas av honom allena. För övrigt kan också den situation föreligga att det är oklart, inom vilken brandrote elden utbrutit. Av det nu sagda torde följa att den för här åsyftade fall såsom ovillkorlig uppställda regeln om befälsrättens utövande måste anses mindre tillfredsställande. Något praktiskt behov av en uttrycklig lagbestämmelse som reglerar nu omhandlade befälsfråga torde näppeligen föreligga. Det lärer nämligen icke finnas anledning antaga annat än att i de särskilda fall, då frågan kan komma upp, vederbörande brandfogdar på överenskommelsens väg ordna frågan på det med hänsyn till förhållandena mest lämpliga sättet. Härvid bör tillika beaktas, att enligt sista punkten i paragrafen länsstyrelsen äger förordna befälhavare, därest elden tagit eller befaras skola taga större omfattning. På grund av vad sålunda anförts finner lagrådet andra punkten i paragrafen böra utgå.

23 §.

Lagrådet:

Anledning synes ej föreligga att i denna lag införa sådan bestämmelse angående upprepad förseelse som innefattas i tredje stycket av förevarande paragraf. I flertalet dylika fall, om vilka här kan bliva fråga, torde 4 kap. 2 § strafflagen erhålla tillämpning, och därest i övrigt något under bestämmelsen hänförligt fall skulle förekomma, lärer ett undantagsstadgande sådant som det här föreslagna icke vara behövligt. Stycket torde därför böra utgå.

Med hänsyn till det olämpliga uti att skogsbrandordning skulle kunna innehålla bestämmelse om straff för överträdelse, som hemfaller under stadgande i allmän lag, har lagrådet vid 12 § förordat sådan ändring däri, att dylika bestämmelser icke skola kunna upptagas i skogsbrandordning. Vinner vad sålunda erinrats beaktande, blir en lagregel i enlighet med fjärde stycket i förevarande paragraf ej erforderlig såvitt angår skogsbrandordning, och med avseende å de sannolikt sällsynta fall, då tillämpning av straffbestämmelse i skogseldslagen och av strafflagen skulle kunna samtidigt ifråga-

komma, torde reglerna för s. k. lagkonkurrens eller ock bestämmelserna i 4 kap. strafflagen kunna gälla. Jämväl detta stycke synes fördenskull böra uteslutas.

Slutstadgandet.

Lagrådet:

Då det obligatoriska införandet av skogsbrandordning utgör en av de mera väsentliga nyheterna i förevarande lagförslag och inverkar på flera bestämmelser däri, synes det mindre egentligt och måhända även ägnat att bereda vissa svårigheter, om lagen skulle träda i kraft en avsevärd tid innan de särskilda skogsbrandordningarna skola hava undergått föreskriven behandling. Lämpligare torde vara att låta så lång tid förflyta till ikraftträdandet av den nya och upphävandet av den gällande lagen, att skogsbrandordningar i allmänhet kunna föreligga i färdigt skick vid samma tidpunkt. I sådant syfte synes till bestämmelse om den dag, som finnes böra stadgas för ikraftträdandet, kunna — i stället för vad förslaget innehåller om anstånd med underställning av skogsbrandordning — fogas föreskrift, att om indelning i brandrotar och om skogsbrandordning, avsedda att tillämpas från och med nämnda dag, må jämväl dessförinnan beslutas i enlighet med bestämmelserna i denna lag (jfr t. ex. 126 § 1 mom. byggnadsstadgan den 20 november 1931).

Då brandfogde enligt nya lagen kommer att utses i annan ordning än som för närvarande gäller, lärer utan särskilt stadgande vara tydligt, att sådant uppdrag, som tillkommit under äldre lag, upphör i och med nya lagens ikraftträdande. På länsstyrelserna torde ankomma att vid denna tid brandfogdar och vice brandfogdar finnas tillsatta enligt den nya ordningen.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 december 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson, lagrådets den 23 oktober 1936 avgivna utlåtande över det den 14 februari 1936 till lagrådet remitterade förslaget till lag om förekommande och släckning av skogseld.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll yttrar föredraganden:

I anledning av de från lagrådets sida gjorde erinringarna och med iakttagande av desamma har förslaget blivit inom jordbruksdepartementet överarbetat. Härutinnan torde i huvudsak kunna hänvisas till de inom lagrådet anförda grunderna. Med hänsyn till att stadgandet i det remitterade förslagets 14 § på sätt lagrådet förordat upptagits såsom andra stycke i 6 § av det överarbetade förslaget, har förstnämnda förslags 15 § blivit i det överarbetade förslaget uppdelad på två paragrafer, 13 och 14 §§. Det remitterade förslagets 13 § motsvaras av 15 § i det överarbetade förslaget. Jämväl vissa andra jämkningar av huvudsakligen redaktionell natur hava vidtagits. Närmare redogörelse härför torde icke behöva lämnas.

De under 22 § av det remitterade förslaget upptagna bestämmelserna, avseende ersättning för skada m. m. vid eldsläckning, har jag ansett kunna såsom onödiga uteslutas ur lagen. De efterföljande paragraferna hava på grund härav erhållit ändrad beteckning. Härom ävensom beträffande ett par andra spörsmål, vilka synas böra utförligare behandlas, må anföras följande.

5 §.

En av brandfogdens viktigare uppgifter enligt den föreslagna lagstiftningen är att, då skogsavverkning företages invid järnvägslinje, särskilt sådan som befares med ånglokomotiv eller liknande järnvägsfordon, öva tillsyn däröver, att ökad fara för skogseld icke uppstår genom att timmer, ved, grenar, kvistar, ris eller dylikt efter de avverkade träden kvarlämnas i närheten av järnvägslinjen. Närmare föreskrifter om brandfogdens skyldigheter i förevarande avseende skola intagas i skogsbrandordningen.

Lagrådet har föreslagit, att järnvägsförvaltningarna skola tillerkännas samma befogenhet som brandfogdarna att vidtaga erforderliga röjnings- eller andra åtgärder, därest sådana underlåtas av avverkare eller markägare. Av vad förut sagts i fråga om brandfogdarnas allmänna tillsyns-

skyldighet lärer väl i regel följa, att brandfogdarna komma att inskrida, när dylika omständigheter föreligga. Då emellertid i praktiken fall kunna tänkas uppstå, i vilka det ur olika synpunkter kan vara ändamålsenligt med en rätt för järnvägsförvaltningarna att omedelbart ingripa, har jag ansett mig böra biträda lagrådets förslag i denna del. Jämväl i övrigt har förevarande paragraf omformulerats i enlighet med de av lagrådet föreslagna riktlinjerna.

9 och 11 §§.

Två ledamöter i lagrådet hava ansett det böra tagas under övervägande, huruvida icke såsom i nu gällande lag brandfogde- och vice brandfogdeposterna alltjämt borde anordnas såsom kommunala förtroendeposter utan obligatoriskt arvode. Vad först angår det system, efter vilket ifrågavarande poster böra tillsättas, har jag med hänsyn till de skäl, vilka i samband med remissen till lagrådet anförts till stöd för det remitterade förslagets ståndpunkt härutinnan, ej ansett mig böra frångå nämnda förslag. Vidkommande härefter frågan om arvode åt brandfogde och vice brandfogde torde väl på åtskilliga håll, i varje fall sedan den förberedande organisationen av skogsbrandväsendet genomförts, det med dessa befattningar förenade arbetet icke bliva särskilt betungande. Skyldigheten att övervaka och kontrollera skogsbrandväsendets organisation kommer dock alltid att bestå. Att märka är även, att brandfogde- och vice brandfogdeuppdragen under delar av året komma att medföra en viss begränsning för vederbörande befattningshavare i deras rörelsefrihet. Arvodet behöver ej nödvändigtvis fastställas i ett årligt engångsbelopp utan kan, om så befinnes lämpligare, bestämmas att utgå i form av dagarvode, antingen för både brandfogden och vice brandfogden eller för endera av dem, särskilt då för vice brandfogden. För en sådan anordning bör emellertid förutsättas, att vederbörande befattningshavares skyldigheter blivit tämligen noggrant angivna i skogsbrandordningen samt att erforderliga bestämmelser meddelas rörande kontroll och attestering av arvodesräkningarna. I detta sammanhang kan erinras om att de med brandfogde- och vice brandfogdebefattningarna förenade expenser samt ersättningar till brandfogde och vice brandfogde för deltagande i släckningsarbete ej skola ingå i arvodet utan gottgöras i annan ordning. Med hänsyn till nu anförda omständigheter och då arvodet i fall där befattningen medför endast obetydligt arbete kan sättas så lågt, att brandrotens kostnad därför inskränkes till ett minimum, finner jag mig icke heller i arvodesfrågan böra förorda någon ändring i det remitterade förslaget.

22 och följande §§.

Såsom redan nämnts har jag funnit onödigt, att i lagen intagas bestämmelser av den i 22 § av det remitterade förslaget angivna beskaffenheten. Frågan om ersättning eller belöning av statsmedel i anledning av eldsläckning är närmast en anslagsfråga. Den torde sålunda icke behöva avgöras genom civillag. Jag förutsätter att, därest riksdagen ej fattar beslut i annan riktning, Kungl. Maj:t utan särskilt lagstadgande meddelar bestämmelser angå-

ende dylik ersättning i överensstämmelse med de grunder, som innehållas i det remitterade förslaget och motiven till detta. Nämnas må emellertid, att riksförsäkringsanstalten i anledning av Kungl. Maj:ts i statsrådsprotokollet den 14 februari 1936 omförmälda beslut numera, den 24 september 1936, avgivit utlåtande över riksdagens skrivelse den 28 maj 1935 (nr 236) angående enhetliga grunder vid bestämmandet av ersättningar för olycksfall m. m. vid deltagande i eldsläckningsarbete. Över utlåtandet och de förslag till lösning av ifrågavarande spörsmål, som däri innehållas, hava yttranden avgivits av ett flertal myndigheter. Ärendet är under beredning i socialdepartementet. Huruvida detsamma kan underställas Kungl. Maj:t i sådan tid, att en eventuell proposition hinner avlåtas till 1937 års riksdag, är ännu ovisst.

Med anledning av att det remitterade förslagets bestämmelser under 22 § sålunda uteslutits hava i det överarbetade förslaget under denna paragraf i stället upptagits föreskrifterna i förstnämnda förslags 23 §. Av enahanda skäl motsvara 23 och 24 §§ av det överarbetade förslaget 24 och 25 §§ av det remitterade.

Övergångsbestämmelser m. m.

Lagrådet har med anledning av det i 12 § upptagna stadgandet om skogsbrandordning framhållit önskvärdheten av att kommitténs normalförslag till skogsbrandordning överarbetas. Min avsikt är att, därest förevarande lagförslag vinner riksdagens bifall, låta föranstalta om utarbetande av erforderlig handledning till skogsbrandordning. Med hänsyn härtill och då det, såsom lagrådet erinrat, lärer vara lämpligt, att skogsbrandordningarna i allmänhet kunna föreligga i färdigt skick, då nya lagen skall börja tillämpas, torde densamma ej böra träda i kraft förrän den 1 januari 1939.

Då ifrågavarande lagstiftningsärende behandlades den 14 februari 1936, uttalade föredragande departementschefen den åsikten, att kommun borde, under närmare angivna förutsättningar, beredas möjlighet att utav allmänna medel erhålla bidrag till sina kostnader för skogsbrandväsendet, samt föreslog för sådant ändamål viss ökning av förslagsanslaget till släckning av skogseld. Jag har icke funnit anledning att frångå detta förslag. Med den nu föreslagna dagen för lagens ikraftträdande kommer emellertid den ifrågasatta anslagsökningen icke att erfordras förrän under budgetåret 1938/1939.

I annat sammanhang torde framläggas förslag till viss av förevarande lagstiftning betingad ändring av lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Föredraganden hemställer, att det inom jordbruksdepartementet överarbetade förslaget till lag om förekommande och släckning av skogseld måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.

366218. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1937.